

7
IV

III. 9. N. 53. J.

Historia Juris Rom.
IV.

I Stan Krain.

1. stan Krain.
2. charakter miestek i ich podz.
3. Prosz Krain, urozdnicy.
4. religia i swiecenie publ.
5. politya i finance.
6. woyshowii.

II. Prawo Sztwo.

1. kto jest nitadroz prawo-
lawoz, o feymach.
2. ich prawa flonowiuu.

III Prawnictwo

1. rrosta praw; ustawy celnicy-
se i popranowienia seob roz-
dowzhu.
2. nauka prawa.
3. prawnicy.

8167

Bibl. Jag.

knj
noz

Svojimi stvarami i o uporabi nianje infly-
vency religioznych. Napravato shrombikova-
nie dobro, ako nie miat vyshlych zakonov o
religii, vygovory kresna kova (N. 144. v. 2!).
Sam iednako Gushynian i iego zone Theo-
dora, davali vsako zgovorenje! Zakhony
kub rehtatam, iednabre nie byle one do-
brye prymoty, ile Benedyktyni, w lepym
vashu p Benedyktu de kuzipia vstavu
vieni. Povlyovano prvoty prava, lez
nie navidrono prvoty w Atenach, zato
ze bandu polubita jipna kavyknych
avtorov, puzantrais, u novpenni infly-
vencami, shod ptopne zavata pury-
vnyy Przdovi do neukonkandova-
nia. - Upravty vyetnie pshubi pie-
kne, vnyey zvarano na materiy niz
no. Diets

Politya finansy

Od wprowadzenia religii Chryścijańskiej powstano wiele instytucji, parafialnych do opłacenia i zachowania zdrowia. Porabiano wiele szpitali i domów sierot /xenodochia, orphanotrophia). Religija miała wpływ na umysł ludzki a szkodliwym niewolniczym - niewolniczym się stał. Skon w tym czasie powstały szkoły wznawiano, które aż dopiero w późniejszym czasie za sprawaniem rządu stały się.

Na Wschodzie bezwzględnie panował wielki despotyzm, i chęć do rabowania, i abieganie się do męstwa na wojach, jak dotychczas lubowny był rabunek nawet i na pałacych dworach. Sprzyjała temu łapownictwo, szkodliwie było do buntów przychodzących, i tak to między, za czasów Józefa II.

Co do finansy. Od czasów Konstantyna W. między obywatelami obywateli, powstawało, i tak w wojny były najbogatsze prowincje; a i wiele dawnych dochodów wpływało do skarbu ex lege Julia. Niejednokrotnie i z religiją, o w tym czasie tenże korrenni byli powołani (c. 1. c. Th. VIII. 16).

Ponieważ iednak wiele kosztowało utrzymanie dworu cesarskiego, nakazał Konstantyn W. stać prowincjom od dochodów swoich podatki. Spisywano w 15 lat mierzeli, i stawiano je, i nowe ustanawiano podatki, co nazywano Indictio. Jechi do niewyplanowanego normawano superindictiones. Ktośkolwiek w miejscu iaku prowadził, stał w 4. roku pierwszy podatek, do nazywano ię collatio lustralis.

Przywrócono także dawne prymarsone dawne winy Aurum coronarium. Dawnie wolno było ludom wozizronym, i iedki lub wozizron. P. bilina d. bilina.

w rękun Panużego i fenata. Aż do napisu Kon-
stantyna Nr- miał iakicholwiek sudiat w Woz-
die fenat. Oddał fenat w Bozymie i Kon-
stantynopolu nie sudiat się iak sęd-
wisi dmem (pod przewodnictwem Prefekt. Urbis,) i
iako urzędnihow wyspych, iak i Appella-
cyoz. — Panużego ntadca coraz się bandiez
wspierał razęsta; na Wschodzie zwano go
iuz Kabinos.

I. H. Haubold p. r. ~~Lucas~~ & Corp.
Jung. Ankon.

† magistri Officiorum magistratum, sive Schola Palatina,
jam Libani, j. Procuratores, Principes, Primales, Primicem,
Praeses et Administrantes, Judices, vel tantum Magistri,
appellantur, v. auctor, apud Silesiam. C. H. G. p. 580.

ducunt, in Italiam pervenissent, ibique praedominantem, licet alia
noque v. c. Edictum Theodorici, valuisse videntur. Sargny II. 174. /

ditionibus, post obitum Amalasanthes, Italiam subegit. Tunc factum est, ut libri Lyam, qui ab eo nomen

Quod Cives spectat, hi a tempore Justiniani erant vel (licet hoc nomine abuti!) ingenui (Cives), vel servi. Hoc factum est per constit. Justinianeam (c. un. C. de Latina libert. toll.) qua sancitum, ut „cum dedititij liberti jam sublati sint, omnibus conditio Romana deferretur.“ Superfuit tamen differentia civium, quoad dignitatem. Dividebantur enim cives in 1, Illustres, 2, Spectabiles, 3, Clarissimos, 4, Perfectissimos, 5, Egregios. Nec minus dignitas Patriciorum restituta est, de qua infra agemus. Suo Titulus Sargny II. 174.

De magistratibus 131) quinam illa aetate fuerint videamus. Constantinus Magnus divisit Orbem Romanum in duo Imperia Orientale et Occidentale, quorum utrumque in duas Praefecturas, et has rursus in Vicariatus et Provincias subdivisit. Eligebantur Consules ut libera republica vigente obtinuit, quorum alter Romae alter vero Constantinopoli degebat. Praecipuus magistratus usque ad Constantinum Magnum erat 1, Praefectus Praetorio, ab eo admodum circumscriptus, cum potestate civili relicta a re militari

131) De quibus cf. Pancirolos in Thesaur. Graeviano Tomo VII. p. 1309 Digestorum tit. XI. usque ad XX. quos illustravit Campianus in libro de magistratibus Turici 1629 et Auctores quos Hanbold l. l. p. 53 citat.

illum remoyisset. Usque ad Constantinum Magnum obtinebat, ut si quis Imperatorum successorem praefecto praetorio dare vellet, laticlaviam ei per libertum submitteret ut ait Aelius Lampridius in vita Alexandri Severi c. 21. (ed Salmasii). Dignitas ejus summa erat, nam appellatur persaepe *fastigium dignitatum*. Proponebat Edicta, et inter alia horum nomina publicabat, quos ex officio eiecerat, et diversis muneribus inhaerere jusserat; nec poterat unquam ab eo appellari. cf. loca a Jacobo Godofredo in Notitia dignitatum utriusque Imperii e Codice Theodosiano collecta (Tomo VI. Parte II.) s. v. *Praefectus praetorio*.

2. *Magister militum*, sub quo erant *Comites* et *Duces*. *Comites* autem non alii sunt quam socii, comites, et participes laborum Principis, quosque proximalibus haberi pro praemio princeps cupit. (cf. Jacob. Godofr. ad C. Theod. VI. 13.) Erant autem primi, secundi, et tertii ordinis; et quidem alii erant *comites militares* (Jacobus Godofredus l. c. VI. 14.) alii si hoc verbo uti licet, *comites civiles*, quibus nulla necessitudo cum Magistro militum. *Duces inferiores gradu erant Comitibus*; de his cf. loca in parallello ad C. Theod. libr. VII. IV 3. *Præpositus sacri cubiculi*, ejus officium erat certo ordine ad Principem adorandum Sa-

Ma-
cces-
tiela-
elius
(ed
ap-
ropo-
pu-
mu-
quam
fredo
codice
I.) s.
De
mites
a so-
cipis,
prin-
thead.
tertii
litares
i hoc
la ne-
ferio-
ca in
ficium
m Sa-

‡ Miernicy byli Geometrowie Rzymscy mieli wielki zwyczaj z prawem, rozmiera-
jąc bowiem granice między posiedzeniami gruntami, musieli ich znać na
prawie rozgraniczenia (jus finium regundorum), i oni to rozstrzygali sp-
ry pod przewodnictwem sędziego, ile razy spór zapadł w materji namie-
nionej. Za wolney Rzymowi sędzieli ich też *Hauspices*; w późniejszym
czasie brano do tego i innych ludzi. Teodorycus młodszy nadał im tytuł
dużej godności obywateli *Præpositi* t. i. nazwał ich *spectabiles*. Byli bardzo
dobrze re scharbu p. Rodni, i mieli równie jak prawnicy swe *gustulata*. Kiedy
wreć miernictwa nosił tytuł *clarissimus*. Najprawdopodobniej z pomiędzy
autorów tego jest Teodorycus: *Legum*. Szwabli z ich odwołaniem rozpaty
w 1494. w *Ulophone* w *Robbio*. Następnie edycja jest *Goerycusa* r.

-
-
L
t.
Hardy

Do niego także naterat dorow nad niemi un-
drihami dworskiemi; wyspi naterati; do prefekt-
urbi. Pod nim byli także interpreteres omnium gentium, iak
to przedny notich. dignit.

¶ Treum ungodnicum z porządkiem, byt Comes
largitionum, minister pharbu, ludniamy ię
wysparhami panużego (largitiones).

Także tu naterat dorow maiey nad potrzebami
Cesarstwi (Comes rerum privatarum); także;
praepositus sacri cubiculi; Daley; dowodca gwar-
dy Cesarzowej (Comites domesticorum.) Wielki
Koniusz (Comes stabuli); Dorowia gmaulwa
Cesarstwi (Comes domorum); Dorowia gark-
wby (Comes sacre vestris); Wypryżela pan-
użego w penam (Primicerius Notariorum). —
Kada ministeryalna panużego naryzata ię
derem Cezarstwu pryncipis, kwoy pudwtadni
naryzati ię silantarii. — Ungodny nypawali Edykta
ciagle w ięzhu Tainstium, iak ię melchonywamy z Edy-
ktow w IV. i V. ju Chr. wielu z prefekt. justor. i pref-
urbi nypawane. ¶ Duo Defensores

Congestorium

lutatores admittere, dignitatis cuiusque et praerogativae ratione habita. Salutabantur autem vel adorabantur Imperatores genu flexo. Ortum initium est a Diocletiano, qui primus post Caligulam et Domitianum adorari se passus est (cf. Jacobus Godofredus ad Codicem Theodos. VI. 8. 7. 4. Magister Officiorum erat, qui gubernabat officia palatina. Sub dispositione ejus fuit Schola Agentium in rebus, Mensores et Scriinia, nec minus fabricae et cursus publicus (cf. Jacobus Godofr. in Not. dign. l. c. p. 129) de

5. Quaestor sacri palatii ad quem scriinia memoriae epistolarum et libellorum pertinebant. De eo cf. Jacobus Godofredus ad Codicem Theodos. VI. 9. 7. De Patriciis nunc et Defensoribus urbium patriciorum agamus. Patriciatus dignitas quam maxime differabat a patriciis illis, de quibus I. et II. Periodo agimus. Lege Canuleja et bellis civilibus factum est ut sub Imperatoribus patriciae gentes admodum diminuerentur, nullaque plane ratio patriciorum haberetur. Patriciatus dignitas tandem a Constantino instituta, erat culmen omnium honorum. Quid itaque etiamne consulatui anteponebatur? Illa sane, modo hoc ita explices ut Jacobus Godofredus ad Co. Theodos. VI. 6. Dicit ille, patriciatus honorem cacteris an-

MS
 Unquid
 in nie
 w naley-
 hyn purg-
 dlu upnie
 nieni.

Cyphus Legum
 et Lande publi
 ca appellatur.

ung-
 ue fest.
 lum, rah
 mes
 ia
 bami
 labre;
 gwar.
 belli
 uluro
 g ante.
 panni-
 um). —
 ata in
 dwtabri
 Elyata
 y & Ely-
 . i. pax.

teponi, non quo publicam dignitatem, quae in
 Reipublicae luce seu actu versatur, (hoc enim
respectu Consulatui cedunt omnia dignitatum
culmina, seu Consulatus omnibus fastigiis di-
 gnitatum praeponitur, quando et ipsi Impera-
 tores eo decorabantur); verum quo ad priva-
tum Principis affectum, quo parentes princi-
 pis Patricii erant et dicebantur; neque patri-
 ciatu nomen tam dignitatis quam Ordinis,
 fuisse nihilque jurisdictionis Patricios habuisse."

De Defensoribus civitatum priusquam haec
 legerit, id unusquisque in memoriam sibi revo-
 cet, quod supra (Capite IX. Historiae) diximus:
 Civitatum conditio eo modo, instituta fuit sub Im-
 peratoribus, quo libera republica vigeat. ¶ A ci-
 vitatibus enim ipsis tam in Italia quam in pro-
vinciis quibus Jus Italicum erat, eligebantur
 Magistratus. Quarto seculo post Christum na-
 tum constitutus fuit magistratus singularis De-
fensor dictus, cuius erat civitatem cui praepo-
 situs fuit, contra praesides provinciarum de-
 fendere, illisque obstare si crudeliter cives tra-
 ctare vellent. ¶ Brevi post ordini Decurionum
adscripti Defensores urbium fuere, tantamque
 potestatem consecuti sunt, ut illum regerent.
 Nec tamen hoc magistratu instituto felices erant
 civitates, nec ipsi etiam earum Defensores, cum
 partim a civibus quoties praesidibus non resi-

Savigny I. p.
 20. 21.

¶ Reprezentowali w tej Gwie lud deunionowie miasta, oni przedstawiali Kandydatów
 do Urzędu, co się zwato Nominatio, a senatę postanawiał creatio. Biewszy
 przez siebie Decurionowie miało prawo przedstawiania, lecz od wojewódzkiego
 w ten czas iereli się rawności na przedstawionym anektu.

¶ Syndyk

¶ Alii Defensores erant, qui collegia urbium defendebant, ut Decurionum, ecclesiarum, pauperum dicit.

II. p. 60.

Wielość praw o Delunyonach w kodeksie Theodoryana przesłanywa nam, że sam Delunyonów w ley Epwe był poratowanie godnym. Byłamy w ródzarku iz wielu wielkato z miast ogrypszych, że przyjmowali Jhorby proste go rotniera, lub chejnie podawali ię w podai swo byle dyplu aniknazy niezłiwego im uredu. (c. 10. 11. 13. 22 C. Th. de Decurionib.) Wionowazy poklepienego na priciu nieraz dla lezo uwalmano ze przy- wrekt rospai Delunyonem (c. 66. 100. C. Th. de Decurionib.). Tuzjól- niey dla nasperuzycylo przypry aspuwano ię od lezo uredu: 1, iereli natorowego judatku miasto raptaiu nie muszo, murieli raptaiu Delunyonowie ry winni ry nie (c. 106. C. Th. de Decurionib.) 2, murieli sami trudni ię mybieraniem judatkuo d obywateli, i anofji ił wyroty 3, iereli lioy obywatel opusit swe grunta i miasto, murieli Delunyonowie obajnowai ięgo gospodarstwo i dta- gi.

Do grona urzédników nalezata także Kamellaryz Magistratu miasta. Za rejsis wolney Rypoff. narywano pisara kowery urzédnika piiba, a pisara przywalmoych ludzi narywano Exceptor, Actuarius lub Notarius. W ley Epwe e priciowie narywano Exceptorem felschana urzédnika. Tor samo i Notarius mawyo lekar urzédnika taliego lioy kontwolle uborymy- wad pensji urzédnikow. Naryzypremi os w znaczeniu lekarney przy- byli Tabelliones, lioyly jor nię rareto narywai Amanuenses, Can- cellarij, a nakonie Notarii. Magna interdeditur diversitas inter tabelliones

W prowincyarko byli celniejsemi urzédnikami 1, Jures prowincie Gubernato Cesarshi 2, Honorarius t. i. kay lioy sprawowali wyfolbie uredy 3, p. r. r. r. r. ił rylfi przywalnie w prowincy i ofby sam flitadali 3, Curiales 4, possessores.

Non
Not
com
pen
per
cep
W
wi
ih
it
i

m
le
v
rib.)
ry-
gul-
i:
n.)
tu-
ra
lana
Eps-
u
y-
m
lan
lliones
man
dy
ab.

Romanos, et eas personas, quos nos hodie appellamus
Notarios. Nam omnis fides instrumenti a tabellione
confecti, ab ipsis et sepiam adhibitorum depositionibus
pendebat. In autem tabellio et sepe mortui erant,
per se omni fide despidendum erat instrumentum; ne-
cesse tunc erat ad literarum venire comparationem.
Wriethe p 10. Notarii erant plerumq, homines ser-
viles, qui a nobis, quibus instrumenta conficiebant,
ita vocabantur. Item conditionales appellabantur,
ita quidem, quod hinc conditioni addicti et man-
cipati sunt, ut laiculis civilibus interserviant. Wriethe p 11.

¶ Duchowieństwo w tej Ewce dornawato wiele
przeważało. W wewnątrz wyprawiano
w zgromadzenia, (conilia), na które iereli się
tego perfuma duchowieństwo repte, nazywały się
ocumenica. Później tam wydana nazywały
się (canones). Biskupi byli przez wewnątrz
łobie sadreżeni byli wzięli (c. 12. c. Th. 2. 2.)
byli wolnemi od podatków obobiskup i użre-
now (c. 1. 2. 7. 8. 9. 10. 11. 14. eod.), ale nie od
granokony (c. 15. ibid.). Mielni prawo styku,
i part nad nierzym duchowieństwem, a
porozuch nad zwyczajem, audientia episcop-
alis c. 41. c. ibid. c. 13. c. Jus. I. 4. Ale
podarki ptanic nuziat kuziat, a w popano-
nit nie obowiaz rzuato, chyba ze to potwiesidit Imperator c. 12. 15. c. Jus. I. 2. N. 13. v. 1.

¶ W Ewce pierwsey i drugiey była Prawodajstwo
w rządu ludu; w pierwsey bandiey od lwola
i Senatu, w drugiey bandiey od for ludu rade-
rage. W Ewce trzeciey rwotymano feymy
ale byli dla planowienia praw, mniej zna-
rzeczy, na honier i do upatu. Tak wiec
w Ewce rwarkey o famylych usprawach
Imperaliois, rebranych i utronylych wlypie-
gi praw, i alchyl dylad nie znano u Rzymian,
mowic bydziemy.

stebant, partim a praesidibus quoties id faciebant, praemerentur; adeo quidem ut nemo jam defensor esse vellet. Quapropter constitutum est ut *patre curiali* natus eo ipso Defensor permaneat. Multa de hac re inveniuntur in Commentariis Jacobi Godofredi ad Codicis Theodos. libr. I. tit. 9. XII. 1. *Sarigny I. 23. p. 25. 26. 199. De alio mozi- hndib. ibid. I. 47. 199. I. 59. 199.*

Denique, quasi epimetrum huic capiti addimus, fuisse tunc triplicis generis judicia in Imperio utroque, *civilia* quae Decuriones, *militaria*, quae Judices militares, *ecclesiastica* quae Clerici exercebant. cf. l. c. lib. I. 8. 9. 10. IV. XI. 36. 2

C A P U T XXVII.

Status jurisprudentiae fante Justinianum; Justinianus, Tribonianus, Theodora.

Constitutiones principum, quocunque nomine occurrunt, nec minus mores et consuetudines erant praecipui fontes Juris sub Imperatoribus. Rescriptis itaque ut Tertullianus (Apologet. c. 4.) ironice dicit, totam illam veterem et squallentem silvam legum novis principalium rescriptorum et editorum securibus ruscabant et caedebant. Quam minime tamen hoc profuerit jurisprudentiae optime quisquis, modo in-

*Fnierneia? leoyi vesto aboy mywali re prawa
 /o3 cienne flard ie myraenali vryfi raiennia-
 bi nowemi.*

spexerit statum ejus illa aetate, animadvertet
 Eo enim perventum est ut JCTi quaestionem
 decidendam sibi propositam solvere nescirent.
 Quapropter saepissime Imperatores de hac re
 libellis adibant Valentinianus III. denique statuit,
 ut quotiescunque tale quidquam iis occurreret,
 evolverent libros *Papiniani, Pauli, Gaii, Ulpiani*
 atque *Modestini*, et secundum eorum opinio-
 nem casum propositum deciderent; si vero eti-
 am illos JCTos inter se dissentientes animadver-
 tissent, ut opinionem Papiniani sequerentur, cf.
 Bachius l. l. p. 553. Unde vides quemadmo-
 dum degeneraverint JCTi post Alexandrum Se-
 verum viventes ab illis antiquis. Id autem eo
 magis miramur, quo scimus fuisse tunc tempo-
 ris institutas Scholas juridicas, Romae, Bery-
 ti et Constantinopoli. De studio jurispruden-
 tia quo modo in his scholis fuerit institutum
 infra videbimus, cum fontes Juris Justiniani
 pertractaverimus. Nihil enim certi de hac re
 exstat praeter illa quae Justinianus in consti-
 tutione sua ad antecessores profert. Nunc au-
 tem cum idoneum locum nanci simus, pau-
 cis de Justiniano, Tribonio, et Theodora age-
 re fert animus. Eo praecipue quod Justinia-
 nus illis vel hortantibus vel ansam dantibus mul-
 ta partim mutavit, partim mutari concessit.

Natus est Justinianus anno post Chr. natum.

† Savigny I. 7.
 d. 9.

† Savigny I. 396.
 397.

¶ Julianus Imperator multa privilegia tribuit professoribus, nam una cum uxoribus et liberis, nec non et rebus, quas in civilibus suis possident, ab omni functione et ab omnibus muneribus vel civilibus vel publicis immunes esse praecipit; mercedem etiam eis et salaria reddi jubens, quo facilius liberalibus studiis multos infunderent. Non omnibus tamen, quam qui moribus primum deinde scientia exaltant v. l. c. de profess.

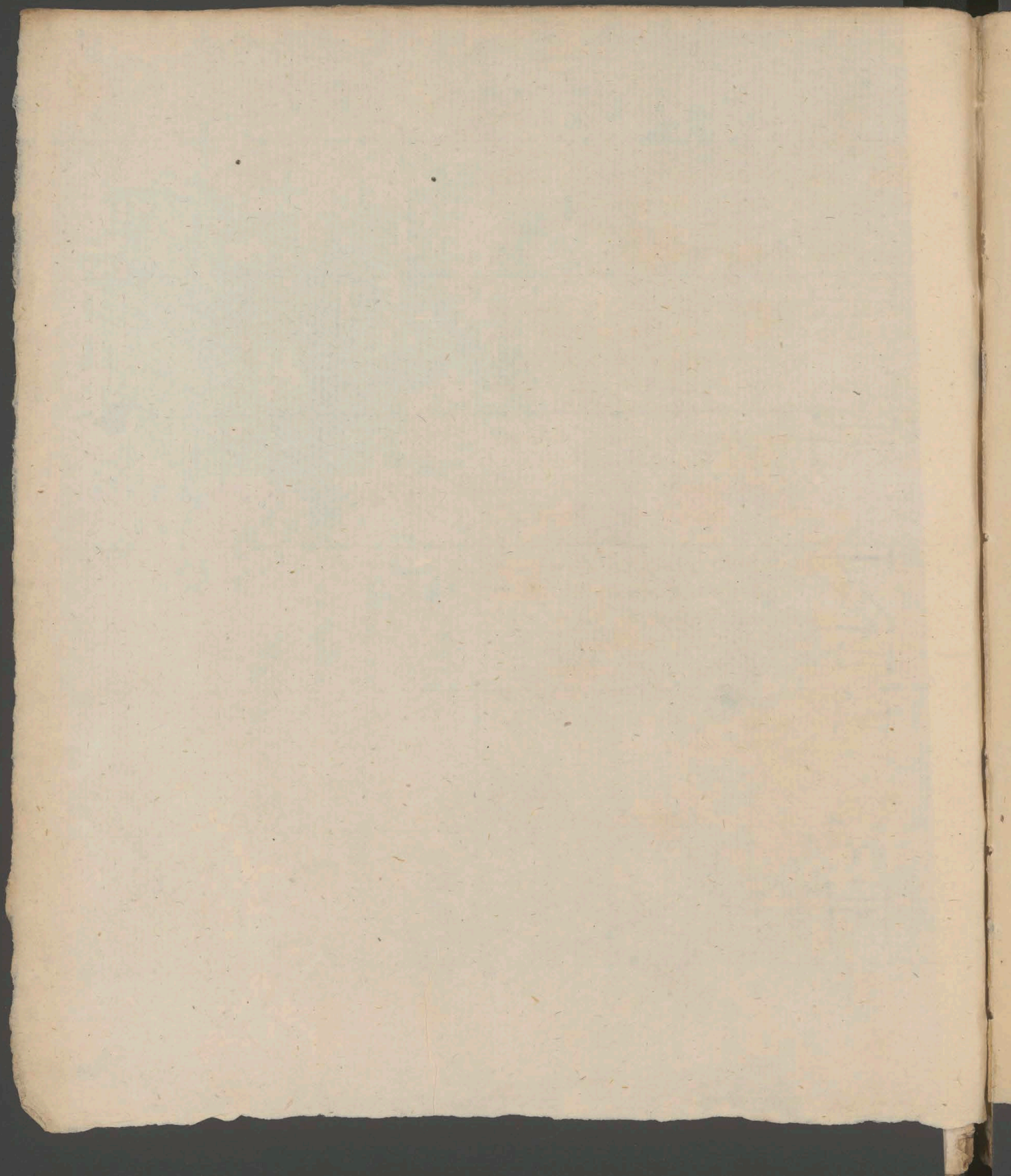
Lex: normoné; Nawyższe nieukli byli.

¶ Najwyższe reformy w prawie zrobił Justynian, nadał bowiem innym toż prawniczym przepisom nowy dla Normonów prawa. 2, kawałki rebrat rioda prawa Rzymskiego. Na te reformy, gnawa iednakże nie tylko sam Justynian wptywał, lecz kona jego i pierwsi ministrowie, czyli kanclerz perinswa Trybonian. Najlepiej życie jego opisał Ludewig, Prof. Halle, w dziele Vita Justiniani.

pro Chrystine.

Genealogia

Uprawa Prawda.

482 in Illyrico oppido Taurosio 132) patre *Sabbatio*, matre *Bigleniza*, ob filii nuptias maerore exstincta. Stemma ejus accurate exhibuit Heineccius (In *Historia juris* p. 485). In subsidium dominationis a Justino Imperatore avunculo suo cooptatus 133), apellatus est *Justinianus*, qui olim *Uprauda* vocabatur. Adeptus est Imperium anno 527. et postquam per triginta octo annos regnaverat, morte obiit anno 565. Saevus ille vultus et rubor, quo se contra pudorem Domitianus muniebat, falso a nonnullis dicitur Justiniano fuisse, notante Gibbono. Nam iidem ipsi qui talia narrant, affirmare non dubitant statura gracili et dulci facie fuisse. Ipse comis et urbanus, facile secum colloqui patiebatur, rogantesque benigne exaudiebat, non obtrusus nec absconditus, ut mos est regnantibus in Oriente. Merito tamen accusatur deperdite amasse Theodoram suam conjugem, quod multorum malorum causa fuit. Continentia et frugalitas quae in eo laudatur, non est derivanda ex philosophia, nam illa divina arte caruit, sed ex superstitione qua admodum fuit imbutus. Orthodoxus autem adeo fuisse

S/

132) Qui Polonos a *Lecho* derivare amant, contendunt, nobis adversantibus, Justinianum Imperatorem esse *Pelonom* origine.

133) cf. Gibbon l. c. chap. 45.

dicitur, ut diligentissime illa observaret quae Sancta Ecclesia de jejunio praecepit; quod merito laudatur. Saepe famuli mirabantur corpus domini sui inediae et vigiliarum patiens, cum multoties deprehensus sit paululum somno inquietus vel scribendo vel lectitando a diluculo usque ad crepusculum occupatus. Quod tamen, ut recte Historici observant, magis obsuit quam profuit Imperio. Occupabatur musica, architectura, poesi, philosophia, jurisprudentia et theologia. Quod etsi in Rege laudandum, tamen ideo vituperandum in Justiniano videtur, quod admodum illis rebus deditus pateretur a Theodora et ministris suis provincias diripi et populum vexari. Gloriam cupidine motus jussit sibi exstrui statuum, quae saeculo decimo quarto reparata occasum Imperii perduraverat. Eam Turcae Constantinopoli capta recuserunt, armaque inde fabricaverunt, quibus uterentur contra Christianos, quos Justinianus, huic vel illi eorum sectae dum in vivis fuit favens, admodum turbabat, ipse, quid sibi vellet sacratissimus princeps, ut se nominare amat, inscius. †

Cum 134.) Imperium occupasset Justinianus, rem arduam et difficilem, consilium scilicet collegendorum fontium juris Romani suscepit. Le-

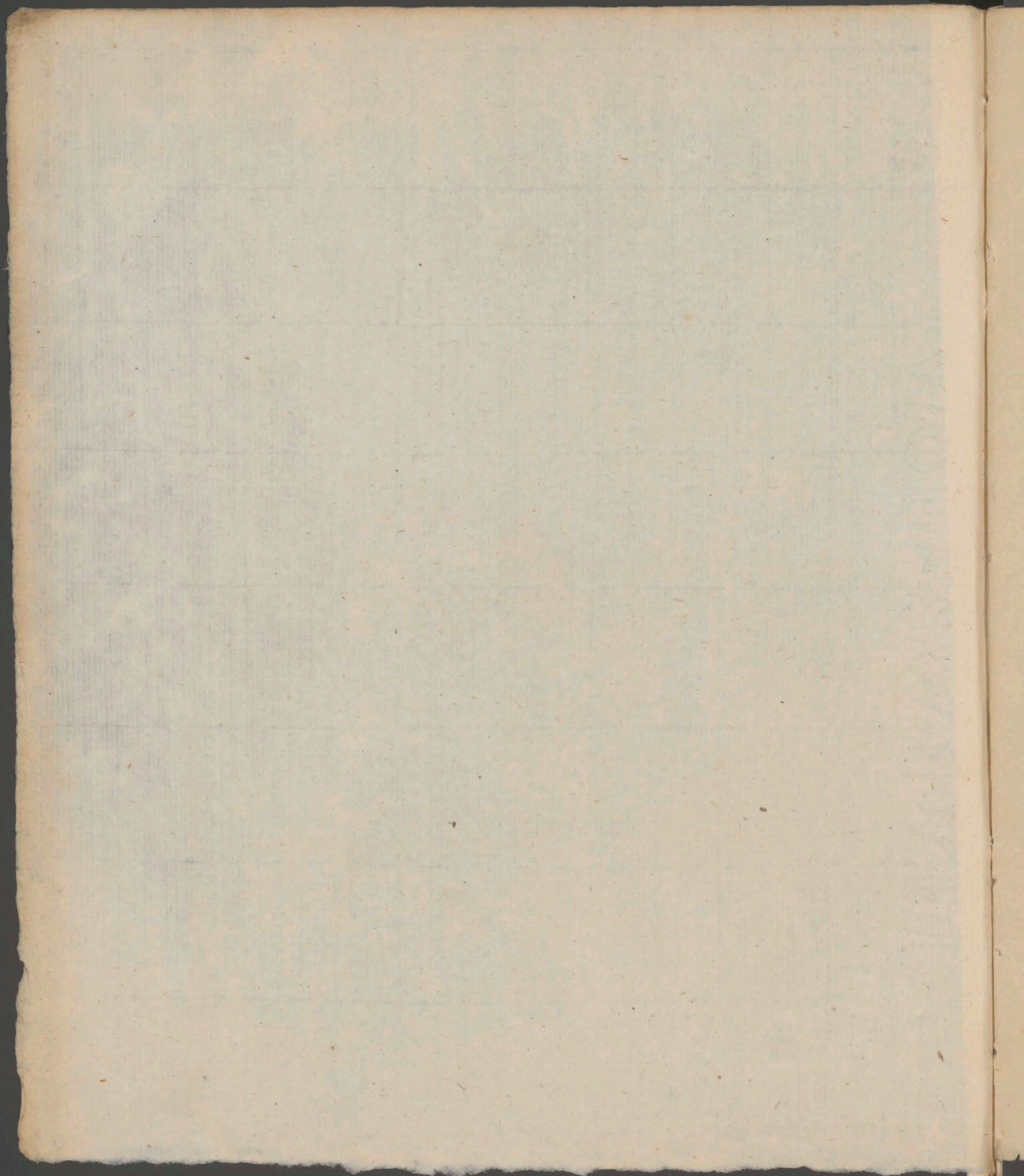
*† quae lava globum tenebat, quod
universus ferre et manibus
ipso ferviret.*

7. Way iego Jędrzyna licznym go na dyplomatyce, i w tym celu wysłał go do
Paryża. Tam najpierw miał odwiedzić Jędrzyna, potem wrócić nie
 dostając wiadomości, t.j. pisał że trzeba reformować tam Jędrzyna
 wrenia prawa, i że trzeba zrobić ródka tamtych praw. ~~W~~ Ma-
 teriał do pisania bardzo w ten czas długiemi był, a same kłopoty
 wielkie, a zatem nie jeden sędzia w odległych prowincjach
 nie poradził byle ródka podług kłopotu kładł.

† Leor to dopiero w tym oracie, nie ra wolney
Rypp.

Zynty Jussyriana: Imperator Cesar Flavius Jussyrianus, Alamanius, Gotthi-
cus, Francicus, Germanicus, Aulicus (Aules nawiad Stowion'ski), Alanicus,
Vandalicus, Aprisanus, pius, felix, includus, victor ac triumphator,
semper Augustus.

‡ godny ministter takiego pana, rownie iako on wprawniedrozy.

gum enim cujusvis generis tantus acervus tunc temporis fuit, ut merito dixeris, fuisse onus multorum camelorum. Quas indocti incultique illius aetatis Jcti, quique, ut fabulosus ille Tantalus, omnibus abundantes sitiebant, neque legabant, nec legere ob suam ignorantiam poterant. Homines Graeci, qui utebantur legibus Romanis, non intelligebant latine, neque illi qui jurisprudentiae dabant operam, perfecte eam callebant, cum ipsi professores qui Beryti et Constantinopoli jurisprudentiam profitebantur, latine raro scriberent. Justinianus qui a pueris huic linguae, et cum adolevisset jurisprudentiae operam dabat, quique per totam suam vitam vel cum uxore sua rixabatur vel leges cu-
debat, id ut potuit, ingenio et opera Tribonianus usus, perfecit. *Ein Holzgen Libel von Justinianus Dingen sind im Thorub*

Natus Tribonianus est Sidae in Pamphilia. Erat, ut ejus aetas ferebat, omnibus artibus scientiis et doctrinis instructus, adeo, ut, quod etiam nostris temporibus in multis admiramur, de omnibus tam apud peritos quam imperitos disserere sciret. Jam carminibus, jam pedestri oratione varia argumenta tractabat. Scripsit enim opera mathematica, juridica, historica, theologica, pangebatur, carmina, et delineavit etiam geographiam planetarum. Fovebat literas tam Graecas quam Latinas, sed praecipue

eam linguam paternam vocat Novell. vii. 1.

Justinianus, ab eo suo Nomine, Justinianus, ista vult in se und in blühendste Ansehung gesehrieben.

illis studebat rebus, quae, ut Glossatores ajunt, panem dant. Adeptus est summos honores: pri-
mum enim Magisterium Officiorum, dein Quaes-
turam sacri Palatii, tandem Consulatum hono-
rarium; unde saepe Exquestor et Exconsul ap-
pellatur. Omnes timebant potentiam tanti vi-
ri, admirabantur dicta et facta ejus, nec ei in-
videbant, quoniam mira comitas et urbanitas ani-
mos mitigabat. Licet minister esset principis
Orthodoxi, saepe tamen de negligentia cul-
tus divini et de atheismo accusabatur. Licet
verbum justitiae semper ei in ore versaretur,
(tamen in gratiam plus solventis vel antiquas
leges mutabat, vel novas condebat. Cum diu
e gratia et opibus Justiniani floreret, seditio ob
ejus invidiam orta fuit Constantinopoli, clama-
bantque omnes ut magistratu se abdicare Tri-
bonianus cogeretur. Quod Justinianus, donec
ira defervuerit, concessit; sed brevi post ho-
minem amantissimum et muneri et gratiae suae
restituit. Et merito; nullum enim mancipium
sacratissimum princeps habuerit, quod Tribonia-
num adulatione adaequaret; cum is scribere non
erubesceret in panegyrico Justiniano dicto, se ve-
neri ne ille ob tot tantasque animi dotes, ut olim
Elias et Romulus, in coelum vivus raperetur. †

† De vita ejus cf. Procop. Perlicar. I.
23-24. Anecd. 13-20. Suidas
f. h. v. O. fougère in y. Boileau
m. Ludovic du XIV. le dessein à ses yeux n'feroit balancer.

Monimus supra, multas leges antiquas in
gratiam Theodoraе suae conjugis mutavisse

Professores Bononij, utriusque Glosatorum narywamy, ustrzymywali:

Dat Galenus opes, et famelicis Justiniana,
Ex aliis paleas, ex istis collige grana.

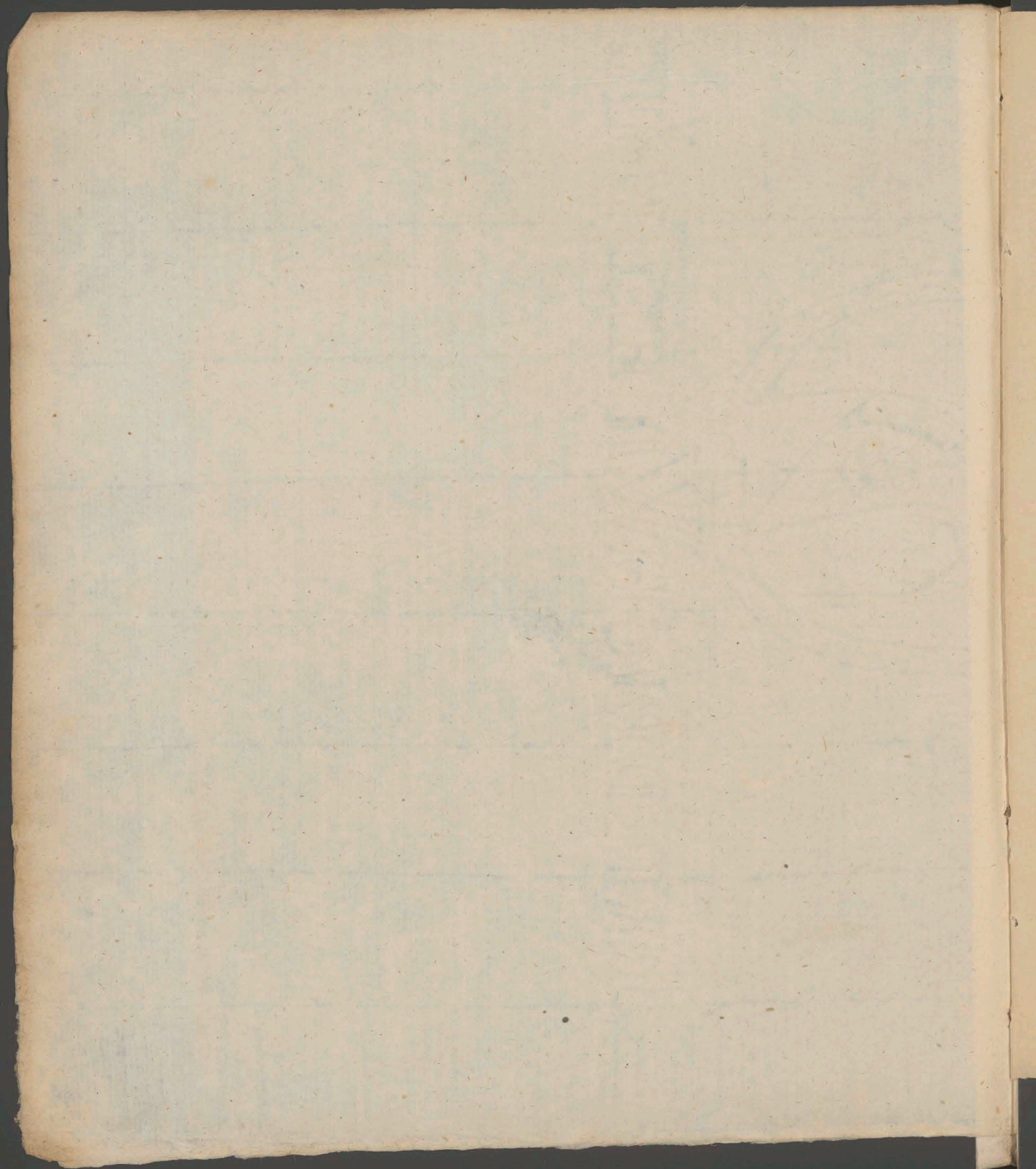
Zatem to morna do niego rozpisowac w mowach Salustyusza o Jugurcie, gloria
invidiam vicat.

Gibbon porównywa go z Bazilem, mówiąc, że również Bazil ięz Tybonian
dawał się przekonywać. Słucha że dieta Tyboniana do naszych uspos
nie dobity, mógłbyśmy porównanie iakie między nimi zrobić.

Boyleaux narywa go również ięz Horacyusza: Virgiliae porblebeant,
lubo tam napisat o Ludwiku XIV. le despin à ses yeux n'osewt balancer.

¶ Provincia in Africa.

¶ rabronionem to byto puer lex g. et P.P.

Justinianum, quapropter etiam de illa nonnulla
 proferam.
 Fuit illa Acacii ~~eiusdam~~ filia (135), qui sub
 Anastasio Imperatore stabulae in sorum praepo-
 situs erat. Mortuo patre omnibus nequitias Theo-
 dora se dederat, corpusque suum plus offenden-
 ti venale habuerat, innata lubricine obstricta,
 nam ex insula Cypro originem ducebat. Cum
 se in concubitatum Ecebulo cuidam Pentapole-
os Praesidi emancipavisset, ab eoque repudiat-
 ta fuisset, Constantinopolin revertitur. Ab aeo
 inde tempore mimarum more, (nam in scenam,
 etiam dum Constantinopoli fuerat prodibat,) aliam
 vitae rationem inivit. Domi enim seclu-
 sa a consuetudine hominum procul se tenens
 lanificio vitam sustentabat, sperans quod olim
 somnio conceperat, futuram se uxorem magni
 cuiusdam regis. Neco spe frustrata est; adeo enim
 Justinianum qui senescente indies Justinobavun-
 culo, solus fere regnabat, devincire scivit, ut is,
 mortuo illo lachrymas matris, ne cum Theo-
 dora matrimonium iniret, contemnens, eam
 uxorem duxerit, atque, ut diximus, constituenit,
 ut ab eo inde tempore liceret Senatoribus mi-
 mas ducere uxores. Callida mulier illa paulo
 effecit, ut Justinianus cum ea participaret. Im-
 (135) Gibbon l. c. chap. 40.

*ursarii, id est bestiarum ad
 amphitheatrales venationes
 alendis praefati, filia sub
 Anastasio Imperat. praefati,
 filia.*

perium magistratusque in ejus et Justiniani verba jurarent 136). Ipsa impotentem admodum in Imperio se gerebat, minabatur enim cuicunque, qui ejus nutum non observaverit, se eum excoriari facturam. Quemadmodum deditus uxori suae fuerit Justinianus, videre licet vel ex N. VIII. cap. 1. ubi dicit: *haec omnia apud nos cogitantes, et hic quoque participem sumentes eam, que a Deo data est nobis, reverendissimam conjugem.* Obiit tandem 548 p. Chr. n. Immaturum enixa partum, cum corpus habuisset languidum libidinibus, et finivit vitam ut Victor Turonnensis ait canceris plaga toto corpore perfusa. Ea a Baronio *Eca, Delila, Herodias, civis inferni, alumna daemonum, satanico agitata spiritu, cestro percita diabolico*, dicitur.

† *Ravam insignem prudentiam tribuit ei v. s. c. de quadr. p. p. p.*

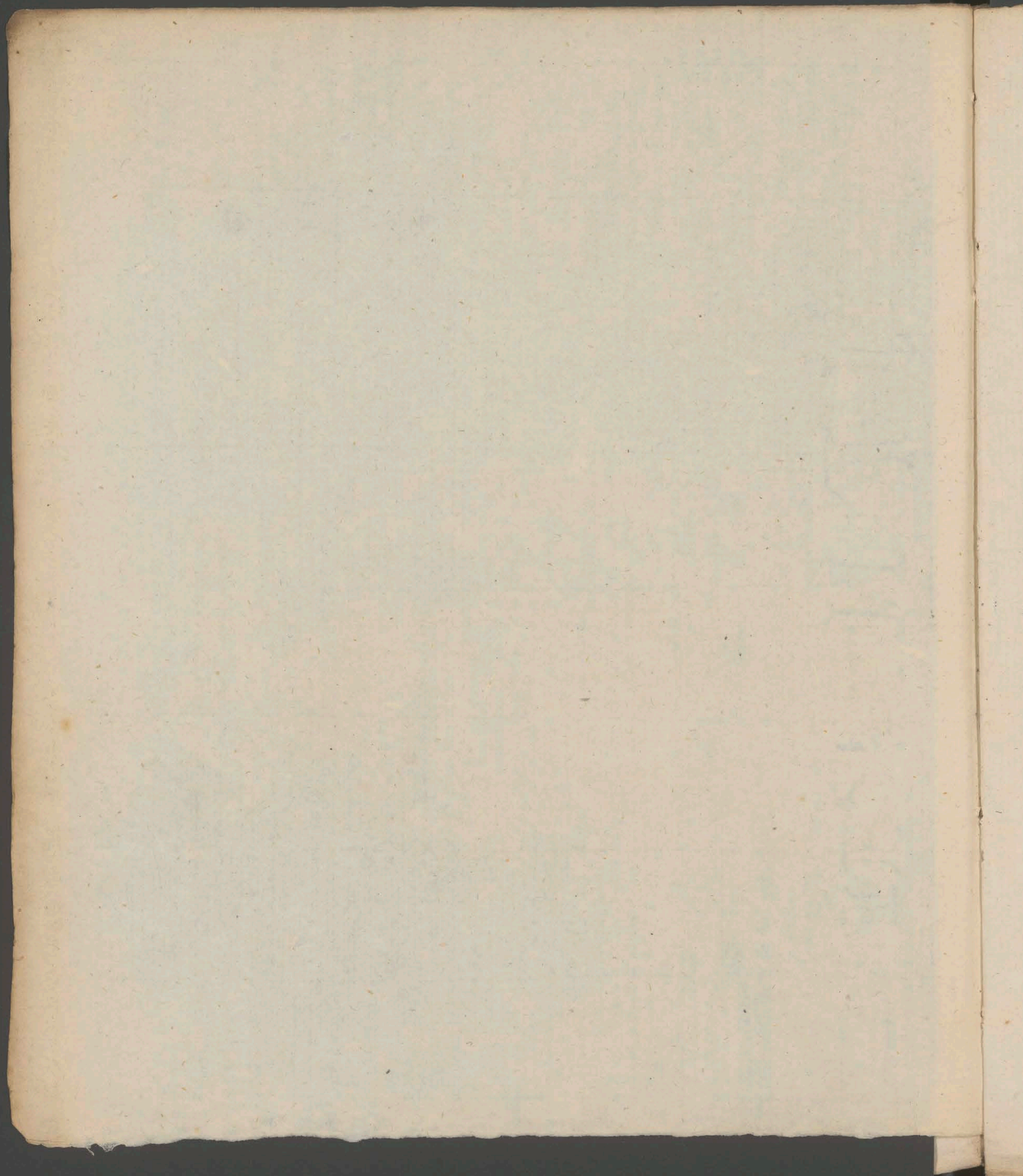
† *Haubold jur. J. R. L. S. 76. - 81. c. / S. 96-98. # 100. # 104. 105. wb. / leges M. A. Edick p. 157. etc.*

C A P U T XXVIII.

Fontes juris Antejustiniani.

In indicandis fontibus juris Antejustiniani eam diligentiam quam requirit Hauboldus in

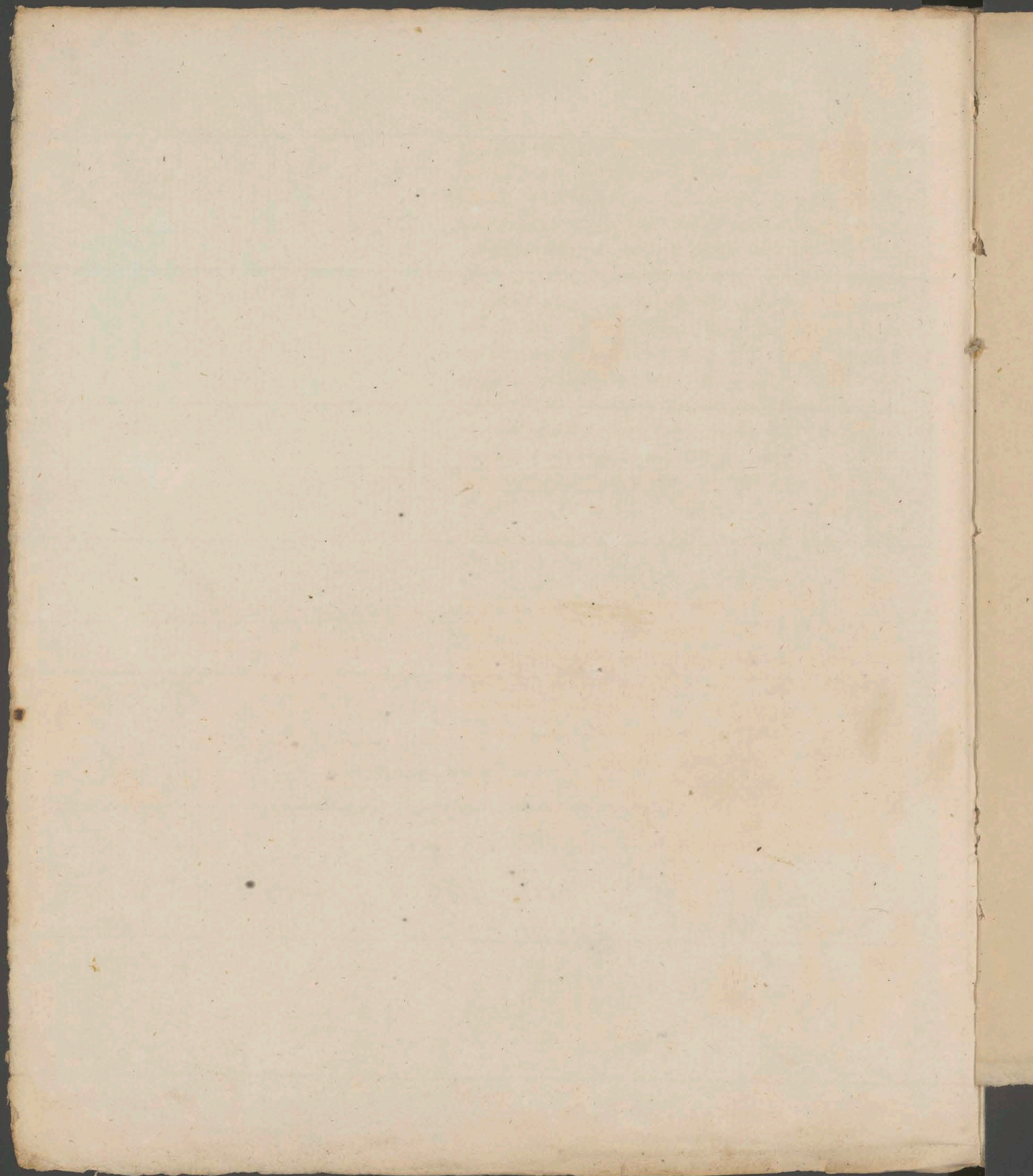
136) N. VIII. ut. 3. Juro ego per Deum omnipotentem, et filium ejus unigenitum, dominum nostrum Jesum Christum, et Spiritum Sanctum, et per sanctam gloriosam Dei genitricem et semper virginem Mariam, et per quatuor Evangelia quae in manibus meis teneo, et per sanctos Archangelos Michaelam et Gabrielam, puram conscientiam germanumque servitium me servaturam sacra tissimis dominis Justiniano et Theodorae conjugii ejus.

uakterata więc do obrad jawnych,

Wydawa wiele pism sekwencyjnych n.p. Acta P. Kr.

Przez różną prawną przedjętą, wzmianki nie tylko w starożytności
wymienione w porządku myśli (lex, plebis, etc.), lecz wzmianki
także ustawy ludów Barbar. więcej z prawa Rzym. Te dzieła, iż na różną
kaię, które się znajdują osobno, a obłąkło wprezólno: niey będiemy
mówili za na pisma prawników lub same prawa poropate, które są umie-
Cione w zbiorze Justyniana. Ciekawym był na wydawois Halwander,
który w poprzedney prer siebie edycji, starał się fraktli dawnych
praw, odmiennemi literami wydrukować.

opusculo nuper edito 137) nec adhibere possumus, nec cur eam adhibeamus necessarium videmus. Destitutis nobis enim omnibus fere subsidiis nihil aliud facere licet quam ea conscribere, quae vel memoria tenemus vel ex penu nostra literaria qualicumque expiscari queamus. Accedit, quod eo consilio solum hunc libellum conscribere proposuimus, ut in scholis nostris habeamus quam cum studiosis communicemus, relegantes illos qui solidiorem de quacunque parte juris cognitionem percipere voluerint, (sed ah! quam rari illi sunt!) ad vastiores libros ab aliis confectos. Quid praeterea omnia in medium proferam cum illa pro maxima parte reservanda sint vitae magistri voci?

Omnium primum videamus de Codice Theodosiano.

Sub nomine codicis etsi omnes libri accipiuntur usu vulgari, tamen ab illis qui accurate loqui amant, distinguuntur a voluminibus eo, quod ita appellantur ordinarie libri forma quadrata vel quadrangula (cf. Schulting. ad Pauli R. S. III. 4. §. 87.). Constitutiones Imperatorias a variis collectas scimus; quarum collectionum tamen illae sunt celeberrimae quae occurrunt

137) Anleitung zur genaueren Quellenkunde des Roem. Rechts in Grundrisse, Leipzig 1818. et Juspubl. juris Romani literariae T. I. Lipp. 1809. praesque in Parte II. eaque Bibliographica.

sub nominibus Codicis Gregoriani, Hermogeniani, Theodosiani, et Justiniani. Conditus autem est Codex Theodosianus non a Theodosio Magno, sed a Theodosio Juniore anno 438. post Chr. n. (cf. Jacobi Godofredi prolegom. ad Cod. Theodos. T. I. p. 222. sqq.) eo consilio, quod, ut ipse ait, tam pauci aetate sua extiterint, qui juris civilis scientia ditarentur et soliditatem verae doctrinae perceperint (cf. Novella I. Cod. Theodos. ad Florent. emissa.) Confectus autem est per octo viros qui l. c. enumerantur. Statim ut Codex hic consumatus fuit et confectus, publice quoque promulgatus est et receptus per Orientem et Occidentem pariter (cf. Jacob. Godofredus in prolegom. p. 227.) De materia hujus Codicis, deque naevis et erroribus Conditorum ejus, nec minus de usu et auctoritate quinti saeculi decursu et ingressu sexti per Orientem et Occidentem, etiam in Italia sub Ostrogothis et sub Vandalis in Africa, cf. Jacobus Godofredus in prolegomenis, p. 225. sqq. Constat sexdecem libris, quorum quilibet in titulos et hi rursus in constitutiones, dividuntur. In collocandis constitutionibus observatus est temporum et Consuluum ordo, quod apprime utile ad notandum juris progressum et immutationem, atque adeo legum conciliationem. In qua tamen parte absolvenda conditores Codicis saepe haesisse, ob confusa

7 Savigny I. 6.

7 Das Theod. Cod. ist von dem
 Jahr 438, nicht von dem Jahr 449.
 in Occident. geschickten Theod.
 geschickten, nicht von dem Jahr 438
 Jahr 30. Jahre nach dem Jahr
 des Theod. Cod. nicht in dem
 Jahr nach in Gallien. In
 dem Jahr. (Savigny I. 6.)
 in Memoire de l'Acad.
 mie de Bruxelles 1782. 1783.

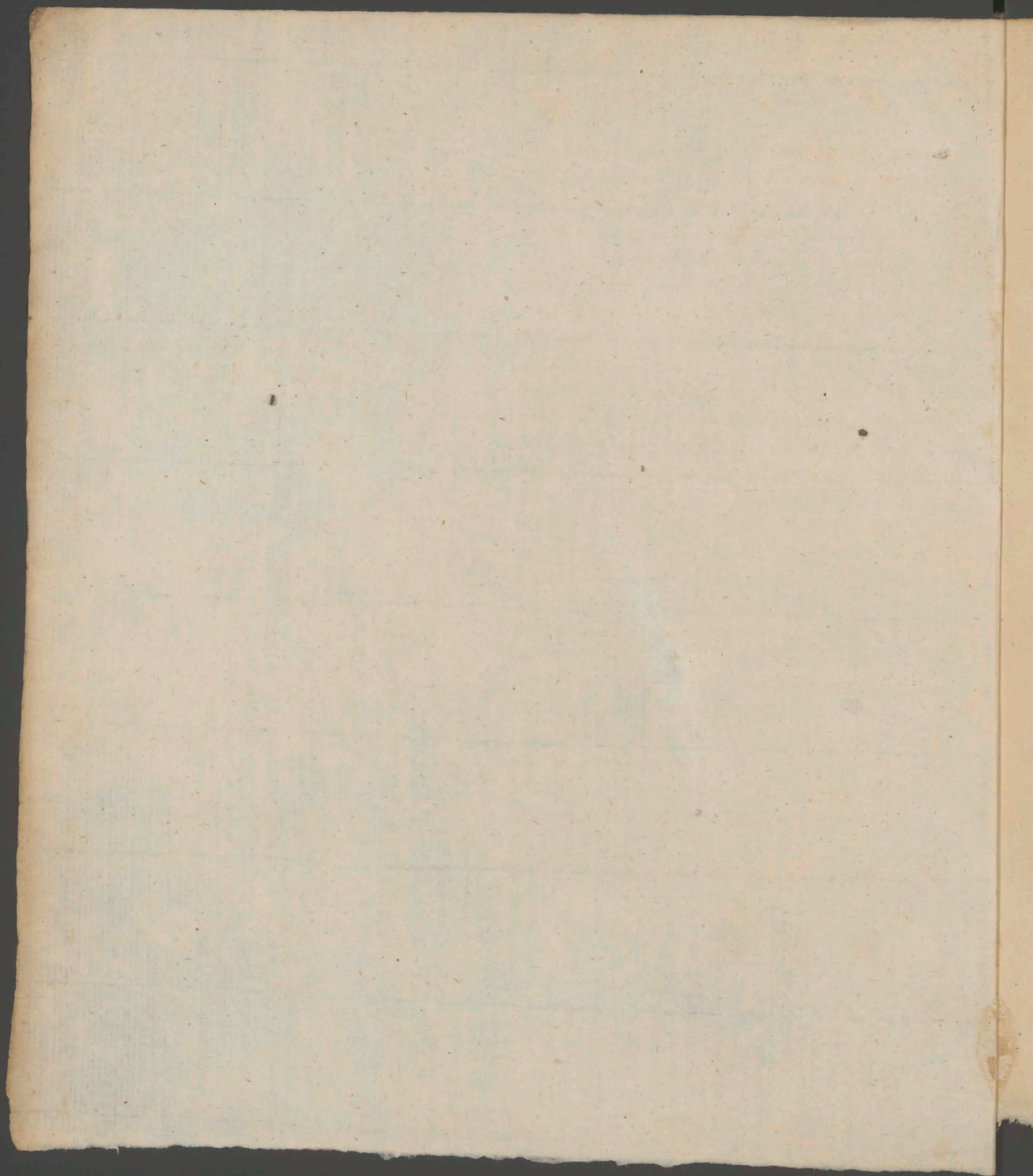
ni,
st
o,
n.
s.
se
of-
ae
s.
er
nt
ce
m
us
r-
i;
e-
n-
i-
d-
s,
i-
i-
m
is
m
la
sa

Alarici Regis Exemplar Auctoritatis.

In hoc corpore continentur leges siue species iuris de Theodosiano et Diversis libris electa, et sicut preceptum est explanate, anno XXII regnante domino Alarico Rege, ordinante viro illustri Goarico Comite. Exemplar Auctoritatis. Commonitorium Timotheo V.S. Comiti.

Utilitates populi nostri propitia Divinitate tractantes hoc quoque, quod in legibus videbatur iniquum, meliori deliberatione corrigimus, ut omnis legum Romanarum et antiqui iuris obscuritas, adhibitis sacerdotibus ac nobilibus viris, in lucem intelligentie melioris deducta resplendeat, et nihil habeatur ambiguum, unde se diuturna aut diversa iurgantium impugnet obiectis. Quibus omnibus enucleatis, atque in unum librum prudentium electione collectis, hæc que excerpta sunt, vel clariori interpretatione composita, venerabilium Episcoporum vel electorum provincialium nostrorum roboravit assensus. Et ideo subscriptum librum, qui in tabulis habetur collectus, Goarico comiti, pro distinguendis negotiis nostrae iussit clementia destinari, ut iuxta eius sciendam universa causarum scopiatur intentio: nec aliud cuiuslibet aut de jure liceat in disputationem proponere, nisi quod directi libri et subscripti libri viri spectabilis Aniani manu, sicut iussimus, ordo complebitur. Providere ergo te convenit, ut in foro tuo nulla alia lex neque iuris formula proferri vel recipi presumatur. Quod si factum forte contigerit, aut ad periculum capitis tui, ad dispendium tuamque noveris facultatem.

2. hego rescripta polarumie sic
1. re Alarico verwat pravnikos khony raiffe bpsi thymianam, khony by
Torysi khize, prav obovizniqy
2. letorona, talos khize podali cir pravnicy do polwenzonia regnoma
dronym flanom durbornym: pwickim
3. de polwenzonia, khize na lilla, raffe pravnicy: raxcom p

Imperatorum et Consulum nomina, (quae res intricatam Chronologiam fecit) ostendit idem Godofredus. Libris illis sexdecem additae sunt constitutiones Novellae imperatorum Theodosii Valentiniani, Marciani, Majoriani, Severi et Anthemii. Editio princeps Basileae 1528 per J. Sichardum, 138) de qua cf. Hugo in indice fontium Juris civilis (ad calcem J. Pauli Sentent. Recept. Berolini 1795) p. 136. Optima editio est Jacobi Godofredi quae prodit 1665 Lugduni in f. Tomis VI. opera et studio Antonii Marvillii. Jacobus enim Godofredus, qui per triginta fere annos in Codice Theodosiano restituendo et illustrando versatus erat, obiit Genevae 1652. Morte praeventus omnia quae collegerat in schedis reliquit, quas Marvillius sibi comparavit et edidit ab ipso Godofredo admonitus ut tale officium aliquando praestaret, si vera sunt quae Marvilius in sine praefat. ad Codicem Theodos. refert. Meliorem editionem paravit Jo. Dan. Ritter. Lipsiae in Tomis VI. anno 1736 — 1745 in f. Tomus sextus dividitur in duas partes, quarum altera continet notitiam dignitatum civilium et militarium utriusque Imperii, et alia quae hic enumerare non lubet. *Haubold J. p. 2. 184.*

Transeamus nunc ad indicandos fontes juris *in duas partes* 138) quem sub Theodosio II. vixisse Desquiron nuper con-

tendebat cf. Savigny l. c. (nota 56. supra)

Romani qui in *Breviario* sic dicto *Alariciano* deprehenduntur; de quo pauca praefamur.

Inter omnes constat Alaricum Wisigothorum regem, qui anno 506 post Chr. natum praeter Hispanias provincias Galliae ad meridiem sitas possidebat, sede sua Tolosae posita, victis Romanis concessisse suis vivere legibus. Adscitis ille in consilium primoribus sui regni statuit, ut quoddam Corpus Juris Romani conderetur, quo homines sub ejus potestate degentes, uti possent. Ejus condendi curam mandasse eum Aniano cuidam ex suis Referendariis, multi hucusque putabant. Quod Jacobus Godofredus in prolegomenis ad Codicem Theodos. p. 233. refutavit, cum docuisset: mandatum esse ab Alarico, Aniano et Goiarico Comiti, ut quam optime omnia fierent, et Anianum ut major adhiberetur fides exemplaribus se teste conscriptis unicuique eorum suum nomen adscripsisse, indeque errorem illum ortum. Codex hic sub variis nominibus

† Savigny I. 91.

† Savigny II. 36. 199.

† Savigny II. 41. 199.

† Lex Romana quam varia significat q. Lex Romana Romanarum, Corporis Theodosiani; 139) nomen vero Breviarii Alariciani primum saeculo viginny I. 106. decimo sexto ut constat, accepit

110. Lex Gundana Præter constitutiones ex Codice Theodosii, significat leges uti sunt conditores illi Gothici Hermogeniani et que ad personas referantur, et differant a legibus ecclesiasticis Savigny I. 112. p. 139) cf. Auctores quos Schulting. citat in praefat. ad l. f.

jurisconsultis (bonitibus) n.p. iako tu wyjmnionemu Tymotheofowi prestatano z tym
 dodaniem iż raden Exemptar nie miał być uwarany za autentyczny, któryby
 nie był podpisany przez Aniana referendaria lwiewskiego
 4, że Anian użył te, kżiez, rada wyjmniona prawitłis pod dwozem
 Goianicha, który wlenow, był ministrem Alaryka.

¶ Breviwnie postępowali sobie tamtego wielu lwów; iak w nowszych czasach,
 pod Pół Agobard wyjmnione wlicie do Ludwika poborn. ze zdana się
 cesarem iż jieżiu ludzi rarem z sobą normania wziętych podług praw
 rónnych. Jednostajności praw w kawdie fładawizym się z wmych pokoleni
 ludów, tylko się niernym łhom podobai more.

¶ Wskazy Capinós Rzymfłis w tej księdze rawarte nazywano leges. Rzyma raś
 prawitłis do niej wielone nazywano juris. Kżiez ta praw normayte wpisła
 normifka, najporzpoliciej nazywali iż Lex Romana lubo hardy wzięte
 z prawo Rzymfł. tak nazywano. Prawa w tej księdze rawarte, a tyraze
 się nery prywatnych famego ludu, nie raś radu lub duchowienstwa nazywano
Lex Mundana. Prawa tyraze się duchowienstwa nazywano leges Ecclesiasticas

¶ wiele Msłr. tego zbioru praw nayduie się w bibliotece lwiewskiej w Paupru. Hay-
 Tawnieyby iednak Msłr. poniewoz z wielu Vh. nayduie się w Mińchen.

La prawa tyraze się radu Capitularia. Wyraeni iednak Lex Mundana
 ornawam takre i prawa prywatne gwów, nie mączych związku
 z prawami rządowemi.

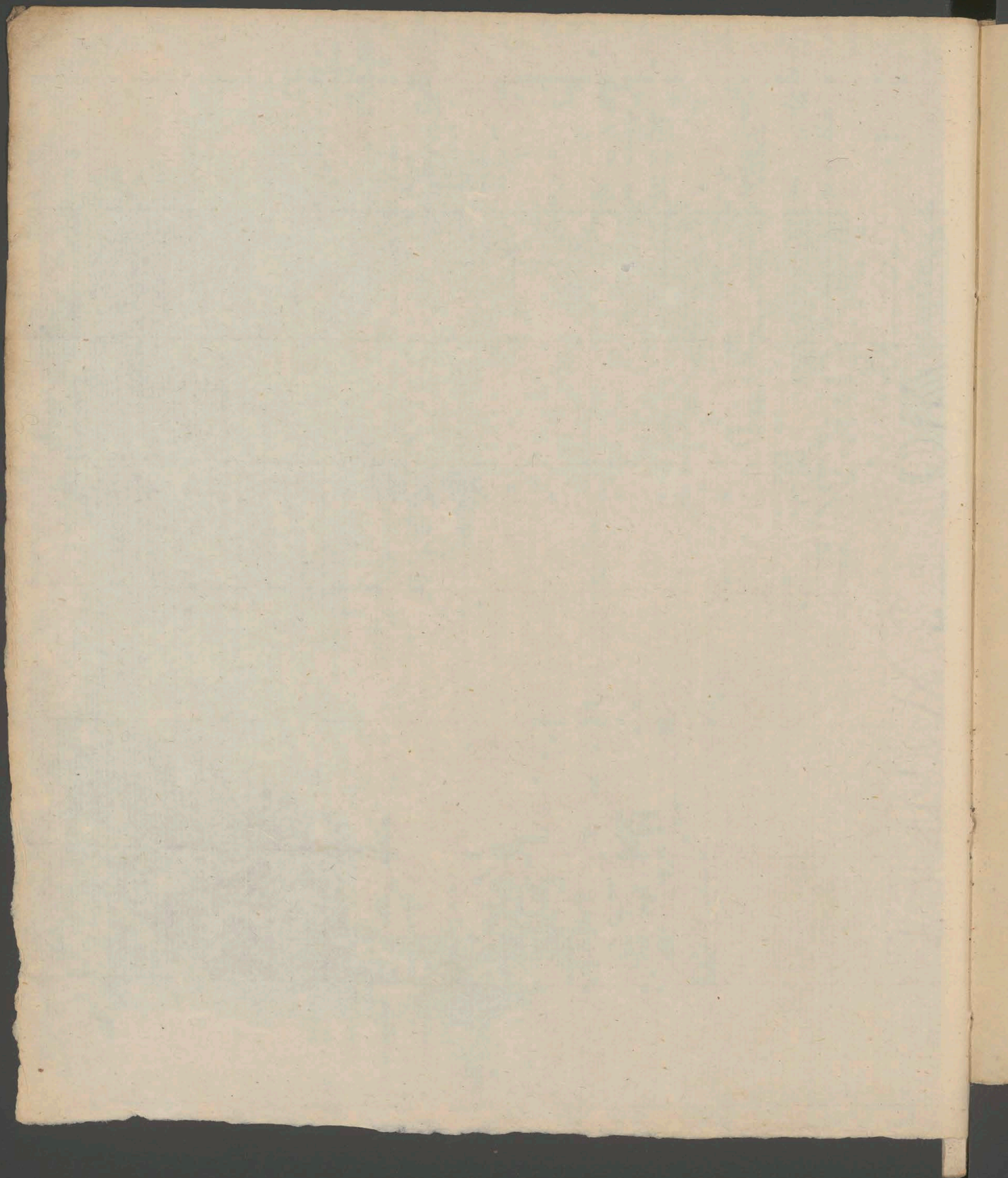
T. 112.

Laurica Breviarium

- I. Codex Theodoriceus statutaque eius abbas XVI.
- II. Novellæ, quæ novæ usque Theodorice, Valentiniana, Marciana, Maxima, Severa.
- III. Jusjurande Gaii
- IV. Pauli Recepte Sent. libris V.
- V. Codex Gregorianus 13. Titulis.
- VI. Codex Hermogenianus 2. Titulis
- VII. Digestum vetus et dicta Cassiana liber responsorum l. i. et libri I.

Multa utrimque in usum Imperatoris Theophilus unicepse in typis
libris male in scriptis prodianemini, re in scriptis catholicis et in
iudicis optationem in scriptis, quæ catholica usque obnoxioque in
ita utrumque bonum scriptis opus hanc usque, gressu, tunc
ita scriptis utrumque. Idem utrimque mone dicitur et Novellæ Va-
lentiniana Lib. 10. quæ usque: Reliquum vero hujus legis ideo interpre-
tatum non est, quia hoc in usum provincie ipse non habent. Sed utrumque
mone dicitur, re quæ in quibus polubone odianemini sent usque, pre-
golinis utrimque c. b. c. Th. et ad legem Jul. de adult. et Lib. 1. et 2. Coll.
l. Met. et. — Namque utrimque iudicis in scriptis in scriptis
Gaii, in talibus iudicis utrumque mone utrumque na in in redactione
legis utrumque byta utrumque utrumque utrumque. Mone Reda-
tionis Gaii utrimque in iudicis utrumque utrumque, utrumque
utrumque in utrimque utrumque in utrumque in utrumque
utrumque tunc Gaii utrumque, utrumque: polubone utrumque.

W ogólnosci komentarz zrobiony przez tytu redaktorów jest: 1, albo propter
Tomarenium famam textu, et dicituriam prae in scriptis et in scriptis,
quæ in scriptis textu re in scriptis, utrumque in scriptis utrumque, et, albo
utrumque utrumque: ista textu interpretatione non est. — W ogólnosci
utrumque in utrumque, utrumque, re redaktoribus utrumque in scriptis
utrumque in utrumque, utrumque re in scriptis utrumque, in utrumque
utrumque in scriptis.

Gregoriani Codicibus, Pauli Receptis Sententiis, Gaii Institutionibus, Novellis Imperialibus, et fragmento Papiniani ex libro I. ejus Responso- rum. Ex his Paulus genuinus relictus, licet, quo eum melius intelligerent homines illa aetate, verbis aliis versus deprehendatur. † Gaium tamen adeo Wisigothi dilaceraverunt, ut, (verbis Schultingii utor) vix in Gajo Gajum possis agnos- cere. Nihil autem in praeclarum suum Cor- pus Juris receperunt barbari illi Compilatores quam Institutiones Gaii, ex Pauli vero scriptis Receptas Sententias. Praecipit tamen Goiaricus, ut de recentioribus quia hoc lex ista (Brevia- rium putat) non evidenter ostendit, in jure, hoc est, in Pauli Sententiis, sub titulo de doti- bus requiratur, aut certe in Pauli Responsis sub titulo de re uxoria (c. 2. C. Theod. III. 13.). Editio princeps hujus Gaii, † ut ita dicam Wisigothici prodiit 1517 sine loco 140). Pauli ed. pr. prodiit Parisiis 1525 a Bouchardo. In usum praelectionum edidit Gust. Hugo Berolini 1795.

Praeter scripta illorum Jctorum deprehendun- tur in Breviario Alariciano duo Codices Grego- rianus et Hermogenianus. Codex Hermogenia- nus occurrit in consultatione Veteris Jcti sub no-

140) cf. Hugo in Indice p. 123. Antiquissimam editionem Gaii et Pauli descripsit idem in Civilist. Magazin T. II. p. 246.

† Gaium II. 51.
Lfg.

‡ Wymor
nim wyprta
Wycya oby
miezca cate
Breviarium
Alaricianum
raretty wy-
chodru ju
iedynore iej

reca, n. p. Gaius, Paulus, etc. iako to
wygarono w kompendyum,

In his Imperatorum in hoc Theodorus appellatur Lex, scripta vero Lex ap-
pellatur Godofredo nomine etiam ille apud h. que invenitur in
Codice Gregoriano et Hermogen. Sarrigny II. 169. 177.

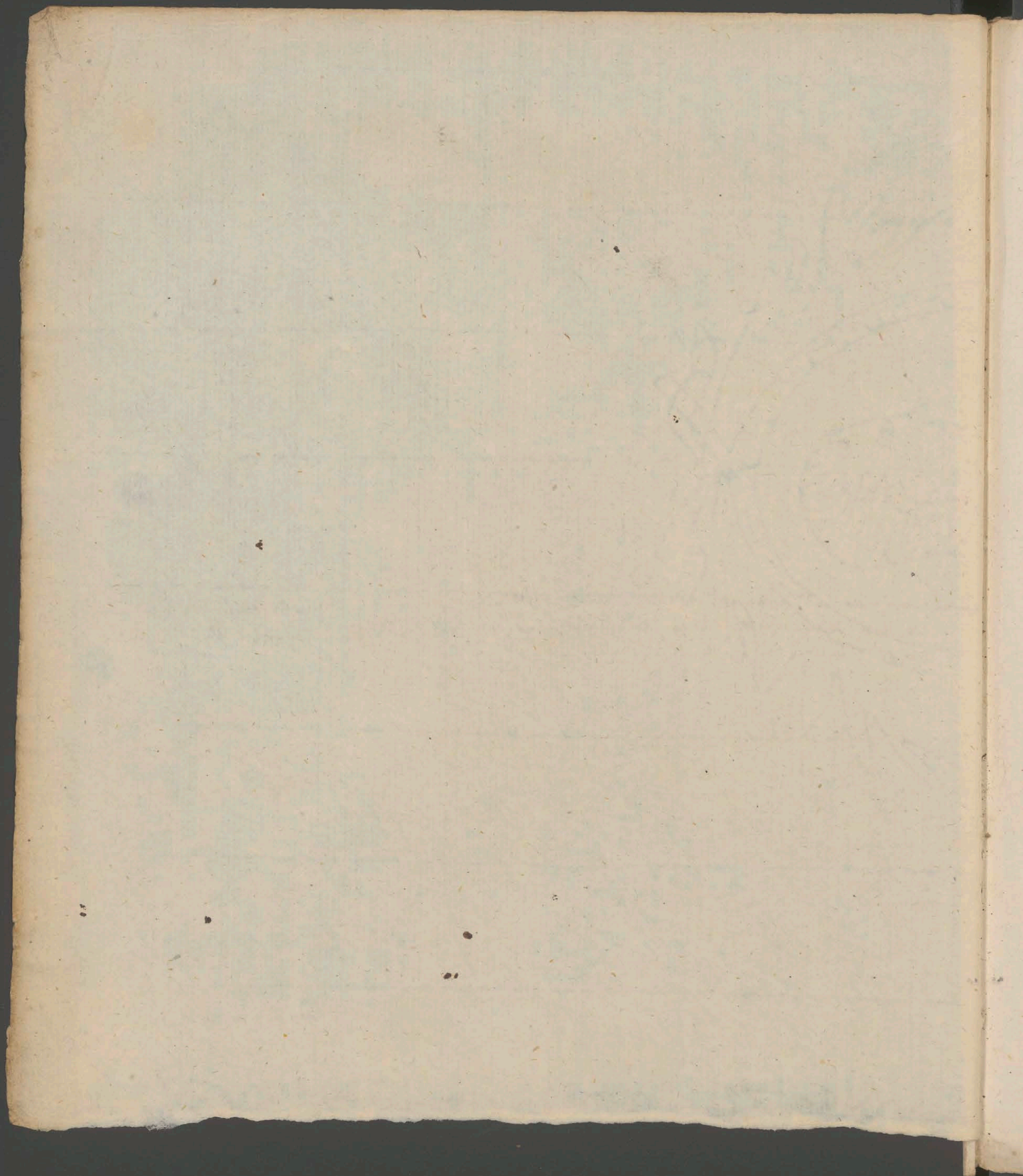
172

mine Corpus Hermogeniani, in Legibus vero
Burgundionum (de quibus mox dicemus) sub
appellatione Legis Romanae et Legis Hermo-
geniani. Uterque Codex est collectio rescriptorum
Imperatorum a quodam Gregorio et Hermo-
genio vel Hermogeniano (de quibus cf. Schulting.
ad tit. I. Codicis Hermogen.) sub Diocletiano
vel paulo post (ut putat Hugo R. RGesch.
§. 379, contradicente Schultingio l. c.) confecta.
In Codice Gregoriano occurrit antiquissima con-
stitutio Severi et Antonini Imper. novissima vero
est Maximi Diocletiani et Maximiani. In Her-
mogeniano antiquissima est Aurelii, novissimae
desideratur inscriptio. † Edit. principem, 1528 ex-
cudebat Basileae Henricus Petrus (cf. Hugo in
Indice supra laud. p. 130.). Multa lectu di-
gna de his Codicibus inveniuntur in prolego-
menis Jacobi Godofredi ad Codicem Theodos.
p. 219 sqq. Apud Sarrignium l. 257. 177. (Constitutio)

Quamquam Gothi et Franci plurimi hoc Bre-
viarium faciebant, raro tamen transcribebatur
integrum. Homines enim illius aetatis contenti
fuerunt interpretatione transcripta quam appel-
labant Scintillam. †
Alariciano more gessit se Gundebaldus rex
Burgundionum, qui Romanis sub Imperio suo
degentibus Codicem juris condi jussit. † Compo-
situs est ex illis scriptis, quibus Breviarium

† De fatis hujus libri cf. Sarrigny l. c. II. 56. 177. Item docet. l. c.
II. 62. 177 quo modo resus debeat futurum, editor libri, qui hoc
in lucem prodire cupiebat.

non ille sunt primi codices, Imperialias constitutiones, in unum collectas exhibentes, iam enim Paulus
libros VI. edidit constitutionum imperialium (fr. 113. d. de condit. et demort.) et Cajus Iustus libros
XII. constitutionum fr. 60. d. de paulis.

≠ Księgi tej praw pnie Burgundów sprowadzonej były dwie edycje, jedna
pnie księgi Gundebalda r. 506, z której do napisu rasin nie dopła było
przedmowa; druga odmienna: poprawa r. 517. pnie księgi Zygmunda, która
się znajduje w napisu rasin. Przyjma tę dwójaczej redakcy nie było iak tylko
poprawa samych praw; pniewie Jan Müller (w Hisp. i Szwajcarskiej
T. I. word. 8. i w Hisp. prof. Litt.) utajmie że Gundebald było zamia-
nem z romanizowaci Gotsów ten prawem, czego oni nie mogą sierzci
przymasili następcie jego do robienia nowej redakcy tego zbioru, któryby
byłoby Brytan obowiazwał.

Do rawnorowanu pniepwa Burgundów pnie Zanków, bierzga że praw rierzle była
obowiazująca, a nawet: pod Karolem Wielkim i Ludwikiem jubornym. — Wendenku
XVI. wielu liedy iur dobre manym był ów zbior praw Burgundów, długi
Kujacyuf: wydat mate diekto pod dyktam Papiana liber Reyonfrum. Dowiedli
tego Heincluyuf i Sawigny że to diekto jest prawem Burgundów nowbrój
redakcy: t. i. między r. 517 — 534. dla tego iż wielkie rachodzi podobien pnie
między dawna edycya, a nowym tym zborem. — Wielu forpito, a nawet
i Jan Cujacyuf, iż to diekto jest iakiego prawnika Pr. Papiana. Sawigny
okazato że imie Papian jest premienione z nazwiska Papinian. Wniekto-
rych edycyach rawnie 26. dyktow, w innych 48. Wdaciwie powinien rang-
hai dyktow 48, poniewaz z odliczonych dyktow 2, okazato się iż ieden jest
byłoby Juliusz prebaya Galychaz przypisany z Brewiar. Alana. — M. br.
najranniejza tego diekto jest: M. br. Ottobonian i Walykan i edycya
najnowsza z Koment. Schellinga.

Alaricianum constat: Occurrit sub nomine *Papiani Liber Responsorum*, quod nomen corruptum esse ex verbo *Papiniani* ostendit Savigny. ^{l. c. II. g. 199.} Plurimi tamen affirmant *Papiani* librum dici debere, cum fuerit confectus a *Papiano* quodam. Sed hoc falsum est. Savigny enim docuit ideo hoc nomine appellasse librum homines, quod in fine Codicis *Alariciani* deprehendatur fragmentum ex *Papiniano* in nomen *Papiani* corruptum: ex quo Codice suum confecisse *Burgundiones*, supra monuimus. Compilatus est iste Codex a quodam *Gotho Romano*, ut patet ex titulo 2 et 6, ubi memorat *Nationem suam* et *Dominum Regem*. Constat 46. titulis. Editio princeps est ^{Savigny} *Cujacii* sub finem Codicis *Theodosiani* anno 1566 in f. *Lugduni* apud *Guil. Rovillium*. Specimen novae editionis scripsit *Barlow* *Berolini* 1817. ^{T. 12. II. 30.}

Omnia haec fragmenta *ICtorum*, quae hucusque enumeravimus, collegit *Antonius Schulting*. Professor *Lugduni Batavorum*, et edidit ibidem 1717 in 4to apud *Jo. van der Linden*, sub titulo *Jurisprudentia vetus Ante-justiniana*. Illustravit eam notis tam aliorum quam suis, ob quod magnae gratiae ei debentur. Cum autem omisisset Codicem *Theodosianum*, operae pretium *Hugoni* videbatur novam ejus libri editionem procurare, cui insertus esset ille Co-

dex. In partes operis aliis advocatis (qui in praefatione quae hucusque desideratur ab eo enumerabuntur) propositum ad finem perduxit. ✕ Omissit Commentarios tam Godofredianos quam illos quos collegit Schultingius. Editio Schultingii repetita est Lipsiae ex officina Weidmanniana anno 1757 in 4to in quam praefatus est Ayrenus. ✕

Enumeremus nunc alios fontes, qui non deprehenduntur in tribus illis Codicibus, quos tamen seorsim olim editos inseruere Schultingius et Hugo libro supra laudato.

Mosaicarum et Romanarum Legum Collatio. Confecta illa est ex integris Papiniani, Pauli, Ulpiani, Gaii, Modestini, aliorumque veterum Juris-auctorum libris, item ex Codd. Gregoriano, Hermegemiano, Theodosiano desumpta, et in tit. XVI. distributa. Jam antea fuit Tillio visa, qui a Licinio Rufino compositam esse aiebat, conjecturane, an potius ex veteris libri fide, incertum. Christianum scriptorem fuisse ipsa suscepti argumenti ratio, e Moyse sacraque scriptura ductae sententiae, clare ostendunt. ✕ Professione Jurisconsultum non fuisse colligat quis ex praefatione tituli VII. cum ita jurisconsultos alloquitur: *Scitote, Jurisconsulti, quia Moyses prius hoc statuit*; prodens, se in eorum numero non fuisse. Videtur coaevus Cassiodori. Ar-

= Chr. initium. Idem ipse Dositheus dicitur, quandoquidem in praefatione fragmenti Hyginiani Genealogia, Maximi et Apri Coss. se Hygini Genealogiam descripsisse ait. Schilling, diff. critica de fragm. J. M. Dositheano P. I. Liff. 1019. p. 9.

In Codice Vossiano haec a nosse collecta reperiuntur I. libro brevis glossarium ad ordinem litterarum digestum II. item Glossarium, nec tamen ad litterarum seriem dispositum, sed in capita 37. distinctum III. Hadriani Imp. Sententiae et Epistole, Tabulae Aetopis, quibus antiqui fragmenti in ipsa historia. -- Quod si de meritis Dosithei queritur, omnino quidem haec ei debetur laus, quod complura antiqui talis monumenta, quae alibi nunquam reperiuntur, illius studio conservata nobis sunt; utroque autem non est, cur ei multum tribuatur. Schill. p. 10. 11.

Fragmentum hoc de latini graece vertit Dositheus. Est verum, quo sententia illa comprobetur, argumentum in eo positum, quod graeco fragmenti sermone multa vocabula deprehenduntur perperam atque inepte usurpata, quorum usus perversus ex nulla posita alia causa repeli, nisi ex eo, quod Dositheus latina quaedam ad verbum graece interpretatus, eaque in re parum considerate versatus, in multis vocabulis latinis, plures significationes habentibus, non eas, quae orationis contextui accommodatae essent, sed alienam quamdam significationem sensit sit. Exempla praebet Schill. p. 27. ff.

Idem quare videtur, vel plane ignorarent, vel certe ad manus non haberent, lucrum quodammodo ex quaerita Dosithei versificatione adductos esse Schill. p. 35.

Fragmentum hoc neque Ulpiano nec Gaiis tribuendum est. Schill. p. 40. ff.

† wydat pod tytułem: Jus Civile Aulajiff. Berolini 1015.

† nie wiele co warta.

† Magis iest nassequitur legi dicitur: Insuper lex Dei, quam Deus precepit ad
 Moysen. Nassequitur prolem prore Moyses ad dicitur: Moyses Dei Sacer-
 dos hee dicit. Daley nassequitur, utique prava Ruyph: n. p. Paulus quoque
 hee dicit.

† Następnie przesyła przesyłanie dowodów myśla Godofied 1, że podobnie swo
style rachodni między tem dietem a stylem iaki był używany za rapów
Kassiodora 2, że zwykle wiele praw które kłótny za rapów Turdygka
którego mianem był Cassiodor.

† Zauważa że dieto normayke przesyła we wstępnie diatania prawny. Złut
dieta niewiadomy; dla tego się zaś w nowszych edycjach nazwa konsul-
tów, ponieważ się razyna od wyrazów: consultari me.

Dieto de iest wyjęte z pism ich się waie alpiena, postonawony na
iżymś Łacińskim, Grecy; w przednich wiekach znane ten wyjętek Grecy na
iżymś Łacińskim postonawony. Oryginalt zaś Grecy dopiero w nowszych
wzrost odbyło. W najnowszym edycjach znajduje się obok tekstu greckiego
i łacينية łacińskie. Tr. A. Schilling Dissert. critica de fragmento juris
Romani Basiliceno Tenue quere et latine edito. P. I. 64. f. Tam dowodzi
wymowny autor, że dieto, to nie powstało z pism iedyńie alpiena, lecz z pism
romayjskich prawników, piszących o ley malayji. Dowodzi tego, że cte dieto iest
za nasto słowotłumaczone. Ta iednak komplekcyja słowa na wiek Romanay, a za-
tem musi być użyta, chociażby z iednego tytu dieto był wzięta. — To ten fragment †

† Traktuje ten fragment o rachubie rapu i powziętych wazni odpowiada wyjętkowi
z dieto alpiena ad Edictum, który się znajduje fr. 3. §. 3. D. de Minoribus
viginti quinq. annis.

† W tym tekście mamy iest łacينية i łacińskie na Grecy, nie zaś oryginalnem łacińskim wchodzą
się z wielu słow łacينية, opawnych łacينية gęrycha łacińskie. Lecz że i łacينية która obok
tego łacينية znajduje się nie iest oryginalnem lecz łacينية, widziemy że tego słowa,
iżymś nie wzięte łacińskie III. wiek po Chr. w któym to dieto powstało miasto r. p. j. j. j. j.
varium. Aetas eundem, de qua quidem olim sibi docti vehementer dubitabant, in aetate III. post.

gumenta praebet Jacobus Godofredus in Prolegomenis Codicis Theodos. cap. 3: ex quo haec sumpsimus. Edit. princ. 1573. 4. Parisiis ap. R. Stephanum, ex bibliotheca P. Pithoei.

Consultatio Veteris cujusdam Jurisconsulti, ~~†~~ cujus nomen incompertum. Proponit in hoc opusculo quidam Ictus suas et aliorum sententias, una cum inscriptionibus et subscriptionibus ex Codicibus Gregoriano, Hermogeniano, Theodosiano, Sententiis Pauli, libris et titulis adnotatis. Editio princeps prodiit Parisiis 1597. Novissima est Schultingii et Hugonis l. c.

Dosithei Magistri Liber III. continens Dicitur ~~†~~ Fragmentum ~~†~~ vi Adriani Imp. Sententias et Epistolas. Est fragmentum ex scriptis cujusdam Icti (quem nonnulli Ulpianum putant) de Juris speciebus et manumissionibus, quod Dositheus quidam graece vertit. Hic liber latine versus fuit inventus a Claudio Puteano, quem ille cum Cujacio communicavit. Cujaciana itaque est editio princeps sub finem Codicis Theodosiani supra laudati. Graecum textum seculo praeterlapso eruit Mathias Roeverus, atque edidit L. B. 1739. Reperitur apud Schultingium et Hugonem l. c.

Fragmentum cujusdam Graeci Icti, ~~†~~ quod in biblioteca Escuriali invenit Tychsen. Edit. princeps est Erbii in Hugo's Civilist. Magaz. Tomo V. p. 243. sqq.

† Jest to drěto rancę z normaylych prawniczo pism myjsze nr z Ulpiana : Gaia.

ment /

*raja
odch*

*ru-
[11. p. 11.]*

Savigny II. 65. 199.

176

Fragmentum Veteris Jurisconsulti de jure Fisci, ed. princeps Berolini 1820. ¶ *Fragmentum hoc Veronae invenit Niebuhr, quod communicatum secum Savignius in Zeitschrift etc. Tomo III. p. 150. sqq. et Goeschen ad calcem Gaii Institutionum edit. princ. Berolini 1820 edidit.* ¶

De reliquis fontibus juris qui apud Schultingium et Hugonem desiderantur cf. Hoffmann in *Historia juris Romano — Justiniani* (ed. I.) ¶ Savigny in *Zeitschrift*. T. III. p. 389. sqq. p. 408. sqq. ¶ *Haubold*

¶ Sequitur tertius Codex juris jussu Theodorici regis Ostrogothorum conditus, qui appellatur *Edictum Theodorici*. ¶ Collectum fuit ex scriptis Jctor. Romanor. et illis Codicibus, sed multo pejus. Non servarunt enim ejus compilatores integra scripta Jctorum ut fecerunt illi, sed per articulos omnia disponentes omnia confuderunt. Editiones optimae laudantur a Bachio l. c. p. 563. Commentatus est nuper in hoc Edictum Rhom (Halae 1816), quem librum perlegere mihi non licuit. *Plurima De hac re invenimus in Savigny II. 65. 199. quaeque II. 164. 199. ¶*

C A P U T XXIX.

Fontes juris Justiniani et Postjustiniani. ¶

Jam ex supra prolatis manifestum est, collectiones illas tam Regum barbarorum quam The-

¶ cf. Hugonis *Encyclopedie* §. 147-165. ed. VI. Inulm 1820.

¶ Ten fragment jest poprzedzającego jakiego prawnika pismem, D. Ulpiana; ponieważ Ulpian XVII. 2. wspomina, iż za czasów Karakally wprellie caduca windy howano fislufowi, wyjąwszy jus adrependi libere tak decium iak: roducom przymaie dawne prawo. Zeitfchr. III. p. 162.

¶ Myliora ie Haubold p. 270 199, ze 103 mniejszej wagi od wspomnianych, wplywamy ie po nich, lubo co do etimologii powinnym byci wywod jsteronie, 103:
1, Valerii Probi Libellus de interpretandis Romanorum libris ed. noviss. in Thes. Meerman.

2, Sculi Flacci Liber de conditionib. agror. (ed. apud Goeppium)

3, Petri Julii Frontini Opusculum de limitibus (ed. ibid).

4, Liber Simplicii (ed. ibid)

5, Aggeni Urbici Commentarior. edn. (ed. ibid).

6, Volufii Maeciani Libellus de Ape etc. (Grovii Thes. Antiqq. T. XI. p. 1705/99)

7, Notitia dignitatum utriusq. imperii Grovii l. l. T. VII. p. 1309 199.

8, Notitia iuris a Magnone collata (ed. ~~Haubold~~ ep. Haubold p. 285.

¶ Duo adhuc libri commemorantur: a) Marculphi Monachi Formularum libri II ad Canciani in Legibus Barbaror. T. II. p. 174. 199 b) Formula Sirmontica, h. e. a Jac. Sirmondo in signis supplementi, a Walthero Lind. Oloffio, ante biennium in biblioth. Ambrosiana Mediolanensi reperi, quod suppetitot codex Parisiensi seculo XII. exaratus, non tamen ultra interpre. rationem lib. C. Th. de Denunt. vel edit. repr. 3. 4. suppetitot. Themit III. p. 1015 - 1017. - circa idem ^{est} tempus Amadeus Peyron

laudatissimus merito bibl. Turin. Praefatus, inter huius the-
sauri reperit Theodosiani Codicis fragmenta nova, per
duos codices, eorum, rescriptos, servata, A. Palukine in The-
m. III. p. 474-476. — denique et Major ipse, in Vaticana,
cum praesepit, suppletibile novissime eruit fragmenta ad
huc postremos Codicis Theodosiani libros spectantia
Them. IV. p. 106. — ut Hauboldt in Promulgis I
praetermissorum in primis ad Praeviarium Ita-
licianum pertinentium e codicibus a Gasparo
Hanelio, Professore Lipsiensi, novissime collatis, Lips.
1822.

† Fragment ten lubo nie całkowicie doszedł do naszych rąk, podać jednak
wiele nauki wazy o których dotąd nie wiadeliśmy a przególny co do
fabryki. Szpada się, 24. 21. bardzo nierozumny

Naszejuie ten dieto przez Niebuka odhryte, dotąd jednak nie przegrane ię.
to księki zbior, wyki nuziaz z kodeksu gusymian. Znajduie się w biblio teca
katedralney w Genzie.

Niżnier znalazł Niebuka starz Msbr. kodeksu Teodorzyca, którego dotąd nie wy-
wanu do porównania idyży. Oby wbyły wiarewie byli Niebukami!

‡ Dyle Teodorzha ię niergrabny, kompilacy, upaw Cesarzich, i piem prawniców R.
Komi się ten przególny D pomysłu zbiorów, iż w ten zbiorze nie ię
wpiem, ani pamięzy ^{wielkiego} do zbioru
cięgniōnien niergrabnie ^{am} autor ~~nie~~ dania, ten wbyłko ię pod-
niełphadłney budowy ^{po} męzy męzye, lek iż wbyłko daie porōw-
juz od dawna reuzli ofuzowi zherai łwe prawa. Pod luychem (1482 r.) ruzeto

najpōd spytmai prawa; inny zbior przedciuzeto pod Chindafwindem i
Recefwindem (672 r.). Odhryt propłata wōmice pomiędy prawami Gu-
tychiemi, te prawa, których autor byt niewiadomy; które bar-
dziej byty prawami rozporozwemi nazwano Antiqua. Kōmnie iak
w pomysłu zbiorach tak i ten byta obok lexu prawa. interpreta-
cya, która rajuzto. Znajduie się bytlo Romanenie z ielcu X. w
starodawnym ięryku Hiszpanijim. Kōmnie ofuzowy parali ię
bardu utakwie poluy ley hpiuzli, nakaruzie anely ię nie dorey,
new 12. Solidi (#) sprzedawano, a woby to przepozit miat odebrai
hary 100 habōw; lir tami kōmnie zabronili odwotywai ię do
innych praw, nakaruzie rely bytlo rozdrōw postuz leyz prawa,
i to utuzywato się ięzle w krajach dawniej przez ofuzobōw

reymowanych n. p. w Hiszpanii, gdzie do czasu Alfonsa X. nadat powagę
rbinom Justyniana. — Ta bliższa praw Opatrycha, tym się przylitnie, wmi
D rbinom powpzyło, re równo obowięzwało Rzymian iab gołoi. Zeo
doyłp wiec nie powolił równy praw w paipowie powien! Odwatywał się
iedraf mogli goi do praw ruzrówyeh a Rzymian do Rzymylich gdzie
famo prawo nie wyfkarowato. — Prawa w tym rbinie rawarke najwiz
ey się reymniaz upawami luyminalnemi. — ~~Utorowio ief. la bfi~~
~~ga rafia z upaw Cesarzinh, ruzpiz z piam Paula Nord.~~ — Nayda
wnieyfa edycya wyfsta w Paryżu 1579. in 4. na łwiu diet Kaffyodo
ra iab didalep. Górnicy uniechli iaz w rbinie praw Barbarzyń
fchich Lindenbrug, Georgich i Lanciani. Naynowy Kamenkarz wy
fied przez Rhona.

¶ Lubo Juliusz Cezar wiele miał flachetnych raminaroi, i lubo we wielu
wfyedach postanowit robiu reformy n. p. w Administracyi i fozdownictwie,
w kien godny nazany, re wbyfsta i pierwie i mney rorynelnie diatat; Wle
ey wady uniat iez uprowdz Auguft.

Digestum a digerere, takie diata iur: prawny Br. pifali; Pandekta, obfperny
rbin ad iter Sixopus.

¶ Te Konfilyary Justyniana mornaby porownai z domem Godyctim; w hardym
boniem zylate maydnemy flady flzlu wynioftego i miernego n. p. powiowy
waicz pifma Copiniana i Modestina; ciemnego i iafnego n. p. powiowy
waicz pifma Ulpiana, Gaia, z pifmami Paula. Ofewarnez dodac, catemu
dieter fniefne wftapy do ruffaw Justyniana. n. p. do c. 12. C. qui poliores
tali dote wftap. Affiduis obidionibus mulierum inquietati sumus, per quas suas
doles deperditas esse tugebant, et ab anterioribus creditoribus substantias
mentorum detentas. Statuimus. itaque ut contra omnes pene personales actiones
habeant privilegia; fragilitatem muliebrem respicientes, idque animadvertentes
quod ex corpore ex substantia ex omni vita ejus manus puzidur. Inis
enim earum non miferetur, propter parvum periculum, propter obsequium
quod manus prestant, et propter ipsam liberorum procreacionem. Porowny

Theodosianam non esse complexas, nisi vel partem operum Jctor. Romanorum, vel constitutiones Imperatorias; neque illas omnes, cum Theodosius aptas solum praxi judiciariae videatur colligi curasse, ut conicere licet ex iis quae supersunt, licet pars magna earum perierit. Aliam viam ingressus est princeps sacratissimus Justinianus; quod quo modo confecerit priusquam enarrauerimus, praemonemus, jam Divum Julium Caesarem fovisse consilium (Sueton. in ejus vita cap. 44.) condendi Codicis Juris Romani. Quod tamen praemature mortuus ad finem non perduxit. Justinianus videtur in primis nihil aliud conatus quam illum quem Theodosius confici jusserat codicem corrigere. Condi enim jussit ejus more Codicem legum, deinde meliora persuasus illa fragmenta Jctor. Romanorum unde clara lux accendi constitutionibus Imperatoriis posse haud frustra speraverat colligi voluit, quod Digestum seu Pandectas appellavit. Tandem Institutiones vel prima elementa juris ita componi optavit, ut in omnibus his tribus operibus conspexeris mirabili modo antiqua cum recentibus, absona cum consonantibus, apta cum ineptis conjuncta. Sed singulatim de omnibus videamus, et quidem eo ordine, quo omnia collecta exstant.

I. Codex. Adscito in consilium Justinianus fi-

rowanie praw o Hijwlekaib, prawo w Duchu Julwizy lowu Hijzai-
 skub napisane w do Adulteryow: Incepluz, zniewienie mazrych uslaw
 Juria Caninia, Acta Lexia, prymusy do pryzigi! Chronologiam
 legislationis Justiniani Lubicus concinnavit Bibl. Graec. XII p 346.

Twaie iez nawet ze niewspylkie
 uslawy wlenoras rnyzdniez-
 ce iez karat Levdyryuz-
 rebrai; i re zylho spozowne
 do praktyki.

Uwaroiaz w ogole zbior Justy-
 niana fmirato powiedziec mona-
 ze ramiazem iego byto z prawu
 zwyzraiem i sorumem ugrunto-
 wanego utworyci Jzyssem Teolo-
 gi mwalney, maxymy powiedza-
 ce z prebomania bigoderyci
 premienic na maxymy ogolne,
 prymimo woli od niewspylkie pryz-
 igami bydi maioze labo
 I sawezny I. 12. 199. ze musielic
 Konieornie

iego podani zhai iez dobreimi
 chreucianami. Szp niedobrowne
 iego prawa o tichie, wozgatun-

delissimo suo Triboniano caeterisque ministris, quos prout dignitate praecellunt (in §. 1. Const. de novo codice faciendo et §. 2. Const. de Justin. Codice confirm.) enumerat, jussit omnes constitutiones, quae in Codicibus Gregoriano, Hermogeniano et Theodosiano, nec minus eas, quae post conditum Codicem a Theodosio emissae fuere, tandem et illas, quas ipse ediderat colligi, quibus ut ipse ait, multitudines litium amputarentur; resecatis omnibus quae absona videntur (d. c. §. 2.) Praecipit iis ut vestigia prementes compilatorum Codicis Theodosiani, constitutionum ordinem non solum ex adjectis diebus consulibusque, sed etiam ex ipsa compositione claram fecerint, primis in primo, secundis in loco secundo, ponendis. Hoc illi perfecerunt in XII. libros, ut olim Decemvirales erant leges, illa redigentes. Exceptum codicem et sua manu subscriptum promulgari jussit Justinianus, missumque ad omnes sui Imperii magistratus normam esse statuit, secundum quam lites deciderentur. Nec minus praecipit ut festis diebus ad januas templorum, recitationes constitutionum ex eo fierent, quo ad omnium notitiam valerent pervenire (d. c. §. 5.) Si vero iudices ausi fuerint decidere secundum antiquas leges, quae in hoc Codice non inveniuntur, falsi criminis accusarentur.

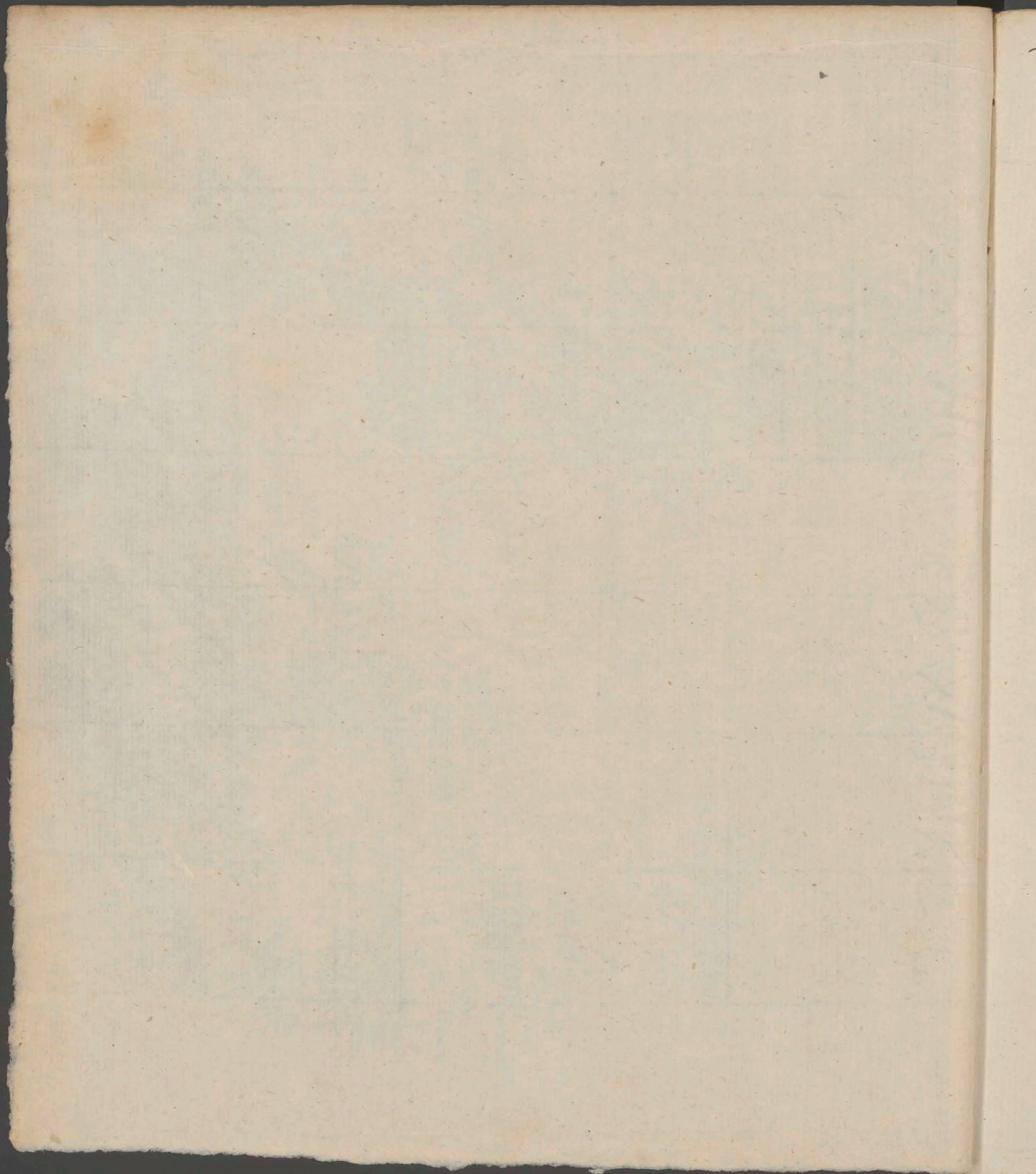
III. Digesta seu Pandectae. Aliud gravius

z samezo ul' tade n. p. iereli byty
 dwo konyz sup z iednego wlu,
 Wora miata ghai na juror' klu,
 a Wora p' micy

† Laudabile propterea Justiniani hoc institutum fuisse nemo dubitat, si modo propositum suum subire permisisset cf. J. Gothofr. in proleg. ad C. Th. v. 4. Constit. ne for. volue ad mispranph. francis. Grahnd. de. Cajanus Observ. XVII. 16. 25.

stris,
onst.
stimp
titul
ogee
post
uere,
nibus
re-
. 2.)
orum
non
etiam
is in
Hoc
cem-
ptum
ulgari
Am-
ndum
cepit
tatio-
omni-
5.)
ndum
veni-
incis
ravius

do
Complet.

39
wciąż iednak zbior praw Jusynianów z zbiorami w pojedynczym wrodnie wymienio-
nemi, drwili się myśla, jako myśli ludzie, dla których obraż było Licjalna Brynpha
taka, bieżę, praw zredygowań, z których dwiema urbawieni wielu pojedynczych
wianwii, o unegodnieniu dawniej było Brynphicko ^{i in} ju XIV. niektóre uytynionych,
uremy się prawa najpublierniej przez niegdys' ludu! Nie wchodzą Jusynian
w ślady Walent. III. karat wyrazi powoła z piem wryphicko celniej było prawni-
hów, i ukworyć zbior praw, który lewe tam miał cel co prawa XII. Tabl. 2. i.

7 nawet i te knihi nie były na piśmie wydane, ten było wprze .i. C. De
penult. passis et respit. .i. C. De Dilacionib. .i. C. De Appellat.

Justynian w iednois wryphicko Obywateli. Jest to bieżę praw na których
się tyle nichów nie zdobyto i nie zdobyć, przeciw nowym ludów pra-
wnicy bardziej niemialnym sposobem niż naukowym upowiaig pra-
wni. Iwo. Dworalię donat redakcyi Kodex, dla których dodatków regli
ustaw nowym (Novella); drwili się jakuba dla rego bieżę redakcyi
nie przedziennisto, more by to było do jhułtan jmypho, gdyby był był
Sturey Jusynian.

¶ poniewaz rapto odwolywali sie Imperatorowi do
Sawnego prawa M. sreba byto i do rebrai.

¶ Urzednicy paistwa, Adwokaci, i profesornie Prawa.

¶ Nie spadat nibh lah agromney biblioteki ichoi, miat Mini-
ster Joseph.

eoque difficilius peragendum superfuit. Colli-
 genda erant fragmenta veterum JCtorum, ex
 quibus constitutiones Imperatoriae illustrarentur.
 Illa autem, secundum ejus opinionem ita erant
 confusa, ut, in infinitum omnis legum p[er] trames
 extenderetur, et nullius humanae naturae capa-
citae concluderetur (const. §. 1. De conceptio-
 ne Digestor.). Quod cum nemo neque sperare
 neque optare ausus esset, rem sibi difficilli-
 mam, immo magis impossibilem visam esse,
 ipse fatetur. Sed manibus ad coelum erectis
aeterno auxilio invocato, eam quoque Turam
 suo se reposuisse animo dicit, Deo fretum, qui
 et res penitus desperatas donare, et consum-
 mare suae virtutis magnitudine potest (de const.
 §. 2.). Hoc opus perfici jussit vigilantissimi
 animi Triboniani sui gubernatione, data ei po-
 testate socios sibi eligendi quos idoneos tanto
 labori probaverit (de const. §. 3.). Septemde-
cim ab eo electi sunt qui enumerantur in §. 9.
 constit. de Confirmatione Digestorum. Concessit
 illis decennium quo id perficerent, illi tamen
 vel taedio laboris capti, vel quia facillimam per-
 fectu rem putabant, vix elapso triennio opus
 hoc, ut Justinianus putabat desperabile, ad fi-
 nem perduxerunt. Locuples literariae penus Tri-
 boniani praebeuit materiam templo illi Justitiae
 Romanae exstruendo idoneam. Fabricius. Bibl.

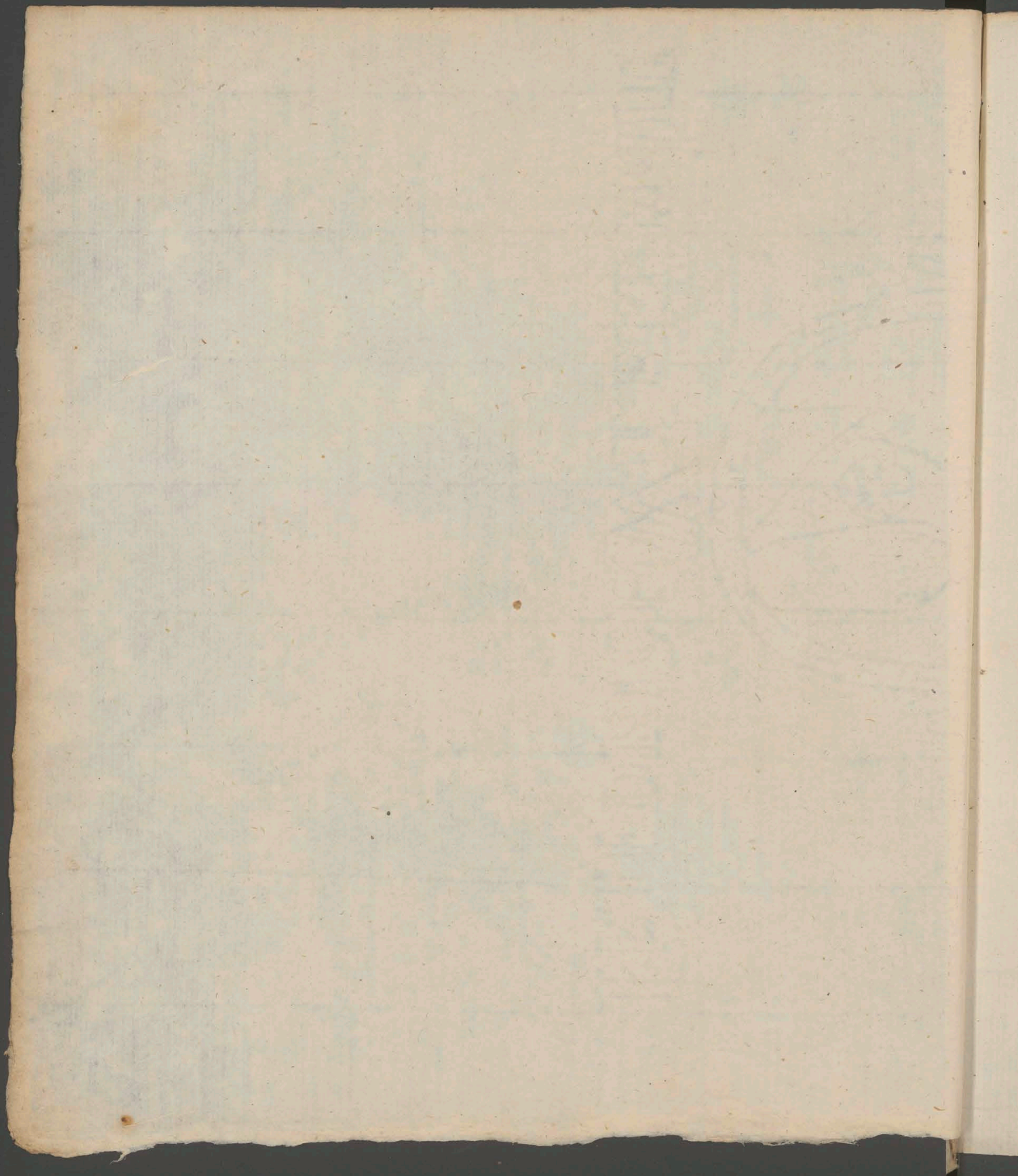
Graeca Tomo III. p. 488. sqq. quadraginta Jctos ex quorum scriptis Pandeetae sunt compositae memorat. ¶ Haec excerpta in libros Quinquaginta illi divisere, tricenis centenis millibus versuum vel sententiarum in centum quinquaginta redactis. Vetuit Justinianus (ne ob scripturam aliqua foret in posterum dubitatio,) per siglorum captiones et compendiosa aenigmata, vel per specialia sigla numerorum omnia manifestare, (d. const. §. 11.). Tandem praecepit, ut nullae leges in illos libros reciperentur, nisi illae quas judiciorum frequentissimus ordo exercuerit, ¶ vel longa consuetudo, almae suae urbis comprobaverit. Excerpta autem sunt scripta non solum Latina sed etiam Graeca, quae ut vulgo creditur Burgundio (obit anno 1194 post Chr. nat.) latine interpretatus est, quamvis nec diligenter nec eleganter. Graeca in plerisque Pandectarum editionibus vulgaribus desiderantur.]

III. Institutiones. Confectis duobus illis operibus, cum ad immensam magnitudinem creverint fontes juris, qui tamen in angustum redigendi erant, necessarium esse conspexit Justinianus confici librum jubere, qui esset tamquam prima Elementa Jurisprudentiae Romanae, quibus rudis animus studiosi simplicibus enutritus, facilius ad altioris prudentiae redigeretur scientiam (§. 11. const. De concept. Di-

De his neperime differunt Le-
poldus Andr. Guadagni ad
Genera Pandectar. differbat.

Vitis 1706. Sin. Gmmp. Tull.
Lun in dno Foudadlum Sullum
Gmmp. in dno Lyrent. Sullum
Lun, in dno Sin. Gmmp. Sullum
Sullum in dno Lyrent. Sullum
Lyrent. Sullum, in dno Sin. Gmmp.
Sullum, in dno Lyrent.

Octos
positae
nqua-
ver-
lagin-
fptu-
) per
mata,
mani-
cepit,
, ni-
ordo
suae
scri-
quae
1194
is nec
Pan-
r.)
ope-
reve-
redi-
usti-
tam-
oma-
cibus
dige-
Di-

Sprawił się dogodnie niegdy z tego jsm tym sposobem, iak: Jan Müller 112
wysłał jsmi listy swoje. Kardz wysłał dieto iakieff bez wyboru ma-
terji pisat wyjezeli na karie iedney. Zapisanoz Kartez wypryżano
spisownie do rdań wiedzy iedy. Te doziera powinnywaiat sarem, iereli
nie podobne wyjezeli poveraty i z pracy inney, odrucano. Kart jmy
ogólney redaluyi jutowe zapisanycho kartech odrucano.

Ktoby widai re do ierj prawdy, winy powiedieli wyrey, re wyslato tej Wje-
gi miat bydz praktyczny

An Juslib. derogant Pandectis? A tempore nil inferri potest, quia uterque liber
ex eodem die III. Kal. Jan. valet. Ad materiam ergo unice referendum est, et ad proprium
Liberianum. Quibus enim jus novum ex Corp. aut Decisionibus profertur, sine dubio
Juslib. derogant Digestis. At si Juslib. et Pandectis sunt Descripta, authentice maiorem
fidem est, quam exemplari, et Juslib. extenduntur ex Digestis. Oblo p. 21. aliter Vinnius ad
primam Juslib. s. 2.

‡ Ta bropolniesz pra mada iest Juslib. iustitiana, in libro miale
frabruie o prawdaurych prawie Rz. hadro mato judaic miodomow-
ei hipozymy

‡ Jahlulnich iest judiat Juslib. iustitiana, lubo i ten nie dobry, daleko iednak iest niedo-
wornicy by ten uklad Digestis. O niem bezdiany moinki ne wstepie do Juslib-
iustitiana.

‡ Teodorzys wstepie XVI. tyt. 10. vornicy wbi miedzy Chrestjanami i Poganami. Moreny
lucendri z perowsiaz re iestue juzajstwo iustitiana iustitiana iustitiana
lucendri z perowsiaz re iestue juzajstwo iustitiana iustitiana iustitiana

gestor). Quapropter cum sacratissimas consti-
 tutiones in luculentam erexerit consonantiam,
 suamque extendisset curam ad immensa veteris
 prudentiae volumina, et opus desperatum qua-
 si per medium profundum eundo, coelesti favo-
 re adimplevisset, Triboniano suo, et aliis, quo-
 rum circa suas jussiones fidem probatam habu-
 it, mandavit id conficere vellent.

Priusquam diligentius animadverterimus in il-
 la sub auspiciis Justiniani confecta opera, videa-
 mus quid critici de hac re judicent.

Quoniam ipse Justinianus fatetur, se nihil
 aliud fecisse, nisi colligi, quae alii scripserant,
 eaque in ordinem redigi curasse, animadvertere
 tantum decet quoniam modo Collectionem eam
 instituerit. Quod ipsum ordinem rerum quem
 in libris suis observavit adinet, multis ille,
 ut minus conciane expositus, displicuit. Quod
 vero ipsam electionem constitutionum Anteces-
 sorum ejus spectat, in eo laudandum esse, mul-
 ti putant, quod alienus ab ambitione, quaecun-
 que optima censuerit, in Corpus suum redigi
 curaverit. Nec culpandum esse, quod non ob-
 servaverit differentiam illam Paganorum et Chri-
 stianorum quam Theodosius superstillosus su-
 peresse voluit. Quoniam paulatim ita proclivi
 omnes inventi sunt ad cultum Christianum, ut
 minus recte esset factum, ea inseri jubere, quae

*Dwie w tej materji doplaty sie nam
 nie dawno wyprawy do wlasna
 Abh. I. Libra.*

*co w polie zawierajz jzsyd. i z regu
 die, shtadaiz, wiadomo, tor samo
 z rego sie shtada Codex. Digesta pta
 daiz sie z trech maff, romajzki
 fragm. z komentary ad Sabinum,
 ad Edictum, i jsm Papiniana,
 Zeitfbr. IV. p 257. 199.*

*L pnieunie tobie niezdy
 wopapowat Maluju.*

in rerum natura tempore Justiniani non exstite-
 re. Sed hoc vituperandum est, quod JCTi sub
 Augusto et Tiberio cruda adhuc servitute li-
 bere loquentes non citantur ab eo, et quod ex-
 scriptis JCTorum libera republica vigentium so-
 lum tres excerpti deprehenduntur. Respuit fi-
 delissimus satelles Justinianeus scripta Catonis,
 Scaevolae et Sulpicii, illos potius citare amans
 qui, utpote eius populares, in multis rebus si-
 miles ei fuerunt (141). Respondet Schultingius
 (l. c. p. 883) Francisco Hottomano qui admo-
 dum in Tribonianum invectus est, eum ipsa ne-
 cessitate coactum fuisse negligere illa quae ope-
 ri, quae Justiniani libri esse debebant, mini-
 me responderint. Quod ut concedo, doleo
 tamen illo ita se agente nos tale perpressos esse
 damnum, quae nunc reparare, nec licet, nec
 licebit. Caeterum vera fateri licet, nobilissimos
 JCTos veteris reipublicae, et illos fere qui sub
 primis Imperatoribus vixerunt, nisi excipias ge-
 gus scribendi, praee Papiniano et Ulpiano tan-
 quam pigmaeos praee gigantibus apparere. Licet
 ipse sacratissimus princeps fateatur se omnia
 aboleri jussisse quidquid Seditiosi inventum fu-
 erit in scriptis JCTorum quae excerpti curaverat,
 attamen ejus sceleris, cujus a recentioribus ar-
 141) Schulting in *Oratione culpandusne sit Tribonianus*
 etc. (in *Jurisprud. veter. Antejustin.* p. 897.)

+ Wilm?

z nowszych prawników powstało bezwzględnie dwóch Tranwiralskich i Hottomanian 111
XVI. wieku, których w dziele Juris Antiquissimi porządkie pryncipis zbiorowi Ju-
styniana. Zarząd Trybunali

1) że nie umiejąć nic z prym prawników Rzymu. Ich byli za wolnej Rzymu.
Gorjusza Katona, Mucjusza Sewola, Maniliusza, Brutę, Serwiusza Sulpicjusza,
Cajelliusza.

Opowiada na ten temat Schelling w mowie na obchodzie Trybunału Jurisprud. Antiquus. (p.
443)

1) że pierwszemi tylko prawnikami były handlowi nadzie za czasów Justyniana, ponieważ przed
nim rzymscy Ammianus Marcellinus (XX. 4.) wspomina że także bez nadzie, i nie prakty-
czne ich ludów Galickich rzymskich za czasów Salustiana. Wiadomo więc tego
imięmi byli dawni prawnicy w dogmatyce, a imięmi prawnicy Rzymu praktycz-
ny z Rzymu, n. p. Ulpian. Nie powinniśmy więc być tu pytaniami, o wiek i
ogólny prawnika ten o istocie rzeczy, t. j. kto ich więcej przyczynił do
wykształcenia prawa R.

7) Mejer w dziele: patriotischen Kantaten, Stupnie powiedział: niechaj usławy panu-
izacji, podania i systemata prawników rzymskich, w wielkiej mierze
Babilonizacji. nigdy jednak dla nas nie będą, lecz, uem ser Panichy. Cokol-
wiek bowiem nowsze wiek wyda, musi dopiero przechodzić przez historycz-
polomawie, która przez okazywanie zgodnie wykreśla i danie o rano-
ści prawników Rzymu. wiele byłoby potrzebnem do utworzenia na przy-
kładzie Włoch obowiązkowej prawcy w całym narodzie, zbieranie normy tylko
rzymian, wywołanie sądowych i zapytanie tylko usław panuizacji, których
wywołanie w praktyce bardzo jest łatwym. Tym sposobem postępują
w Hanowerze. Na obchodzie Justyniana da się wiele powiedzieć, lecz mało na obchodzie
compilation:

1) nie postąpił sobie tak Justynian, jak Walerjan. III. nakazując prawcy pierwszeństwo
oddawał Papinianowi. Justynian (5. 16. C. deo auctore) wyrażnie do nakazuje. Chęć wiec chęć

¶ Mianem iako Omar niewinnie jest oskarżony o spalenie biblioteki Alexan-
dryjskiej; w tymto polega na dawaniu jednego chwastka.

I mianem iakoby taki postępował iako prawnicy krzyżowcy, przypisują
czyho Sain tillaus.

¶ Ryt ra uafos Antonina pubornego, poniewaz wspomina Juliana w tym czasie
ryjzego.

¶ Sprawy nie racjonalne radna pomiędzy fragmentami Dygestów, Kusty-
kuzyn, i Justyt. jako najdnie trudności, ten raczej bardzo mało jest
obrytany w prawie Dr. Niektóre trudności których możemy dostrzec
półtora z niedostatkami przedmiotu pomownego.

I Tym sposobem pierwotnie prawo Rzymu. Godofr. l. i. Dy-
niry. Occurrit iam in documento anni 1262, sed invaluit demum ex quo Dion. Gothofr. ea apud esp. Han-
bild 4.9.

¶ z nauki autorów pisano wiele o ródach praw Justyniana n.p. Fran-
genberg, tibat die Lullien. dr. Just. Kusty, ten niekiedy nie traktował
bez nadlegni kieszono Kusty.

I Wskazanie p. 161.
Wyrzuci potrzeba iż daleko jest legierney utrony system Justynianów nie
Dygestów. To przewidywają się pochodzi iż w ulitadzie Dygestów trzymano się
porządku takiego, iaki mógł się znajdować w Wykładach Unędników. Dyktka
Unędników podzieleno na części dla lepszej wygody uważano się, a part:
Dygesta podzieleni: rozłoży na części 7. Część I. l. i. od księgi 1-4.
razem z innymi przepisami o ródach praw, potem traktuje o sądownictwie
w ogólności. Część II. l. i. od księgi 5-11 traktuje o sądownictwie w szczególności,
o podziale actionum. Część III. l. i. od 12-19 de rebus creditis i o kontraktach wyiz-
wory stipulationes. Część IV. od 20-27 i część V. od 28-36. nazywają się libri jin-

aliż tego, kompilatorowie, rutabura re excerpowanie
pism Papiniana było dla nich trudniejszem niż
Ulpiana, Paula, itd. dla tego też daleko więcej excer-
ptów z pism Papiniana mamy in Ed. M. et R.
Coll. niż w kompilacji Jusynianów. - Teraz samo
powiedzieć można o pismach Maternusja Sabina,
które nie cytowane, iah tylko z dzieł Ulpiana.

2, nawet : pisma Jusynianów, które przyjęte do kompila-
cji nie równo kompilowane, z niektórych dzieł
ledwo kilka wzięto fragmentów, z innych więcej,
np. z Ulpiana.

3, powiewar najbardziej lubili myśleć prawników niekto-
rych nie z samych pism ich, lecz z pism in-
nych autorów, gdyż tak częste powtarzanie tej-
że samej myśli, w różnych fragmentach.

4, porwołat w prawdzie Jusynian kompilatorom wolu-
bowone interpolacje w pismach prawników R.
robic, ale tylko o ile ich pisma sprejwia się
prawu mabyłwosnemu za jego czasów. Jedynie
kompilatorowie powyzwali nawet dacie wiadomości
z Hist. et. p. prawników R. przynonone, bez któ-
rych trudno excerptowany fragment rozumieć.

5, często mylano ięz dacie prawników, nie przy-
kazując, molywów do tego, gdyż wielu uważało
iz też ięz nie samych prawników dacie lecz
emblemie Tribon. Teraz samo można in rancie w
do uspraw Jusynian. p. prawników przykazanych, o któ-
rych ledwo re wspomnieli, przypominając sobie samej
ustawy.

Tyle precie kompilatorom, co do dirigebis : warimy teraz
iah Jusynianycie poverobiti.

Wszystko teraz Jusynianycie Gavi polarung, iah wby pła-
tozryty w sobie wszelkie pisma dla jurysto-
wanych poveracone, hisponoz, p. r. et. et. et. et. et.
to do obiedz dobrego reny p. umia dozymaga
samis iz pver iz obarnie. Ale i tu Compila-
torowie ledwo polubomnie powyzwali co było
homieomym bez przynony odmieniali : pve-

rebieli i zły, tak to się powoła z powołaniem Just.
Gaii i Justyn.

Co do codexu.

Tu jest niezgodnie nazany godnym, że gdy innych
Imperatoris constitutiones w liście umieścić
wzięty, a przynajmniej wadliwie motywowane,
to precyzyjnie Konstantynusz Justynianus ze wprzebie-
mi niepotrzebnymi prologami i epilogami.

guitur, quod iusserit omnia illa excerpta opera
 aboleri, injuste accusatur. ¶ Accusanda potius est
 ignorantia et barbaries seculi ejus, quae illa, qui-
 bus ab eo inde tempore opus se non habitu-
 ram putabat, facile passa sit interire. ¶ Quantum
 praeterea putas interiisse monumentorum bel-
 lis civilibus et incursionibus barbarorum flagran-
 tibus, cum ipse Pomponius memoret, ¶ multos
 libros antiquorum Inter vel omnino periisse,
vel laceratos, exstare? (Schulting l. c. p. 893)
 Sacratissimus princeps edixit, nullam antinomiam
 esse in his libris, sed unam concordiam, unam
 consequentiam, in illis vel deprehendi, vel in-
 veniri debere (d. const. §. 8. De conceptione Di-
 gestor.); quod quomodo ei cesserit, infra vide-
 bimus. ¶

Diligentius nunc inquirentibus nobis in Cor-
 pus illud Juris Justinianicum, ¶ (quid enim fas-
 titiamus verbum quod usu est vulgare factum?)
 in primis occurrit difficultas, quod nullus liber
 invenitur, qui critice hanc rem illustret. ¶ Justi-
 nianus ita divisit suos libros, ut omnes seor-
 sim editi singularem faciant partem; Digesta ip-
 sa subdivisit in septem partes. ¶ Aliam divisio-
 nem excogitarunt Glossatores. Diviserunt enim
 Digesta in tres partes, totum vero Corpus ju-
 ris in partes quinque. Quartam partem excepit
 Codicis Justiniani liber I. usque ad X. quin-

¶ cf. §. 2 - §. 9. compl. ad
 magn. Senat.

tam libri reliqui duo, cum adjunctis Novellis. Huic nonnunquam adnumerabantur Institutiones nonnunquam sextam partem componebant. Duplex ratio explicandorum illorum librorum Bononiae obtinuit. Erat enim vel *Lectio pura ordinaria*, scilicet explanatio primae partis Digestorum et Codicis, et *Lectio extraordinaria*, sive explicatio reliquarum partium Corporis Juris, *f* *exceptis* Institutionibus, quas utpote partem *i* *iuris minoris momenti*, Doctores artis Notariae exponebant. Digesta dividerunt glossatores in *Vetus*, a libro I. usque ad rubricam *de divortio* libri XXIV. *Infortiatum* usque ad libr. XXXVIII. *Novum* usque ad finem. Digesti Infortiati libri XXV. XXVI. XXVII. et dimidius liber XXVIII. nonnunquam seorsim veniebant, vocabanturque *Tres Partes*. Ideoqueprehenditur illud Digestum *Cum tribus partibus* et *Sine tribus partibus*. Nomen trium partium inde derivatur, quod tres illi et dimidius liber incipit a fr. 82. D. ad Legem Falcid, et quidem a medio illius fragmenti, ubi legitur *tres partes* (cf. Hugo in Civilist. Magaz. III. p. 183. V. p. 1. sqq). Putarim dissentiente Hugone (Civilist. Magaz. IV. p. 85), Glossatores non sua sponte eam divisionem excogitasse, sed prout partes illae in manus iis inciderint, eas fecisse. Sunt tamen libri MSCr. qui divisi-

T. Savigny l. c. II. 147. 149. 153. 154

gularis, da dwoje przypis: poniewaz karta listwa w przelownoi rawnia przedysura,
 materya, oddzielna od listag nastepujacych n. p. de pignobilus; wionier: da tego
 poniewaz, iedno, tylko listwa, Thomarono uorniom na lehyg, repla, ras, mieli
 fami odrytywan. Greji VI. od 37-44, a Greji VII. od 45-50. nie byly urywane
 na lehygach, ter ialo rawnierajce normayke prepily tyrazie sie agoda, byly
 urywane do odrytywania. Karda listwa drzeli sie na listy ^{Wiesz} najwzrosty 30. 31.
 32. 33. hlowie sie faldalac, z iednego listatu. Dwa opadnie listy listy 50. ra-
 wieraia, prepily normayke i for, nicialo zborem iornych maxym prawni-
 czyle, narywaia, sie: de V. P. et de R. J. - Podnet Glos. Dygest. i Arpus Jus

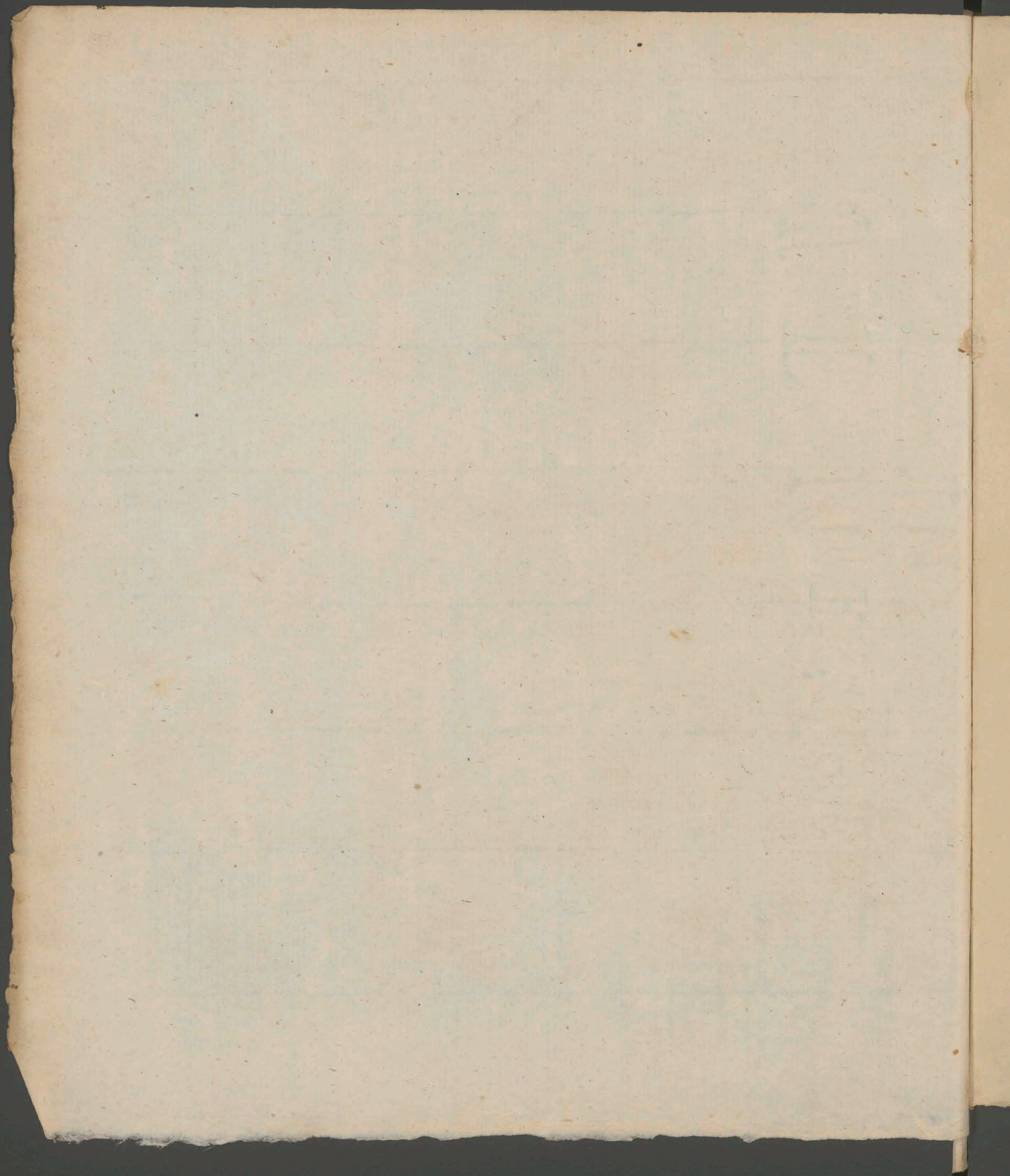
- = cyli Digestum iuz od Lawna mane
- = informare manyle w tainie Glosatorstwie, ter co fapplex, pad iepre franuski
 wypar infaner.
- = Novum da tego, re sie ranyra od listatu, hlowy trahnie De operis novi nunci-
sione.

+ Sam Ahurypus mowi: ideo fu fuit reperto (haec lex) quia per partes fu fuit
 liber inventus. Ter panu ubrygnie Savigny II. p. 155. 199

† Mamy wyciąg z prawa Rzymu. pod tytułem Lexi Exemptionis, zrobione przez Monicha
Ciwra Alekzandru Kluniackiego, w wielu XI. wyciagi te nie zawieraja, żadnego mię-
ja ex Digesto Inforkialo, raczej dla tego ze Msbr. Radeklowa powiadany
przez Ciwra nie zawierał tej regu i. i. Digest infort.

† Głofadownicy wcale nie wiedzą o tym wyzwaleniu. Nie podobien jest im do prawdy
zeby Ciwrioglowie lamtego wielu takich mieli regu jak do nauki, areby za
podjęte, lubo woienne, zylko o ten Msbr. mogli mieli. Co innego w napisu
rapaku, gdyby, lubo podług wszelkiego przygotowania do prawdy, taki czyn
heroiczny spełnili; maia bowiem teraz strawna Abadentia, gdzie prawie nie
nieuroz prawa Rz. - Regota, nie można ni o tem dowiedzi, iako byliby, ze
more napsowal ich iaki Msbr. Zbiorn Justyniana dawniej w Amalphi ukazydy,
a po odłożeniu tego miejsca bardziej uwspiechniony.

ha
y-

non illam ignorant, licet antiqui sint. ¶ Quod quo modo acciderit, priusquam explicem, rem paulo altius repetere cogor.

Seculo XI. fabula excogitata est ridicula 142), Imperatorem Lotharium anno 1135. post Chr. n. bellum cum republica Amalphiensi gessisse auxilio Pisanorum usum. Quibus adjuvantibus cum Lotharius Amalphi occupavisset, rogasse Pisanos ut in mercedem laboris concederetur iis antiquus liber MSCr. Corporis Juris Justiniani, qui in hac urbe eousque adservabatur. Licet ille qui talia narrat ipse affirmet se vidisse et legisse literas Lotharii quibus id quod Pisani rogabant, Imperator concesserat 143), nos tamen chronologiae ratione habita illum historicum falsi arguere audemus. Et quid ni, cum ipsi Glossatores dicant, allatum esse librum illum Constantinopoli Romam, et inde Pisas nec de urbe Amalphi somniant? ¶ Nihil itaque ex illius fabulatoris verbis elici posse puto, quam exemplar quoddam Corporis Juris Justiniani asservatum fuisse Amalphi, et innotuisse eum bellum illud gerebatur 144). Nostris

142) Brenemanni Hist. Pand. l. 6.

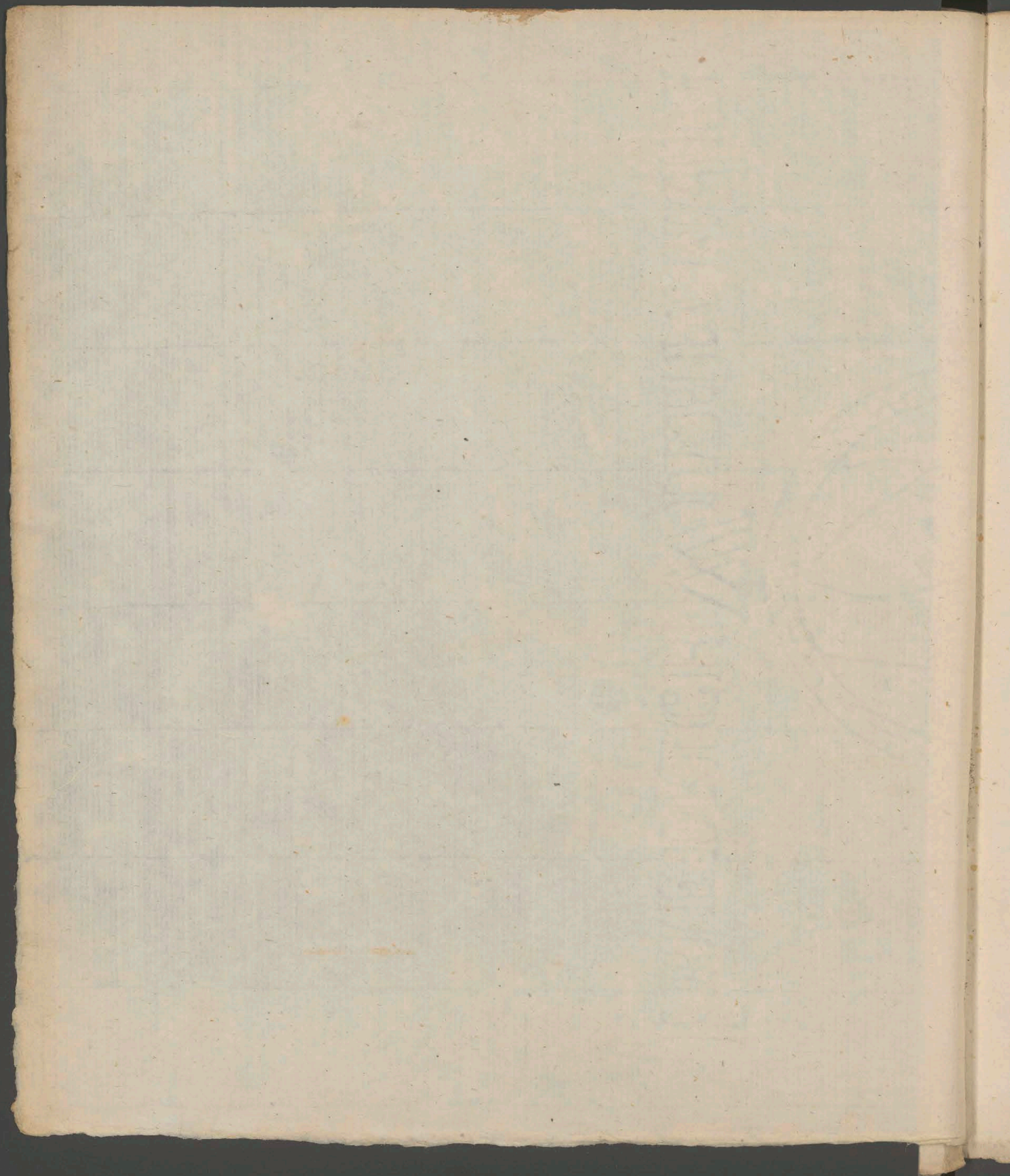
143) Breneman l. c. l. 7.

144) cf. Brenemannus l. c. l. 2. Mira quaedam excogitavit

de inventione libri huius idem auctor l. c. l. 8.

temporibus asservatur Florentiae, unde nomen
Pandectarum Florentinarum. ¶

Qua aetate autem scriptus fuerit ille Co-
 dex 145) Florentinus, plurimi dissentiunt. Non-
 nulli dicunt, esse authenticum et quidem Codi-
 cem ab ipso Justiniano praesidi cuidam provin-
 ciae missum, a quo pervenerit Amalphi, dein
 Pisas et postea Florentiam. 146) Nonnulli vero,
non deprehendi antiquiorem Codicem illo Flo-
rentino, adeo quidem ut omnes qui exstant, ex
 illo transcriptos putent. Sed omnia haec dubia
 sunt. Nam primo quod jam alii viderant, auto-
 graphus ille Codex credi non potest, quia in
 multis locis confuse est scriptus 147) v. c. Pan-
 dectar. libro 48. tit. *De bonis damnatorum* et tit.
De Interd. et relegat. Si itaque in aliis MSCr.
 libris id non deprehenditur, concedere debemus,
 alios autographos existisse, ex quibus illi fue-
 runt descripti 148). ¶ Praeterea recte alii monuere,
 non posse omnes MSCrptos libros inde derivari,
 cum in plurimis eorum meliores lectiones sint,
 quam in Codice Florentino, et lacunae, quas ibi
 145) De forma eius Breneman l. c. II. 1. Foerster in
 Savigny's Zeitschrift Tomo II. p. 271. sqq.
 146) Breneman l. c. I. 3. 45. 10.
 147) De scriptura ejus, notis et siglis, deque librariis et
 de correctionibus cf. Brenemann l. c. II. 2. sqq.
 148) Brenemann l. c. III. 2. 3. Schrader l. c. §. 14.

7 Zoerper wiaruicy po Wtopce 1615. roku, podał w Journala Saigne's w rozmaite
wiadomości o stanie Nauki Prawa we Wtopce. Według niego nie dają w Ca-
dwie w Wydziale Prawnym, prawa Bryt. ryppers, tylko w sposobie rozpo-
sowania do Praw Europejskich. Literatury, Arabzkiej, polierow do kry-
dzianu prawnego, prawiwar nie można być umieszczać ani w facolta fiziko-
mathematica, ani w facolta medica. — Tenre Zoerper obeprato w Libran-
oprawny w nerwony Aspanit. W czasie zaburzenia Wtopce woluoditę się
pogłoska że zupełnie zginęła. Coście się obawato że tylko było zachowany
w ziemi przed Zianurami. Skąd pierwopie: opaktwie hartki tego Msbr.
zobuwiaty.

7 W. F. Stoffius Commentarius jurid. literaria Hispaniae Codicum quorundam
Msbr. Digesti veteris accuratorem descriptionem. Weimari 1710.

Brockmann najlepiej opisał Hiszpańskie Biblioteki.

¶ Nowy bowiem autorowie wspominają, iż te urzędnienia pochodzą od Glossato-
row.

(z porządku rzeczy wypadło. Wydać się po pierwoty raz ten Msbr. Duchem, nie
zwawali na to; dopiero później do odhyli)

Oficjalnie dawek try Karły Msbr. Thureh. rozpatry wyznacze i później wprze weale inaney amirali)
¶ W innym porządku nieg for tenar wromayle fragmenta unieprone w nowych
Edycyach, nie były w Edycyach dawnych n.p. w dawney byto fr. 160. tenar
ieje fr. 114 z porządku; co fr. 199 tenar 157, co fr. 114 tenar 158; co fr. 159
tenar fr. 199. Ten porządek nowy dałus ię od Tollinpa. Nie wbyplie iednak Edycy try

¶ Dla urzędnienia tego coiny porowiedzieli o Msbr. Bandeklov, wspomnie iepra wypadu,
1, re gdy w Rzymie za nasz Juffyniana utrzymywata ię brwota prawa, re
reize wiele Msbr. Corpus juris poprzedano tam z Koryntandypop.
2, re Glossatorowie wromayle Msbr. znali, poniewaz nasz wspominają w Uwa-
gach alibi alius legitur.

¶ Trzydzie ię dohad wiele Msbr. we Włostach: Francji, nietyl w Niemcach, w Rostre
Ljello hilla, w Krakowie i w Gutarawko. Zgzenie Schradera wywurone nie wiem
ery ię spetni. Ale wyznać potrzeba, ze i w nay nowzey edycy i. i. Galyngstus, Corpus
juris, ię naynieoblatadniej porownaniem: wpaty edicj Vulgate: Bonenps, o rēis mōrōz au-
torowē p. Dirksena C. A. Th. B. p. 317. 199.

¶ Maiz ię tego porządku. Miellivē Edycy do liry porządku dawney doiz nowzey ju-
rōdhu liry Hays C. M. Tom V. p. 257. 199

¶ Gramera Janie ię: in ea sententia requievi, probabilibus argumentis confici posse, sub primis Glossatoribus
et in ista Pronunciata phala, e diversis, qui circumferebantur, libris, Docentium consensu paulatim novam
constitisse librorum nostrorum recensionem, quam et in docendo sequentur eundem phala ante-
cessores, et in desipendis exemplaribus librarii jureque studiosi.

deprehenderis, in aliis Codicibus sartae inveni-
 antar, adeo recte interpositae, ut nisi credas
 ipsos ICTos Romanos illis interpolatis verbis lo-
 quentes, nullo modo persuadere tibi poteris,
 quo modo seculo XI. illis barbaricis temporibus
 fingi potuerint. Interpolationes has videre licet
 in editione Gebauero Spangenbergiana notante
 Brencmanno, quarum praecipuae sunt: fr. 38.
 D. Mandati fr. 7. D. de fundo dotali fr. 39. D.
 de Legat. II. fr. 27. §. 9. D. ad SCtum Trebell.
 fr. 4. §. 5. D. de Usurpat. et quod in florentino
 manuscripto desideratur fr. 211. D. de R. J. Alia
 argumenta videre licet apud Schraderum (Abhan-
 dlungen aus dem Civil-Rechte Hannover 1808,
 in Dissertatione VI. Ueber eine neue Handausga-
 be des Justinianischen Gesetzbuches §. 14.)

warny
 autor w Ley
 miera

Quod cum ita sit, nihil vetat quò magis
 affirmemus, cum Bononienses illi professores le-
 ctiones Pisanas sive (ut illi loquuntur) literam
Pisanam aliis lectionibus praeferrerent, habuisse
 libros MScRptos discrepantes ab haec litera In
editionibus recentioribus, (149) quae ad MScR.
florentinum confectae sunt, memorantur hee
 lectiones Bononienses, sub nomine lectionum vul-
gatarum ut distinguantur a lectione florentina

De illis et MScR qui ad editiones vulgo obvias adhi-
 biti non sunt cf. Schrader l. c. §. 16.

W ialmi sig
 Propulu obidm
 le lectiones do
 ciebie maiz, wy-

Torgli Cramer (De V. L.
 prop. p. XIII. Savigny
 G. F. R. W. II. p. 149. Gz)

iefrne MScR. byllus kodexu, noproie bylut. Magister Vacarius abis, 18
 de Codice et Digestis, suggestiune pauperum excepis: Wory ma inne
 lectiones iah vulgatae.

De editionibus 150) nunc agamus. Antiquissimae editiones ita comparatae existant, ut nihil praeseferant, nisi contextum, et glossas; sunt autem omnes pro majori parte accurate impressae. Vestigia propositae methodi sequentes, ordimur a Codice. Hunc serius quam Institutiones et Digesta editum, et a Glossatoribus commentatum esse scimus. Optime de hac re meruit Azo, cujus duo libri Codicem illustrantes existant; 1, Summa Codicis, 2, Commentarius sive magnus Apparatus in Codicem (151). Veteres editiones Codicis non complectuntur quam IX libros. Seculo XV. imprimi coeperunt editiones omnes XII libros continentis. Antiquissimae earum cum anno sunt, 1475 Moguntiae, in f. et 1530 Norimbergae in f. et quidem cum Commentario Azonis. Ex recentioribus Contius et Russardus Galli, quibus accedit Haloander Germanus, (1530 in f. Norimbergae) optime merere, de edendo et restituendo Codice. Editiones Contii sunt praecipuae Parisiis anno 1559 in f. Tomis V. Ibid. 1562 in 8. sine glossa. Ibidem 1566 in f. cum glossa. Lugduni 1571 in 16. sine glossa. Paris 1576 in f. cum glossa.

150) Brenemann l. c. III. 4. De MS Cr. quibus usus est cf. l. c. III. 5. Schrader l. c. §. 14, 15, 16, 17. Hugo Lehrbuch des R. Rechts seit Justinian §. 221. Berlin 1818.

7 Triuric ię nad abkuracjami, zialę wypawali zbior praw Jusyniana; im nię
 rnalę, tym bardziej sobie niedomienali, starając się wryplho co do ptowa
 oddać iah materię w M. S. l. v.

I 2 pómiey przyło rąptugio, na wspomnienie Kujaryu (1214.)
 (1214.)
 Kujaryu (1214.)

F Cramer p. XLVII. wykłaza tródkiego rodzaju edyę, 1. *lectiois, accuratiana seu Vulgata*, 2. *lych* wyli-
 ora edyę *idenasie* 3. *Litena Novica sive Haloandrina*, 4. *lych* wyliora edyę *oim.* 5. *Litena Constantina*
 2. *lych* wykłaza edyę *pedm.* Charakter edyę *pięstych*: tekst taki, iah w Kononifkiej płote. *uprewpre-*
dimony p. *glossę*, *Aluspyofra*, do *lych* *tyz* liora, *wryplho* *wypte* *przed* r. 1529. *wryplho* *glossowane*
ber *subferypyji.* - Charakter edyę *drugich*, wiele *poprawuano* *miejsc* (*lacuna*), *greckie* *wyprawy* *przywro-*
cone, wiele *poprawiono* *wyprawy*, i *po* *pięsty* *raz* *wryplho* *subferypyje* *podano.* *To* *iz* *przewolnocy* *ty-*
ny *edyę* *p* *samego* *Haloandria* *Horimberga* 1530. f. - Charakter edyę *szerech*: *Konnyuf* *przewolnocy*
ma *raftug* *wiek* *w* *do* *reftoryji* *w* *greckim* *języku* *komplykacyji* *napisywanych.*

F *appellatio Vulgata*, *per se admodum*
ambigua est *q.* *prof.* *Ernesti ad Tai-*
lum. *Brenomannus*, *Gebaurus* *et* *qui*
eos *sectantur*, *vulgatam* *omnem* *illam*
lectioem *dicunt*, *quo* *pelita* *e* *lipsis* *ex-*
cessis *a* *Florentinis* *codicibus* *seu* *plura*
recedit, *neque* *tamen* *in* *Haloandrina*
explicatur. *Cramer* *p.* *XLV.*

7 bardzo dobry Msłw. Codexu samego z naydnie ię w bibliotece Wolfenbüttelskiej.

7 2 niewyższych autorów przedobnie Kramer rąpanaria ię nad stylę usław Cesarzki w Kodesie. Nobi najpierw de uwazę, iż poniewaz usławę Cesarzki Dr. Jurkudę z wromaysey Dady, w której mnię lub więz jęst ię ięryżo, a ralyżm, że nię leżo Takow ięst ocenie styl Kodesu. Na to ię rżade z innymi autorami iż d'judiatu parisywa na wphodnie: Rauhodnie wozer ię bardzo styl jęst raneż, będeż odhad na wrow stylu wphodnie pişary usławowy, iedno, a ralein, nię niernarazem wyrararum n.p. Waleńyżm. w Novelli V. miori: intolerandum, nimis execrabile, non lub jęstymān v. bb. c. de Demissionib. nullo, longo, prolixoq; tempore.

Cresto odhad naydnie usławę nieklre usławę w stylu jęstym: jęryż ięst n.p. oddana a. b. c. qui testm. pau. post. si quis Imperatorem suum voluerit, secundum leges in testamento suo heredem scribendi. Preterea bene iemna naydnie usławę c. q. c. de inoff. test. lubo nię porwalata Prefari Kamellary wphyliego usławę. Zdarat więz Kon- sam ięz wiele miat do usławę w jęstym legi.

7 Celniejszych edycji podaje krytyk Cramer p xxx. do XLII. gdzie wylora i krytyk, podaje edycje 17. i o innych wspomina.

I Lectio Halwandina bardo uż wami o edycje które przed nim były. Wiele słów poprawek gruntuje na MSGr. które ponawia, na wrost dawnych edytorów, nie przypowyt, znalazł wiele wielbiących i naganiących go. Sam Cujacius (Observ. II. 33. XVIII. 9. XIX. 37. XX. 28) chwali go; gani zaś Observ. III. 24. IV. 3. VI. 16. IX. 17. 27. XIX. 36. Więcej powiada zacięym iż Antonius Augustinus (Emendat. et Opin. passim), nie Tomary go wprawdzie z odmian tekstu polubowych, lecz nie reprezentuje jego edycje; wchodzi krytyczny (l. l. IV. 14. 16.), a zaniechane przypowienie prawdziwych lectiones MSGr. Florentyn. tem (l. l. IV. 14. 16.) wymawia, że Halwander byłby mógł przez Colletiana porobić, mieć uż. Jakiś do wyprawy o tem mówi Halwander w przedmowie. Jednakoż i wnimie tego wnie poz zdania najnowszych o nim Cramer (in Zsch. II. p 301.) Haubold (C. M. II. p 297.) Schrader (Litt. Dig. p IV. 411.)

De Reliquis videatur Schrader *Fl. c. §. 22. sqq.*
 §. 24. 27. Cramerus in praefat. ad Exegesis tit.
 Codicis et Pandectarum de V. S. Idem auctor
 multa lectu digna, tam de genere dicendi, cons-
 titutionum Imperialium, quam de editoribus
 Codicis exposuit in Savigny's Zeitschrift, etc. Tomo
 II. p. 289. sqq. *¶* Transeamus nunc ad *Digesta*.

Antiquissimae editiones Digestorum vel Pan-
 dectarum quae sine anno deprehenduntur (152)
 ita impressae occurrunt, ut eas Glossatores di-
viserunt. *¶* Primus fuit *Politianus*, (153) qui hac
 re occupabatur. Cum ad exemplar florentinum
 Digesta edere ille cuperet, omnes antiquas edi-
 tiones quas colligere potuerat, cum florentino
 MS. contulit, Pandectasque edidit Lugduni
 1510. Praeter editionem ejus memorabiles sunt
 Russardi quae anno 1560-1567 Lugduni (154) et
 Charondae, quae 1575. in f. Antverpiae prodi-
 erunt. (155) Apud Germanos celebris est edi-
 tio Pandectarum Haloandri, ad normam Poli-
 tianae editionis formata. 156) *¶* Ad ejus et Tau-

Timpelischer
obtulit, in
derrogatus quis
Effet pour he-
res. — Schurbz
fleisch, cum
jure quibus
offerebatur, in
hisse perbur
gelos, qui de
jure porcorum
si phrasent.

- 152)) cujus generis sint Pandectae num masculini num fae-
 minini quaerit Brenemann l. c. III. 6.
- 153) Brenemann l. c. IV. 1.
- 154) Hugo l. c. §. 219.
- 155) Hugo l. c. §. 212.
- 156) Brenemann l. c. IV. 3. Hugo Geschichte des R. Rechts
 seit Justinian §. 167 -- 169.

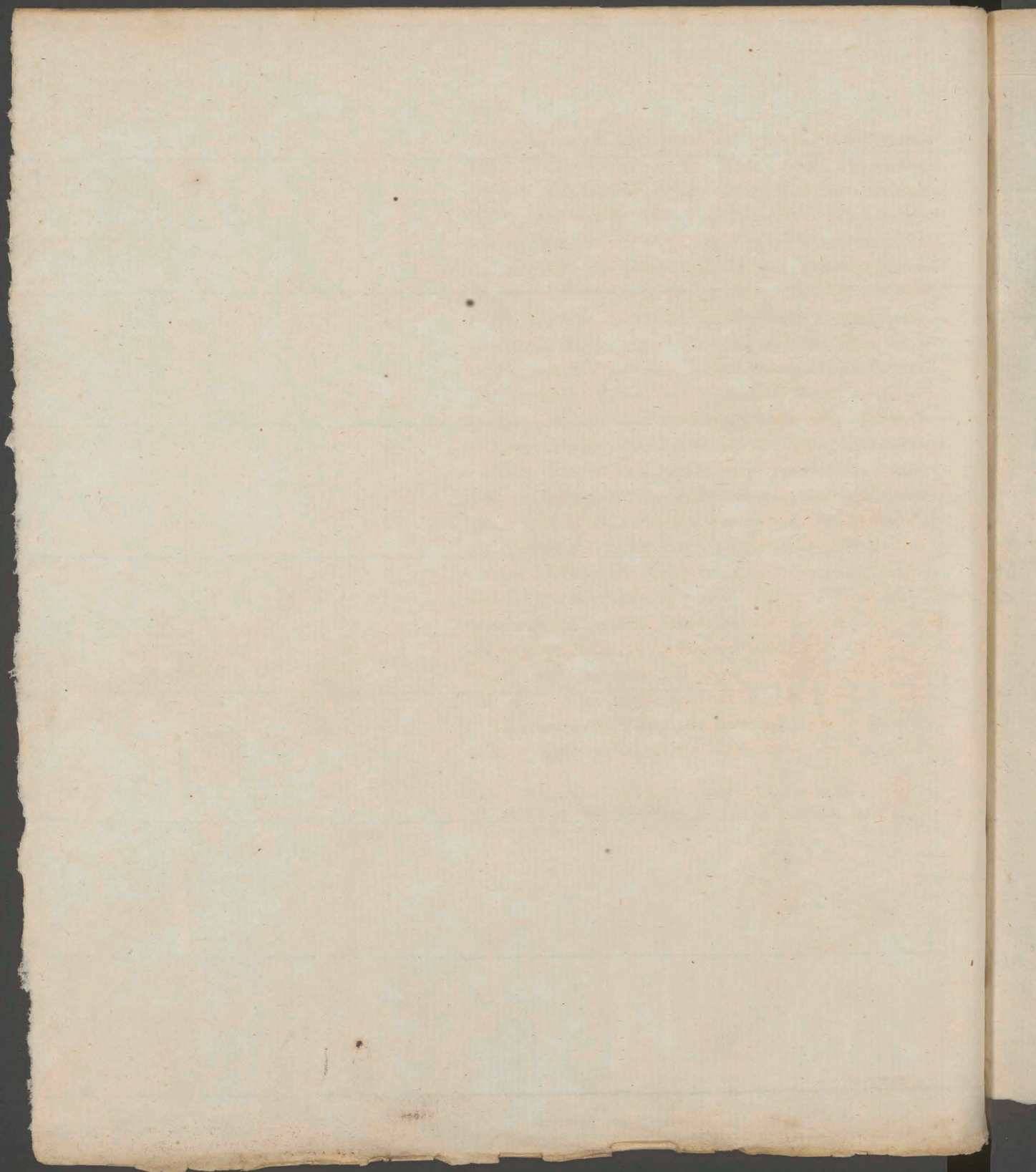
Textum nonnunquam nire
mutabat, jam bene, jam male, ut multis et presi-
pue Cujas videbatur dicitur C. A. I. § 323.
Quot sane ei ^{condempnatum} ~~condempnatum~~, cum et alium ^{idem} ~~idem~~
fecit, v. c. am Accursio, idem. § 324.

relii 157) normam (qui 1553 ex MSCr florentino editionem procuravit Florentiae in f. rararum nostris temporibus avem), Brenckmannus novam editionem parare coepit, 158) et quoniam putabat parum religiose Taurellium se gessisse in conferendis Pandectis florentinis, laborem hunc retractandum adgressus est; sed quarto anno negotio intentus morte obiit. Gebauerus professor Goettingensis comparavit sibi ejus schedas, 159) atque edendis Digestis sese adcinxit, adsumpto in partes laboris socio collega suo Spangenbergio, qui mortuo Gebauero opus diu molitum et desideratum in Tomos II. divisum in lucem prodire passus est. Quid in paranda hac editione Gebauerus et Spangenbergius egerint, quibus auxiliis fuerint usi, optime quis cognoscet, qui perlegit praefationes eorum Tomo primo et secundo laudati Corporis Juris Justiniani praefixas. Merito vitio illis tribui puto, quod omiserunt glossas et in conferendis ipsis libris quos ad manus habuere, non religiose versati sint. Quapropter, si vera fateri licet, caremus hucusque editione dignae ingenio Ictor. Romanorum, et si vera loquor, in aeternum carebimus, cum auxilia quibus in paranda illa adjuvemur, nobis

157) Brenckmann I. c. IV. §. 5. Hugo A. l. c. §. 488. II. c. 10. (158) Brenckmann I. c. IV. §. 6. et deinde I. c. I. §. 10. (159) Hugo Civilist. Magaz. T. III. p. 302.

† Jan iwanek przepisał re nua hando mato projekt do lonyssania
z kopy Mdlv.

‡ Nie wryt dawnych edycji, bo najprawiejsza litografia wspomina jest Falcoandra. Nadto nie
umiait się walerii w papierach Berenikmase w wielu miejscach H. Civ. M. Tom V.
‡ Ed. Kowelka druk nie dobra, lubo mniej omytek, jak w edycjach Godofreda. dowody puzpasa
Cramer de V. P. p. xxii *

F. J. o. Lynn. Dat. lēlie wānā Cujānū iāh o lētiā Halvāndūnā, dūwāli i gani iēzo glōffē, Offex. III. II. 20
23. IV. 3. 31. V. 26. VIII. 9. XI. 26. 28.

desint. Optime tamen quis fecerit, si tantum editionem talem comparaverit, qualem habet rincipit Schraderus (l. c. 160). Omnes editiones, quae exstant, sunt vel *Florentinae* vel *Haloandrinae*, vel *Vulgatae*, vel *Mixtae*, quales omnes sunt quae ante seculum XV. prodierunt.

Ad Interpretes Digestorum nunc, quorum sunt Glossatores antiquissimi, accedo. Solebant professores Bononienses scribere ad marginem exemplarium suorum *adnotationes* breves, quas, verbo Graeco, *glossas* appellabant. Occurrunt itaque etiam nunc MSc. libri, cum talibus adnotationibus. Sub finem seculi XIII. extitit Accursius, qui adnotationes illas colligere statuit, unde de origo *glossae Accursianae* (161). Commentario illi Accursiano tanta erat auctoritas, ut pragmatici Juristas captantes, alias vel negligerent, vel in exemplaribus suis delerent, Accursianas in locum earum inscribentes. Utilius foret si illas reliquissent. Glossae Accursianae qualescunque deprehenduntur, tamen, quod loca similia, vulgo *parafellas* dicta citant, magni momenti sunt. Omnes autem explicationes vel historici vel philologici vel antiquarii argumenti sunt rejiciendae (cf. l. c. 160) et in Hugo's Civilist Magazin T. IV. p. 106. (161) Hugo l. c. (Lehrbuch der Geschichte des Röm. Rechts §. 106. Hugo's Civilist Magazin T. III. p. 308.)

160) et in Hugo's Civilist Magazin T. IV. p. 106. (161) Hugo l. c. (Lehrbuch der Geschichte des Röm. Rechts §. 106. Hugo's Civilist Magazin T. III. p. 308.)

161) Hugo l. c. (Lehrbuch der Geschichte des Röm. Rechts §. 106. Hugo's Civilist Magazin T. III. p. 308.)

Hugo l. c. § 88). *Editiones* sic dictae *glossatae* omnes fere V. Tomis constant. Cum illis comparari quodammodo possunt adnotationes et parallelae Codofredianae, ¶ 162) quae tamen (vera dico), multis naevis et vitiis laborant.

Quomodo Pandectas Justinianas interpretari debeant, 163) plurimi recentiorum haerent. Equidem Digesta ita enucleanda esse censuerim, quo ipse sacratissimus princeps in titulo Codicis (L. 17.) de vetere jure enucleando edixit. Sed cum, (licet hoc abnuisset Justinianus), complures antinomiae in Digestis inveniuntur, aliam viam ingredi J.Cti recentiores, praecipue Gallici, statuerunt. Putarunt, redigenda esse omnia ad methodum chronologicam, ita, ut quod fragmentum posterius tempore apparuerit, praevaleat. Hoc modo egit Cujacius in fragmentis J.Cti Africani colligendis. ¶ Equidem cum Interpretibus ejus generis non consenserim, cum sciam, non posse fragmentum posterius derogare priori, cum Justinianus monuisset, se nolle ut alterum alteri praeferatur et J.Cti esse omnes nervos intendere ad rem enucleandam, ne ulla antinomia appareat. De interpretatione constitutionum in Codice repetitae praelectionis, hoc monendum est, errare illos qui ex iis argumentum a contrario ducunt,

162) Hugo l. c. §. 273.

163) Schrader l. c. §. 21.

Inzel. 5. 409. ino.

¶ non dum balulem, et cabalum cepatum et balui navit, or dominatio vestra ho-
niffimam bladum habetis!

— n. p. juronogwaier lo co mirig de lye thorbantia, Canina (canis), Falu-
dia; centesimo apud; hircus lo famo co lyta; quia non leguntur, in reu fo, probore-
ni do drificybrych prawnikow. Tor famo i ierpo glossah: n. p. signor venditavit bladum
¶ n. p. ra radto niery, w le parafelle, niarym inueni nie fo ierpo arig thami
niery proborych z pism glossatoris. Spueorych niery nie wrig-
rentur, collatione iuravetur iuris inter pretalis, cum principes Rononiensib; flwla auctores,
omnibus extraneis fubfiliis depilati, ex solo iure iuris cepissent intellectum. Itaq; ut res ferbat,
inter similia et gemitata intercedit rara in pifplionum
inregitabile non faute poterat iupia. Blabme de gemitata

¶ Wlegu wregle die fcarato iig nielu chronologiorum utroq; juronogwaier
niery z pism prawnikow Dr. hore ierp niarym w Pandebach n. p.
Labittus w diele: index legum omnium que in Pandebach continetur. Nay-
nourpa edycya nypana p Gundlinga Lipp. 1724. Jo. Wolfg. Freymon Synpho-
ja ierp nielingu iuris prudentia repilute. Wreelit 1739. Franury
nawet auctorarie mettanarych Pandebach n. p. le dieje tradit en fran-
cois par Hulst, continue par Berchelt a Paris 1804. ^{3 594} Lo Tomaranie
ierp niedolhtadne, iurpug wania Hryona, niarym hantro dobre, abo
fam huiel Hieronim nyemat, jarych franurli,

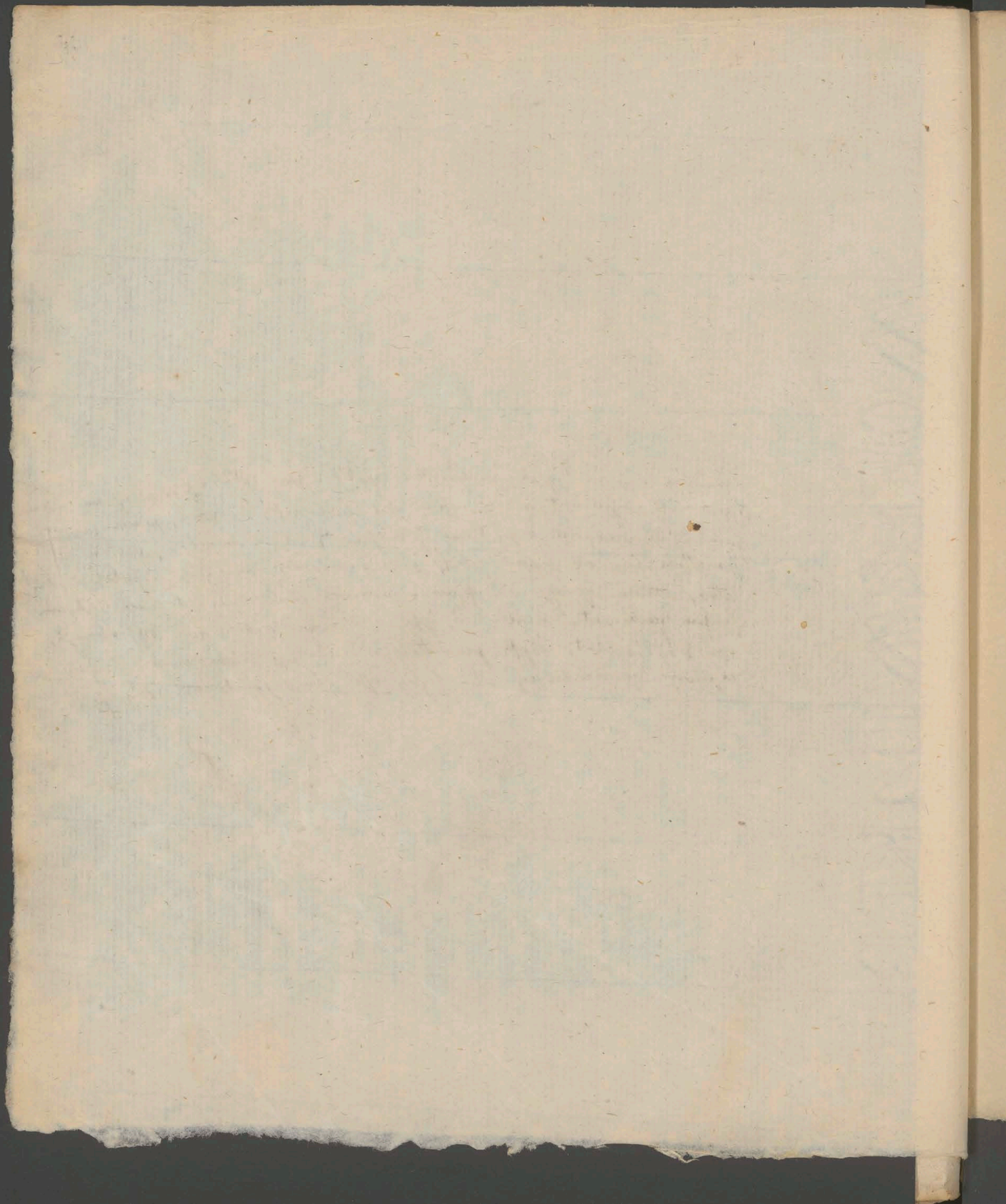
I Galium spozobem Tomaranie regni corpus jur. Thibaut (C. Abh. p. 79-130) Lohr (quid Grot.
T. III.) ubi haerent juleny male se habet causa Triboniani: nam cum alia ratio non pu-
erit, in eum quaquaversum sit impetus, obliya continuo alia iuris prudentia, quam
iye ficiat inter polatione sua intervererat: semper autem professor fui, me his
magis in eo genere discipline non ubi (Reynkerhoels Obf. IV. 6.).

‡ Lex a contrario n.p. quod quis in aliquem statuerit ut eo jure ipse utatur. A contrario Monarchi nie morna, iereli siez bylho przedymny ~~dom~~ przypadelo nowary n.p. w kontraktach.

‡ Surozólnicy ci godnemi byz pochwały, których opisywali rzecia prawniców lub Imperatorów surozólnych, imziarniali oraz uspaury pmer nich wydane, i miezja Dyseppus der uspaury Monarchie.

‡ Surozólnicy pobleđrit w teorji de culpa. Zastacnie iefne na wyzwnie-
nie z dawniej szych Autorów Quaren, których w dietach powieho prie-
dymne miezja zawiłpe dobre wplyniesz. Pizat takze uwazi Schul-
ding, które po śmierci jego wypat Smallenburg, bez le mnie dobre.

Similibus, que in Digaph. inveniuntur capitul. Gene 1020. p. 7. Magnam ^{lis et} aatem
 Spem mihi injecerunt, que clarissimi viri Lubingoufer in nova, quam parant,
 juris civilis recensione se facturos promiserunt, ut in omnibus, que nunc
 parallela loca nunupari solent, commemorandis, per siglas, adjectas indi-
 cetur, utrum quæq; diverpam capitulum similitudo ad solum verborum
 sensum pertineat, an vero ad ipsa verba. Ludw. hoc, quod difficultis est,
 non detrahaverint, reipfa promittere videntur, se etiam omnes singulorum
 capitulum geminationes, alijs siglis esse demonstraturus, Idem p. 20.

quoniam ad singulares causas cum sint datae non constituunt novum jus, sed illud quod jam in usu versabatur, ad species propositas traducunt, (cf. Noodt a Bachio l. l. p. 606 citatus).[¶] Hucusque nullus Commentarius existat perpetuus in Pandectas, praeter glossam. Baronii enim opus (*Rationale ad pandectas*) minorem partem digestorum complectitur. Singularia tamen loca interpretati sunt multi, ex quibus praeter laudatum Cujacium, Antonium Fabrum, Donellum et Giphanium, ut taceam recentiores, [¶]commendo. Noodtius clarissimus Jctus Batavus Commentarium perpetuum in Pandectas scribere aggressus est, sed solum ad XXV//. librum absolvit, reliqua, ut dicitur, in MScR. sunt relicta eaque hodie usque lucem non aspexere. Ejus et aliorum libros compilavit *Glich* in *Erläuterung der Pandekten* de quo libro alii libere loquuti sunt. 164) [¶] Reliqua videantur apud Hauboldum l. c. §. 16. p. 17.

Hactenus de Digestis. Superest ut de Institutionibus dicamus.

Quicquid de glossatoribus eorumque laboribus protulimus; possunt referri ad Institutiones. Optimae earum editiones sunt Moguntiae in fol. anno 1569. Haloandrina 1529 in 8. admodum ra-

164) Hugo Civilist. Magazin T. II. p. 96. 199. p. 199. 199.

Opul. Aug. de ann. 1790. p. 166. 1763.

Güll.

prolegomena ad librum
nuptiarum peredipinorum
peralor. opusculi.

Contiana 1560 et 1567 in 8. Recētissimam editionem procuravit Bienerus Berolini 1812. Quinque Codices Institi nondum collatos descripsit Dirksen (in Savigny Zeitschrift etc. T. I. p. 350. sqq.). Commentarii optimi in Institutiones laudantur a Hauboldo l. c. §. 16. VIII. p. 16. De Commentario Hoepfneri nihil verbi addo, quoniam eum jam dudum Hugo recensuit in Civilist. Magaz. Tomo I. p. 71. sqq. ¶

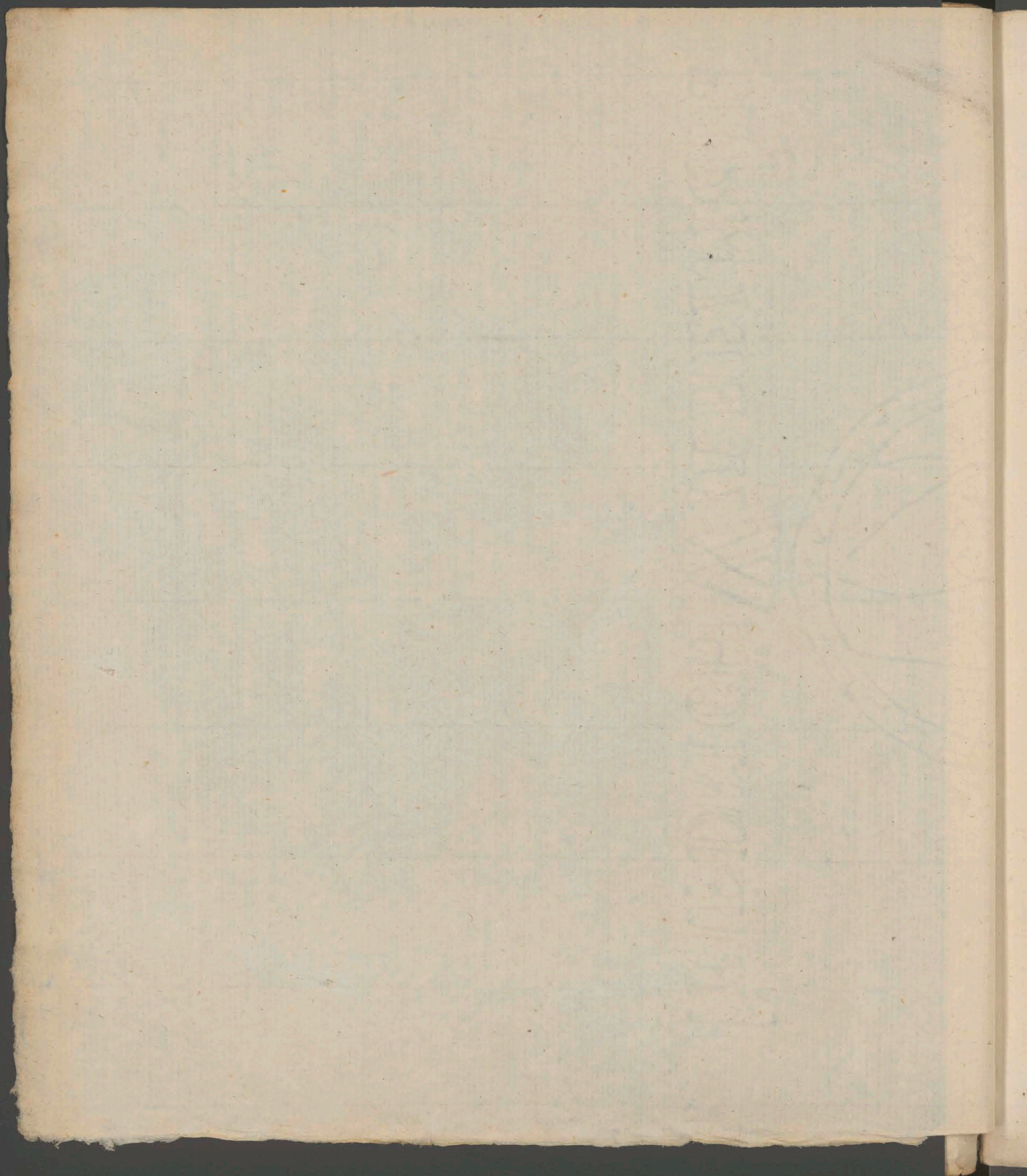
IV. Codex repetitae praelectionis.

Breviter conspexit Justinianus quam difficile sit leges condere. Licet enim vetuisset Commentarios scribere in libros quos condidisset, sicut edixisset se corrigendo veteres. Ios aeso cum auro commutavisset, brevi tamen apparuit quam vile fuerit illud aurum. Ex quo Codicem suum constari curaverat. Cum enim quotidie novas leges cuderet, brevi animadvertit in collectionibus suis constitutiones superfluas et ex posterioribus jam vacuatas (§. 3. const. de Emend. Codicis) esse. Statuit itaque, si quae similes vel contrariae invenirentur, ut circumducantur (l. c.) et a proprii Codicis congregatione separentur, ut tam imperfectae repleantur, quam nocte obscuritatis, obductae, nova elationis luce detegantur (d. l.). Hoc non contentus, quinquaginta decisiones promul-

Dionides i Glandus

imam
1812.
eseri-
P: I.
stitu-
VIII.
verbi
ensuit

1209
nem
fficile
Com-
usse-
Ctos
appa-
co-
quō-
tit in
ispet
st, de
quae
cum-
rega-
eple-
no-
Hoc
omul-

‡ Ta edycja ma fraszki nie le mads, ze wydawca miedziem pisał swy woli: przedmianiat
w lexice, niestety nie jest to prawda; edycja: Ms. Br.

(sam nawet Kijajusz opisał za niepotrzebna korektura nad J. J. iako kpiarza, Talwo do r. 1746
~~‡ Onytha w lexice wyprawionej przez J. J. 1746~~ ^{mienia. mylat ze} ^{hardy, tak je miedziem}

‡ Moma przedricz iz doloz nie dostaje komenciana dobrogo) ^{isnemi iak on. Oslo 1746} ^{Na bezpoczcie wyje}
ternie, maga we wielu miejscach owiein, Comencianu Jani a Gofa, z li-
wagami Marichupa, Murata; van de Water. Najnowa edycja d. B.
1744. 2, Vinnii Comencianu z dodatkami Heinschupa Lugd. 1767.
3, Otkoniz Nohu critical et Comment. Pzafiled 1760. — Kompendyjon
J. J. i. e. i. wielka lirba.

‡ Dojieso iz to razny w polityce okazywai rytko!

‡ iako glauhu; i. D. i. mades

‡ nie dobrogo galumhu, bo przedricz rapniedriczto

W wyryżowaniu sporów tymczasem ius Jusynian ius to dania Sabinianis ius Prohube-
janis; także niesie nieprzymierzalność ius do dania ius ius felix.
¶ Wielki wyryżat le wyryżanie Deryje; z dwojgiem marmiejsze ius resque ius
c. 3. c. de iussumis heredit. iussum. c. 10. c. de iussumerum et alii iussum.

¶ Sam Jusynian powiada (N. VII. 1. LXVI. 1. §. 2. c. 4. c. de bon. libertor. §. 3. §. de iussum. libert.) że
Janowicz aby niekiedy proponowienia napisano po grecku, chwał być iussumiatym dla obywa-
teli na iussumia.

¶ Wylicza także Kraner 44.

L. Surojowicz Conliis wiele,

gavit 165) quibus maximus antiquarum legum articulus emendaretur et coaretaretur, omneque jus antiquum supervacua prolixitate liberum atque enucleatum in Institutionibus et Digestis foret. (d. c. §. 1.). Hoc itaque modo existit *Codex repetitae praelectionis*.

V. *Novellae*. 166)

Quonquam Justinianus omnia quae supra exposuimus in aeternum valitura voluerat, attamen jam edictum illud de Codice repetitae praelectionis promulgans praedixit, nemini dubium videri debere, si quid in posterum melius inveniretur, et ad constitutionem necessario fuerit redigendum a se constitutum et in aliam congregationem relatum iri, nomine *Novellarum Constitutionum* praeditum (d. c. §. 4.) De *Novellis* scripserunt *Weiss*, *Cromerus*, (quos citat Savigny in *Zeitschrift* etc. Tomo II. p. 102 sqq.) et *Hauboldus* (ibid. Tomo IV. p. 133. sqq.). Scriptae sunt *Novellae* partim graecae, partim latine. Plurimae earum graecae scriptae, jussu Imperatorum latine videntur *versae*, sed multo majorem partem earum interpretati sunt *Jcti* recentiores. In editionibus recentissimis de-

165) Hugo in *Civilist. Magaz.* V. p. 118. sqq. Silherrad. ad Heineccii *Histor.* p. 525. sqq.
166) Schrader 1. c. §. 28. sqq.

*tab. n. 44.
Kramer
Cordier*

13*
↑ quand il fallut composer les *Novelles* ils eurent recours au grec (Renou-
ant *Thémis* III. p. 203).

prehenduntur 168 Novellae, quae Justinianicae esse dicuntur, quamquam 159 solum hoc nomen iure sibi vindicant 167). ¶ Ex his notatae fuerunt medio aevo 97 latinae Novellae, 168) et ne quidem illae omnes glossataeprehenduntur, licet in antiquissimis iam MScR. quam impressis libris inventiantur. Reliquae in libris tunc temporis editis desideratae, inventae fuere in libris MScR. atque editae pro majori parte a Cujacio. Brevi post obitum Justiniani, Antecessor quidam Julianus Novellas ejus 125 in epitomen redegit, Haec Epitome Novellarum prius quam illae Novellae innotuit, quae ut ab hac epitome distinguerentur, Authenticae appellatae, sunt 169) Quidam monachus Camaldulensis nomine Ambrosius Traversarius dicitur eas invenisse Mantuae in biblioteca Victorini a Felro; de qua re cf. Haubold l. c. Hucusque expeditum non est, quo anno iste Julianus vixerit, et quo loco eas Novellas in epitomen redegerit. ¶ Editio princeps Novellarum prodit Romae 1476 in f. et quidem textu latino. Praeditas textu greco et versione latina a se facta edidit Haloander 1531 in f. Norimbergae

167) Cramer in Hugo's Civilist. Magaz. Tom. III. p. 156.

168) Cramer in Hugo's Civilist. Magaz. T. III. p. 53. sqq.

169) Nonnullae quae Fredericorum Germaniae Imperatorum nomine praescribuntur, constitutae sunt ab istis Imperatoribus.

Cramer in Hugo's
l.c.

Cramer in Hugo's

¶ A za tym Howell II. pochodzi ^{po prawnicych} z urzędniców Justyniana, ~~na imię~~
~~iego Justyniana.~~

¶ Przyjmuje się że nie były w sądach używane, imi używano, iż sta. księ nie
 wstępy wryśbnie glossowane, ponieważ wryśbnie niemiara, w ich faktum, gdyż dawn
 Msbr. zawiera, wryśbnie ^{prairie} Howelle.

¶ Prof. p. name Julian zrobił książki swoje, które bardziej razem
 wryśbnie w sądach niż Howelle, jest da wrócenia Howelle
 od księ swojego nazywaną Authentic.

¶ Za Howellami znajdują się w edycjach Corpus Juris Edicta Justyniani i
 habi narwana magisterica familia, zawierająca rozmaite magisteria Justy-
 niana. Dalej znajdują się Nowelle Imperatorów następnów Justynia-
 na, a gdzie niedzie w edycjach Codexu, znajdujemy umieszczone wyję-
 dli z uposaż Imperatorów Niemieckich, mnie mianym następnów Justy-
 niana. Komentarz najlepszy jest Kujawski i Wojcicki Nowellam.
 W edycjach Gött. oddane są Nowelle w języku german Novellae dawne
 mianem lex romanae novellae post novum codicem vulgatum, a na dole są
 narwana Collationes.
 Dzielą się Nowelle na podziałem IX.

I. Coll. rancera Nowelli	6.	z których	glossowane	wryśbnie	
II. — — —	7	glossowanych	5.	(2. i 7-10. 12.)	nie gloss. 11. 13.
III. — — —	24	— —	7	(4. i. 14-20)	— 21.
IV. — — —	—	— —	6	(2. i. 22. 23. 33. 34. 39. 44.)	— 24-32. 35-30. 50)
					40-43. 45-50. 59.)
					62. 64. 67. 68.)

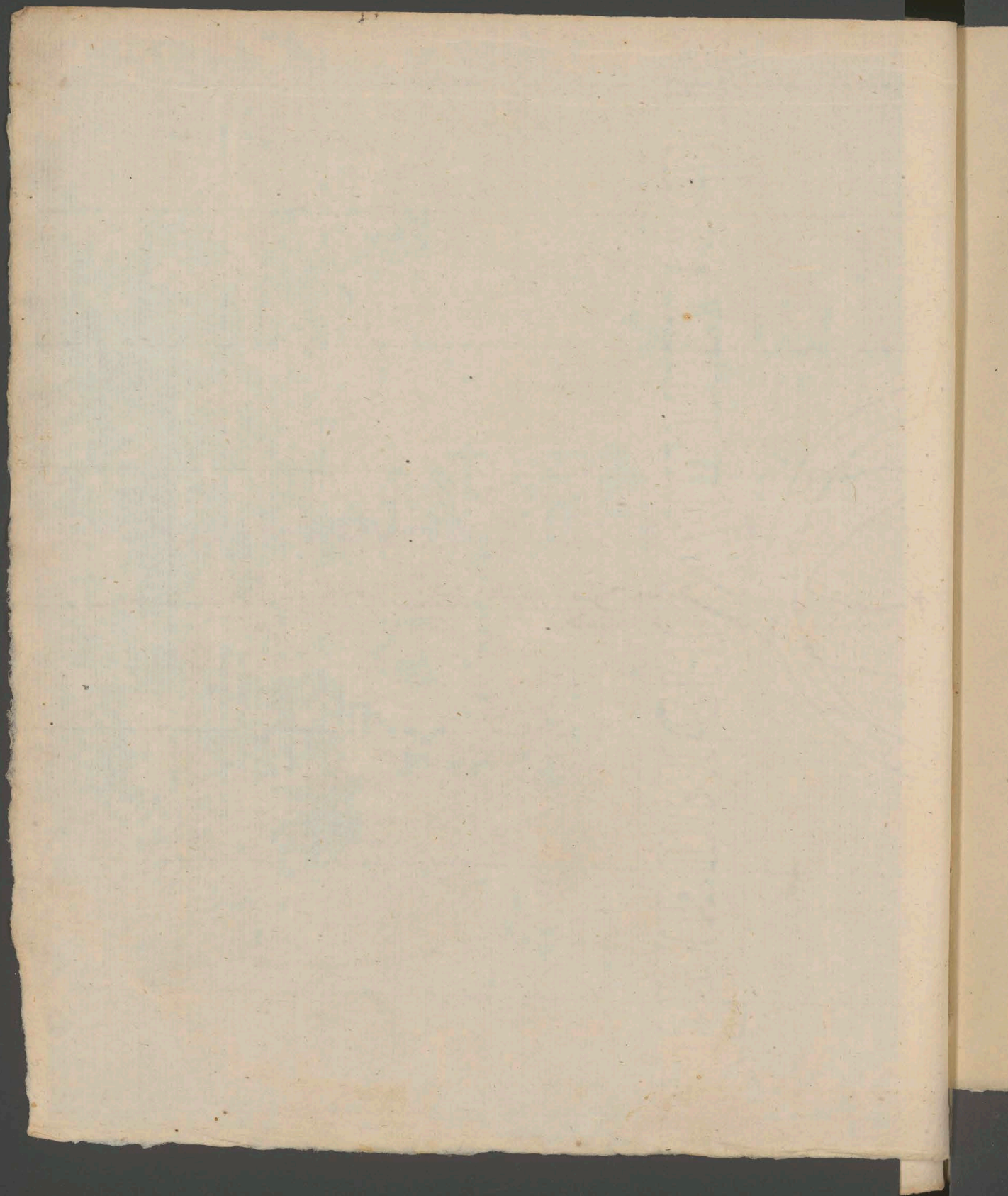
Col. V.	—	—	26. seff. gloss. 20. (46-49. 51.-58. 60. 61. 63. 66. 67. 69.-71.)	nie gloss. 50. 59. 62. 64. 65. 69.
— VI.	—	—	15 (72.-74. 76.-86. 88.)	— — 75. 87.
— VII.	—	—	11. —	—
— VIII.	—	—	10. —	—
— IX.	—	—	51. —	—
			14. (100. 105-117)	— 101. — 104.
			13 (110-120. 123.-125. 127. 128. 131. 132. 134. 143. 159.)	— 121. 122. 126. 129. 130. 133. 135. — 142. 147 — 150. 160 — 168.

Długość sposobu cytowania różni się na wzajemnie. Kompiłatorowie Justyniana i Jan
 Gaius zwykli tym sposobem cytować iako dotąd wielu, t. j. nie wstawiając tytułu lub
 §. litery litery cyfr, tylko słowa litery litery, lub sam tytuł bez wypisania
 n. p. Montepucien w dziele Grandeur et Decadence, lub tylko Montepucien.
 Glossatorowie cytowali najczęściej tym sposobem n. p. D. quod metus causa. l. metum.
 Gerardi zaś używają iako i prawa Kr. dzieląc się na kilka podobnych §§. cytowali
 D. quod metus causa l. metum III. — Godofred dla uniknięcia nieporozumienia
 rania tytułu najczęściej dodaje 2 (infra) lub 3 (supra). — Zwykle się zdarza
 Godofred w samem cytowaniu odmiennego sposobu, wymieniając najpierw samo
 § cytowane Hugo Emptorped. §. 156.

Wtadaż narodziło tytuł n. p. l. metum 9, §. cum autem 8. D. quod metus causa.
 Dopiero w XVIII. wieku nastąpił zwyczaj cytowania nie podług słów lecz tylko
 podług litery n. p. l. 9. §. 8. D. quod metus causa. Druga forma cytowania
 jest najlepsza. Brzmi ona niejednako wprost §. niejednako Band. przez fr. a niejednako w
 przez całość. Nouvelle przez N. nie dodając tytułu lecz tylko litery
 n. p. pr. §. 9. I. 2. (de div. res. et qual.)
 §. 6. pr. §. 4. D. I. D. (de div. res. et qual.)
 c. 12. pr. §. 1. C. VIII. 10. (Qui pch. in sign. habeant)

Ponieważ precyzyjnie ten sposób cytowania literami powstał. Kramer, zwykło więc wielu
 cytować litery; i tytuł literami; inni po narodził się tytuł dodając litery. O sposobie cyto-
 wania mówi Thibaut C. Ath. p. 205. 199.

¶ Tu odryśka Camera de V. d. p. 117. ** gda o sposobie użycowania prawnych Ar. Ornarai §§. wyprac. L
 Glossatornic, iak sądzi, jenoż wprowadzili

quam editionem Skrimkerus 1558 in f. Genevae repetiit, additis 23. Novellis, Edictis Justiniani et successorum ejus, antea ineditis. In multis editionibus Corporis Juris Justiniani editae sunt Novellae solo textu latino. Editio Gebauero Spangenbergiana etiam textum Graecum duplicemque versionem Latinam continet cf. Bachius l. l. p. 608. sqq.

Fontes juris sive fragmenta illarum partium Corporis juris Justiniani, varii vario modo laudare solent. Nec quo modo id faciant inter se consentiunt. Optima mihi videtur methodus Hugonis (cf. Civilistisches Magazin T. IV. p. 212. sqq.) qua ipsa res et clarior et melior quam fuerat evasit. Recte ille monuit non appellanda esse *fragmenta* *Actor*, et *constitutiones Imperatorum* quae in Corpore Juris deprehenduntur *leges* sed suo proprio nomine, scilicet *fragmentorum*, et *constitutionum* vocanda; quod admodum mihi placet. Quis enim verba Et loco excerpta ex Commentariis Gaii ad edictum provinciale et rescriptum ab Alexandro Imperatore Maestriano cuidam legem appellabit (fr. 2. D. de incendio, ruina. c. 1. C. de partu pignoris)? Quod tamen observavit Cramerus (in Savigny Zeitschrift. T. II. p. 304. sqq.) opportune prolatum putamus, titulos librorum non solo numero sed ipsis etiam verbis laudandos esse,

Homburg in Vach.

Prof. C. Fr. Treitzleben Specimen juris rom. de adlegationibus, quae velentur gosis in usu fuerunt. Lips. 1020.

Lein nam gliens rarsche rarywai dojiere od glossak. Thibaut C. Abl. p 200.

partus pignoris an illa in pari causa esse, qua mater est, olim placuit. Jez. 20 wanie, lez bynny miny nie lex.

quo magis atque magis infigantur memoriae legentium. Multi itaque, praecipue Unterholznerus, verbis tituli numerum ad dere solent, ut tam Hugo quam Cramerus habeant, quo contenti sint. Cur litera ff. designentur Digesta, et unde id ortum cf. Hugo Civilist. Magaz. Tomo III. p. 112.

Hactenus de Jurisprudentia Justiniana. Non recensemus enim Novellas quas conditis illis libris promulgaverat Justinianus cum Successoribus suis, cum scrinia Bachii compilare nolimus, ipsique quid addimus ex doctrina nostra, in praesens non habeamus.

De Jurisprudentia Postjustiniana paucis absolvam, motus eadem causa, quam exposui.

Occurrunt imprimis *Basilicae*, sive Jus Civile nono post Christum natum saeculo a Basilio Macedone in novum ordinem modumque redactum. Inceptum a patre opus perfecit filius

Leo, dictus *Philosophus*, circa annum 886. p. Chr. n. Dividitur hoc Corpus juris in sex volumina et in sexaginta libros distribuitur. 170)

Collectum est ex versionibus Graecis Institutionum Pandectarum iisdemque variis; nec minus ex Novellis Justiniani ex sententiis SS. Patrum et Conciliis, tandem ex Imperatorum Justinianum, secutorum Constitutionibus (cf. Bachius l. c. p. 659.) Pervenerunt integri fere ad no-

170) cf. Hoepfnerus apud Hugonem in Civilist. Magazin T. II. p. 383. sqq.

Son, ces recueils de
Kary, i. Edy...
une...
Cujas et quelques autres ju-
risconsultes très distingués, ont
tiré beaucoup de fruit de la
lecture de ce recueil, pour l'in-
terprétation du droit Justini-
en. Malheureusement nous
n'avons point encore une edi-
tion complète des six ou
livres, celle même de Fabrot,
quoique la dernière et la plus
complète, ne contient que le
deuxième livre du texte; on
n'y trouve, au lieu des vingt
un livres restans, qu'un ab-
régé de ces mêmes livres, fait

d'après l'opinion générale, par
Romanus - Lecapen - le jeune. Longtemps après Fabrot, Rubinien et
Heitz ont publiés quatre
dix-sept inédits. M. Bilal a Vienne, en Autriche, prépare, depuis
plusieurs années, une édition complète des Basiliques. (Thémis, III, 205.)

Longtemps après Fabrot, Rubinien et
Heitz ont publiés quatre
dix-sept inédits. M. Bilal a Vienne, en Autriche, prépare, depuis
plusieurs années, une édition complète des Basiliques. (Thémis, III, 205.)

¶ *mirum* nie iest iakże *meliorationem* S S

¶ *Naylejey* o nich pisat *Oriener* *Hypocrite* *Novellor.*

¶ Ten poddriet *Valius* iez od nowszych autorow, czyli *mytawion* *lex* *rbion.* *Heppner* pisat o ten *rbionre*, i iest to *naylejpiem* z *diet* *Heppnera.*

¶ *Manuale* *Basiliconum*, exhibens collationem *Janis* *Justinianei* cum *Jure* *Greco* *Postjustiniano.* *Dirigessil* *Haubold* *Lips.* 1719.

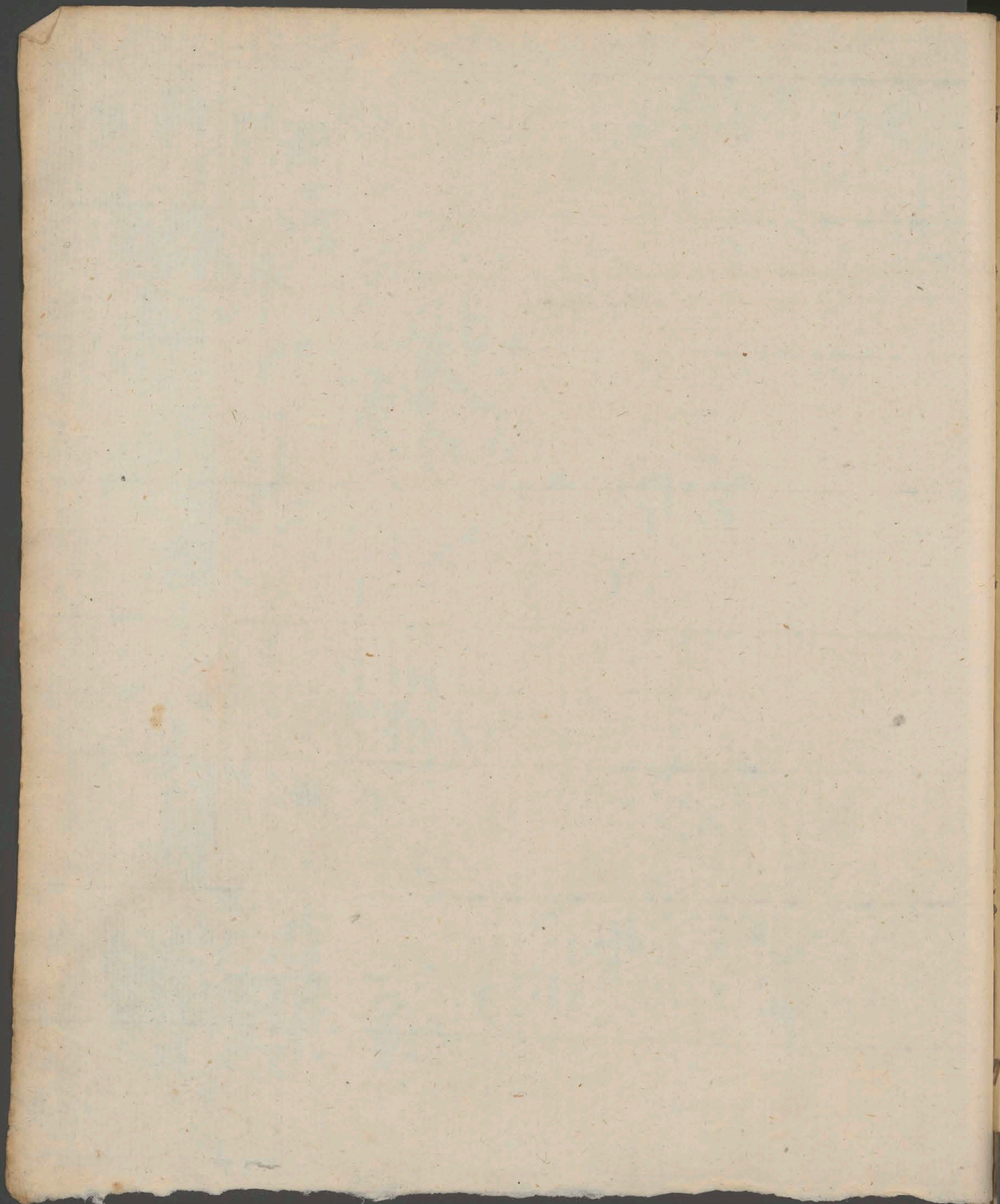
¶ Kompletny jedynak Elyzy, rariszajzey kpięz 60. Dohod nie ma; poniewaz Ely-
za Taburusa kpięz 39. Kpięz rarisza. — Wyżaniem nowem ludni się od Billu
let San Bilat w Wiedniu (Themis 111. p. 205.). — W wydaniu Bazyliskim puer
Taburta, wydałi orkwy kpięzi Kunheniapr: Keitz; powoparic więz dohęd 17.
kpięz nie wyłanyph. — *Daticorum testimonio ad primum huius utendum est, si loca digressorum et*
Godnem ięz iępre wyżomnienia keli narwane Prompluarium Harmenozuki,
orzi kwiłki abior Paw Ruznyho Grehio od raju Bazyliska ar do roku 100.
przed zdobyciem Konstantynowu puer Turhod. Zaleca się to dieto puzepolnicy
kwiłkowięz fhytu, nie maży wiemy sam jako wrótchitych kpięziw iakw Nowel-
leakp Jusypriana: ięz naspajion. Kuzayupr pufadat bardzo dobry Manufhypt
dieta kęz, powbit do nięz wiele uwag, lew go nie wydat. Znajduie się teraz
ten manufhypt w Lipsku w bibliotece samerney Magistratu. Najnowpa edyca
znajduie się w zbiorze Meermana Schaur. Juris Civilis et Can. w Hadre 1700.
z uwagami Scaligera, Sallmargypra, Ryttera. — Myli się bardzo Paulo w Hi-
storyi Wazyntias ze to dieto ięz wrępt niemiem Bazyliskim, poniewaz ięz
to dieto wrak odgornem. — Dieto to dohęd ięz nowem obowiazucym
w Provinyalkp Turchick ramiephatych puer Grehio, i ięz puztomarone na
nowy kpięz Grehi. (Themis l.o.).

¶ Puzepolnicy teraz puzekonywany się z Gaię, ze wielu nięzcalp miał rany,
Teofil, nie puzofnie więz nowpi dietu ięz gardili. Tomarone to nie odzwia-
ra ruzetnie 44. w lexie Jusyliny, lew rarisza Komensaur wtopiwego puzpematu.
Poniewaz nie rozumiano famego dietu, radhu nięz ystowano go; puznajymniey Hugo
rozpmina ze dopiero pod czas dyffuty na Dohowa Prawa, pierwszy raz puzpemat o
Teofilu (Civilist. Muzoz. T. IV. p. 10.).

Wiednia
dum

Aditio in hunc se purgantia sicut componenda: eam ob causam autem illa non regula inferat, ad interpretan-
dam usum loquendi legum XII. tab. adhiberi possunt.

orum et
o.
ey
vel
ypt
r
uya
do.
Hi-
h
e na
3
ria-
atu.
ugo
it o

Basilike wplytaty fidei wydana w Kijaju 60, w 70
Jaki pomyly fidei, poniewaz Zaboty byle 39, w 40

stram aetatem, et optimam editionem procura-
vit Carolus Annibal Fabrotti. 171). De No-
vellis constitutionibus a Leone Philosopho ali-
isque Basilii successorum cf. Bachius l. c.
p. 662. sqq. De Harmenopulo et quicquid recentio-

Dat, inu utorymnia
re 41, by Kijary
w 42, wply fidei
60, 70

De Jctis sub Justiniano et post Justinianum
degentibus non video cur agam, cum jam alii
hanc rem tractarint. Unius tamen Theophili
vitam paucis persequar. Fuit ille vir illustris
Magister et Antecessor Constantinopolitanus (cf.
auctores a Bachio citati p. 627.). Praestantis-
simum opus ejus sunt Commentarii ad Institu-
tiones Justinianaeas, vulgo noti sub nomine Pa-
raphraseos, graece scripti. Post Gajum et Ul-
pianum praecipuus est ille Jctus, qui de ju-
risprudentia vetere et institutis multa quae fru-
stra apud alios quaesieris, tradit. Vapulat ta-
men saepe a recentioribus et immerito vapulat,
quem illi, praecipue Heineccius, si diligentius
legissent ab erroribus multis quos commiserunt
cavissent. Paraphrasin Theophili in lucem re-
vocavit Viglius Zuichemus, graece, Basileae
1534 in f. latine vertit Jacobus Curtius Lugd.
1581 in 8. Optima editio est Gul. Ott. Reizii
Hagae Comit. 1751. Vol. II. in 4. Reizius no-
va versione omnibusque omnium virorum do-

22, wplymnia, w
pueh. fidei wply
wply fidei

Les ut cum in 18, wplymnia
tur fecerint cf. Theonius I. 3.
p. 205. 199.

(171) et Hoepfnerus in Civitate M. 171
T. II. p. 383. ed. Hoepfner l. c. p. 410. pps.

De Doushes Ollé p 17.

ctorum commentariis, animadversionibus, suisque adnotationibus, et XX. Excursibus, hanc editionem ornavit, (cf. Bachius l. c.).

C A P U T XXX.

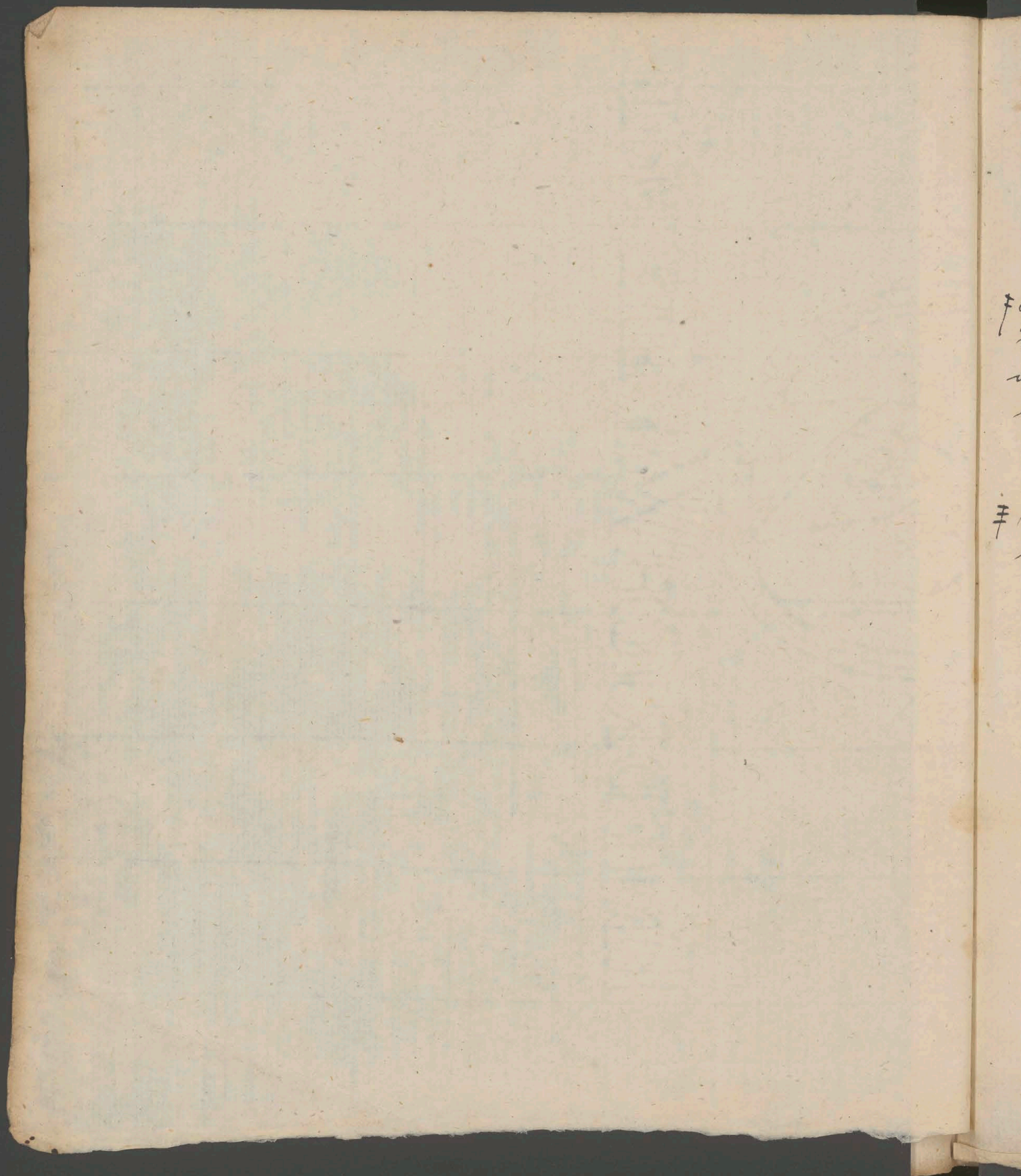
Fata jurisprudentiae Romanae post Justinianum usque ad nostram aetatem. cf. Harbolius

Jus. J. R. L. 5. 20 - 69.

Mortuo Justiniano omnia paulatim ad barbariam illam vergebant, quam (horresco haec animo volvens!) saeculo decimo longe patentem vidimus. Sperare tamen licuit fore tranquillum tempus, quo exculturi essent homines linguam illa barbarie non penitus abolitam, ob sacra religionis Christianae, quae latine celebrabantur. Quae fuerit occasio restaurandae Jurisprudentiae Romanae ante Irenium, varii varia protulere quos citat Hugo (Lehrbuch der Geschichte des R. Rechts seit Justinian ed. I. p. 67. sqq.). Diximus supra ignorantiam hominum cujusvis ordinis fuisse potiore causam detrimenti Jurisprudentiae Romanae quam incursionem barbarorum in Imperium Occidentale et Orientale. Nec video quid causae fuerit barbaris illis abolere instituta Romana, cum migrassent in provincias in quibus illa instituta vigeant. Immo hospites illi curabant ea di-

Savigny I. 100. 101. 404. 499. II
224. 499.

suis-
hanc
re ar
ping
onno
onu T
num
holus
bar-
haec
aten-
tran-
nines
, ob
cele-
e Ju-
va-
der
d. l.
ho-
sam
in-
nia-
fu-
cum
titu-
di-

‡ Do tego także wiadomo z Historji bencyjskiej iż przyrzęty kłopoty. Kurstnicie
jednakże bliwt tamtego wielu najbardziej zawzięto od przyrzędu; wafko boniem
upewadza bliwt re łmiecia, jamego nauorysła, poniewaz nie byto innych
kroinyby zapozjiki jego mięfca.

‡ Wfupracie nauki Kawi R. przyfifwie wielu Lotkawni, bliwy miał nakaraí
wuj prawa R. w redobyciu mięfca Amelfi.

7 Byłyby do kraju narwan Waugangi obowiazani byli podlegai prawu bra-
wemu czyli Radowanu, t. i. Gorkiemu, lub Longobardkiem. Rzymianie podbi-
li wyciali praw nta nypho, hobiely Gorkie wchudze w wiazeli matreni nie
z Rzymianami mosty wyciali praw Ryngph. lub swiczo ntafingph; i na
wraien Rzymianki. Co zmierni iednal mezno poracaty pod prawa da-
wne. Niera i wryph phadaiay imphuta dachonny podobre, n. p. pho-
ty, regdity czy prawem Rz. Nie byto w ten raz, ieprze zbiem prawa Ka-
nonianego, muffeli czy niet regdri Kodexem Jussyph. w ktorego spis-
gach pietwofylo niale czy praw duchownym pram nadanyto. - Takie praw
wyciali na wolnii uzypnreni Niewolnizy, ialnie prawnie ich.

Neube prawa dawano za rasno Jussyphiana na wppornio nypho fructo
Uniwersy teharph. God Golami ubrymynata czy ciegpe plwta prawa
w Rzymie, ialo kurandi Kappodoc. Coniewer iednal iedna plwta nie
dopracrata doby wrednitelnis de cetero panipha, wolno byto ialo niedzys
w Rzymie w zpcie drugiez, uzy czy prawa u prahly nypho Jusyphois.
fi, 2, prawa. v. un. C. de phud. liberal. urbis Rome de longph.

Dieta 1, Brachylogus, Mslr. tego dieta mazyphica czy w kuistewu i wiednin. Kay teyfra
edyca Heidelberg. 1520. v. puf. Jo. Boniaki. Jest do kuistki uziay
z cetero zbiem praw Jussyphiana podtuz wpellnego podobienipha z wobiony
albo za rasno Jonyyphra albo istep przed nim. 2, Ceteri Exceptiones, pod-
brany w dieta zrobione v. 1687. Kay nyphra edyca Sanctuzo.

Prawny tego wielu ^{antiant} byto mnichem w Normandyi, ju niemy Angly by Kysem Klanta
byrdliem w Anglii. uzyt czy prawa Rz. we ntafelph, i za porowsem ju wim
uzyt go w Ozygnie T 10019. 2, Cepo, uzyt prawa Rz. w Bronnii przed
Jonyyphra okto v. 1075. te niemy do litarnie.

scere cum versandum iis abhinc esset inter ho-
 mines origine Romanos. Quilibet illo tempo-
 re suo utebatur jure, advenae regebantur pro-
 prio jure, uxor fiebat particeps juris mariti,
 omnes vero Clerici jure Romano / gaudebant /
 Tunc temporis in novum quodammodo ordinem
 redactae sunt Institutiones Juris Justiniane
 quod recentiores jam Corpus legum per modum
 institutionum (anno 1549) jam Brachylogum
 (anno 1553) appellant. Nec minus Petri ex-
 ceptiones quas (1500 Argentorati primum editas)
 ad calcem Tomi II. suae Historiae Jurispru-
 dentiae Romanae medio aevo Savigny recudi
 jussit Heidelbergae 1815. et 1816.

L. Sa-
 vigny I. 98.
 115. 116. II. 261
 Topline de hoc
 supplevit la-
 vigny II. 238-
 239.
 Savigny II.
 134. 199.

Florebat tunc ut potuit jurisprudentia Ro-
 mana; tradebatur enim Romae / postea Raven-
 nae et dein Bononiae 172). De hac re plurima
 protulere Glossatores cf. Hugo (l. c. §. 72. no-
 ta 2.) et (quem ille citat) Sarti (Hugo l. c.
 §. 74. nota 1.). Jam olim fuit in hac urbe
 schola, vel ut appellabatur *Studium in Artibus*, in
 qua etiam jurisprudentia docebatur. Irnerius
 quidam origine Germanus, quem illius aetatis
 homines *lucernam juris* vocabant, celeberrimus
 in ea fuit, cujus discipuli Bulgarus, Martinus,
 172) cf. *glossa ad rubricam Digesti Infort.*, „cum Romae esset
 „studium destructum et Bononiae inoleret, ejus recuperatione
 „facta Ravennae, cum esset amissum jus, est redditum forte.”

Teliam sub Gothicis Savigny I. 396. 399. Habant praeterea
 juvenes operam juris praevalide apud pragmaticeos fidos
 regentes Savigny I. 400. 401. II. 110. 199.

Bulgans os aureum, Martinus copia legum,
Mens legum Hugo, Jacobus idem quod ego.

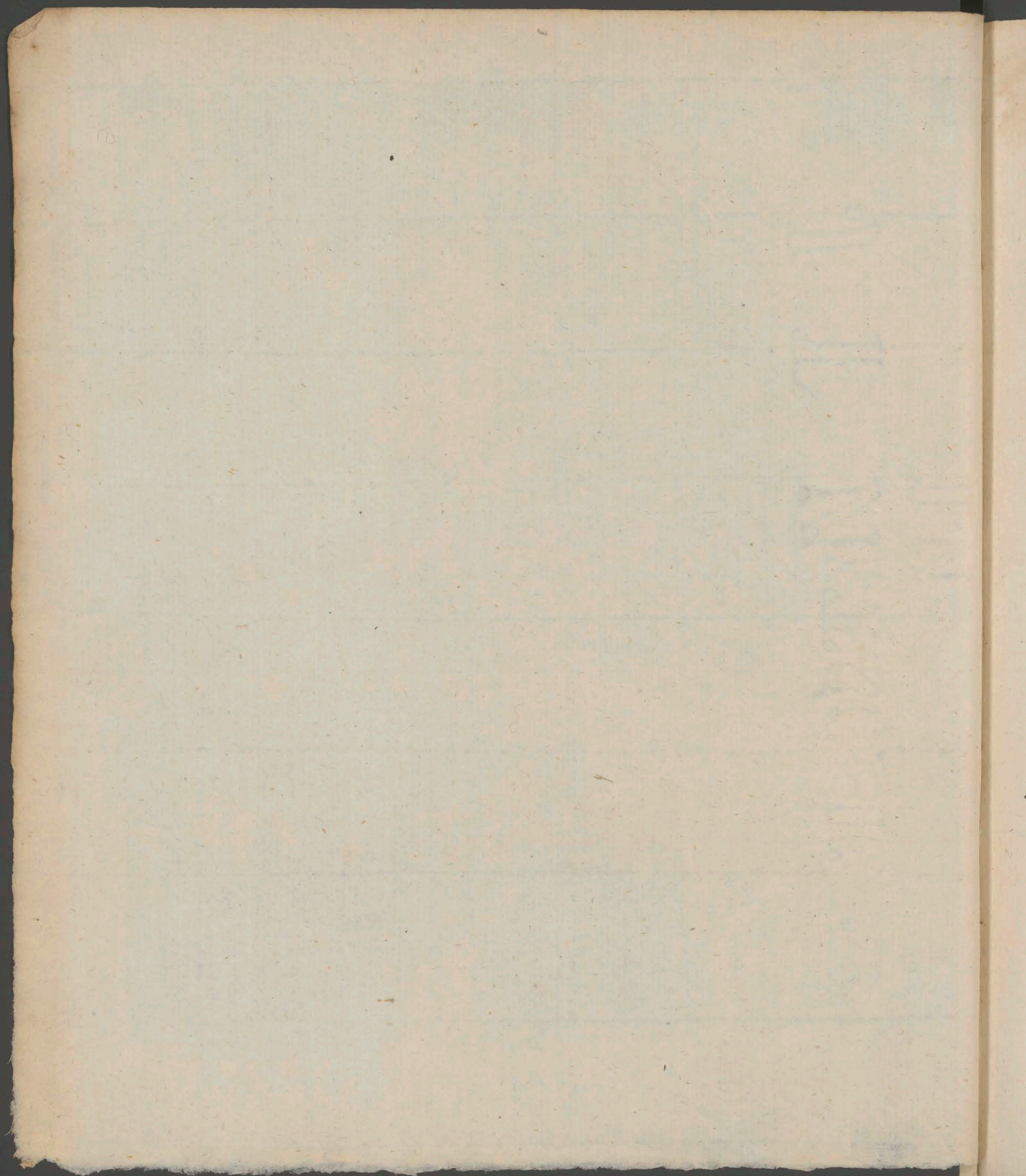
Hugo, et Jacobus aequae clarae lucernae putabantur ac magister eorum. Hos Imperator Fredericus Barbarossa ad Roncalias in consilium advocavit, iisque cum in favorem ejus decidissent magna privilegia concessit in Constit. sic dicta Habita. Ab eo inde tempore quicumque doctus videri voluit, Jurisprudentiae studebat. Confluebant undique juvenes in urbem Bononiam jurisprudentiae operam daturi, quibus eadem privilegia concedebantur, quae Fredericus in constitutione supra memorata Bononiensibus concesserat. Operae pretium est animadvertere quo modo illa aetate docuerint illi Bononienses Professores jurisprudentiam. Quod ut melius intelligatur paucis praemonendum est de methodo, qua ante Justinianum studebant juvenes juri.

De methodo juris tractandi aetatae Justinianea et ante Justinianea discimus ex Constit. ejus nobis nota sub nomine Omnem reipublicae nonnunquam Ad antecessores appellata, in qua Justinianus octo Professoribus qui Beryti et Constantinopoli docebant, „male consuetum, „inconsequentiae cursum” obiicit, nec minus increpat quod admodum arrogantes se gerant, licet indocti incultique sint. Praecipit itaque poenam debitam daturos omnes postea professores legitimae scientiae qui eandem

divertit wali ier
na jure pbbly
jura d' minie
Harry Ka V
1125. ar do
jura byia fr. 2
1154. qd die
annus inceptus
jura impleto
habetur.

ca legum
quod egi

nta
re
ad
dis
sic
que
bat
no
bus
eri
en
ad
do
ut
de
ju
ca
ica
jus
cae
ua
et
im
ni
se
ae
no
em

≡ D tych stós raryna iez sama krosz. zmagacie iez przed dyzestami i iez konfliktuoz
Dugoz.

L For semo i ia spoznetyem, im hion profest. lepty dem gnevnioty, len pry-
stajnioty, nie obawia iez bowiem, reby go unen, o co pypatag, nie wyka-
dat nego nie umie.

Ź postać w pełni podobna (p. Ludewig de vita Jussieu. Hal. 1731. VIII. E. 19. n. 126. 127.) jest featernem z preleluji.
Jednake na wschodzie bawdy po grahu nie po tacinie urosno, jeciwnie na zachodzie; wfabre inawey bydy
nie mogto, ludy same zwota byty wierzhu Lacinijem.

Ź sposób exegedyczny, czyli Tomaranie testu mieysca ra mieyscem jest bardzo lony-
gliny ter przeyolnicy do na przywalnego cwiorenia iez w makery; zdany. Tym
sposobem murna by iez tamemu nauzyi prawa, byleby kto byty z lkw iymby
murna dyffutowai o mieysca ludnyh lub wazylinyh. — Tym sposobem muryt
iez Kujanytu: Savigny. — Na baladre sposob dawania lali more bydy inbe-
reffowym, iereli nauzyiel morny w przyj obicluie, jutrasi iez miezy
45. wtorymyzai, a przykaraiaz sposobu mieysca z caley makeryi zaindreffowai
urnia. Kto iezgo nie posiada daleko lepiej, reby dawat podlug ukladu wta pnyv.
do wykladu wywawu ierzha taciniego, i grednego iak to iez jukorlic z paraphraz. Scofila adora
I dowod Huxna iez: Jussymian w E. 3. comp. Onnem rei publ. jurivada, ze drugyozelni
suhu urnionie narywali iez Edichales, poniewaz Tomaryi Edyht na lchuyi, i ko
jurer juteera wlu. Wyplawie jobie nie murna, aby lkw i edyht tak miat
bydy obfreny; reiffe niez rozumie jmer do Jussymian komentow iakbi nad Edy-
hdem, z lkw i byto nayobfer niez byty alpciana.

T Bierowolnii mieli iez urzy gupit. : pierwzey rzeci Candehow.

Ź warlaiguy dwa gupre.

Ź Drugyozelni, lub reple z pierwzey wlu o byrdownicelnie lub oim lchuy o prawowk Pre-
ry.

Trciwozelnii wzly iez 1, o hypotekach z, wchierali Edyht Edyht, bryezolnicy w do punktu
naprzeciwu a) ludy fnyed aiaz ner more bydy zmupony do przyicia na ponach
wery fnyedaney? b) ludy mi kto odbire ner luyionoz (evichio), do luygo iez, mam
zwadi o wynagrodzenie mi pludy? c) w lkw i byto bryezolnicy narech wywada brai jwdwoyng,
re luyimig?

artem in omne aevum exercere maluérint. Tem-
 pore Justiniani ut etiam olim id obtinebat, do-
 cebatur Jurisprudentia methodo exegetica. Pri-
 mo anno interpretabatur magister discipulis Gaii
 Institutiones et quidem passim quasi per saturam
 collectas. In secundo prima pars legum eis tra-
 debatur quibusdam certis titulis ab ea exceptis. Ita-
 que et Ulpianus ad Edictum ut suspicatur Hugo (Ci-
 vilist. Magaz. II. p. 260.). In tertio anno quod
ex utroque volumine in secundo anno non erat
 traditum accipiebant, secundum vicissitudinem
 utriusque voluminis, et ad sublimissimum Papinia-
 num ejusque responsa iter eis apariebatur; ita
 tamen ut adhuc sitientes ab eis recederent.
Quarto anno Pauliana responsa per semetipsos
 recitabant; et hic erat omnis antiquae pruden-
 tiaae finis. Justinianus voluit: ut dimidio primi
 anni hauriant suas Institutiones, in reliquam
 vero partem prima legum pars, verbo Graeco
 appellata $\pi\rho\omega\tau\alpha$ eis tradatur, nec voluit ut
 appellarentur vetere tam frivolo quam ridiculo
 cognomine Dupondii sed Justiniani novi. In
 secundo anno vel de Judiciis libros septem,
 vel de rebus octo, accipere eos sanxit. In an-
 no tertio ut esset tripartita legum singularium
 dispositio, primo ut proponeretur liber singu-
 laris ad hypothecariam formulam; post eundem
 liber ad edictum Aedilium, de redhibitoria actio-

magister
 noster
 per dei
 Navis
 w sig 2 p. 10
 ut res volu
 repato.

2, quippe
 1000000
 na 300000

2 prelehu
 marey hys

by
 uny
 he-

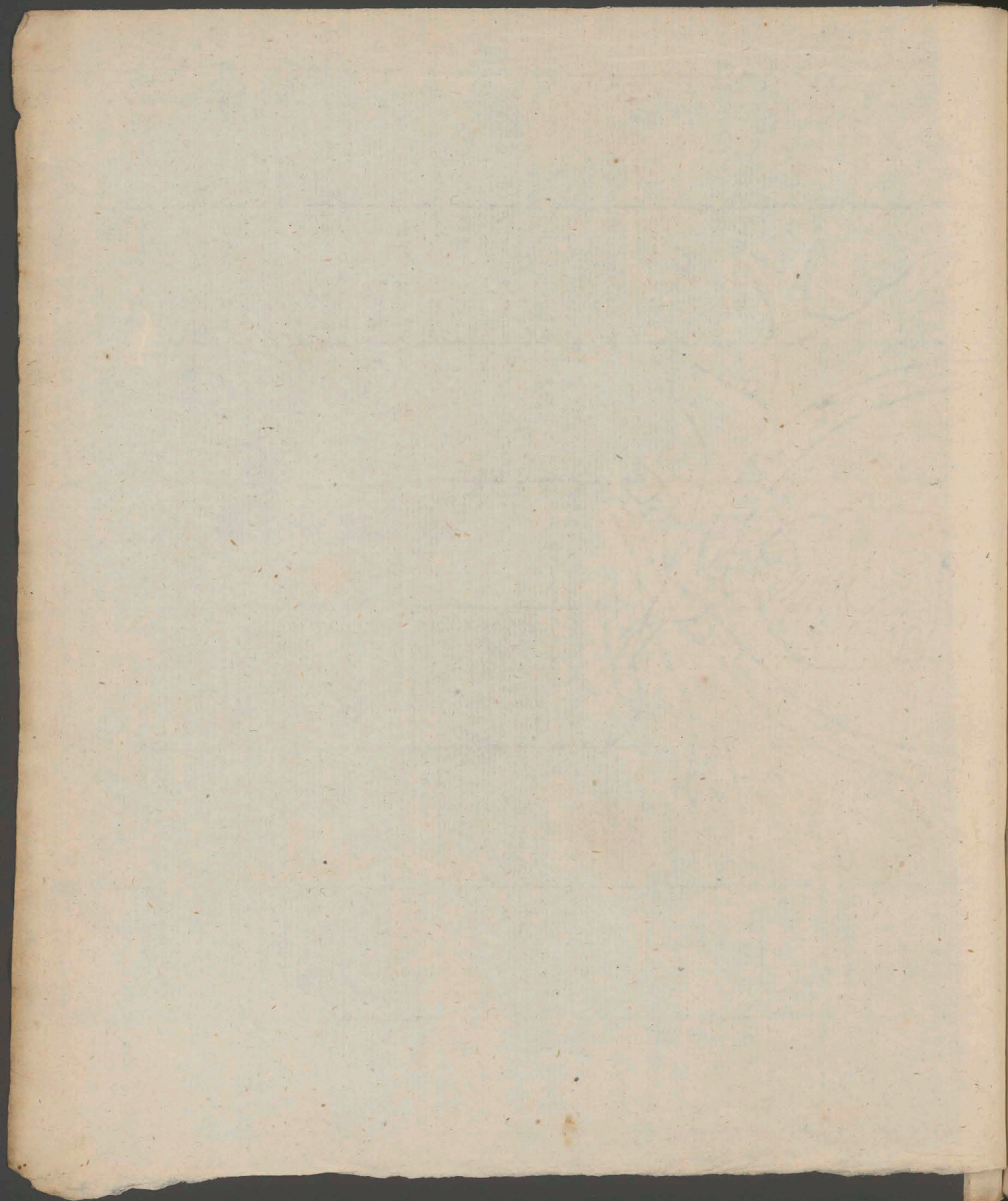
owai
 ney.
 losa
 goleni
 i do
 iat
 Ely-

Pre-
 untho
 h
 am
 woyng

ne et de evictionibus, nec non duplae stipulatione; atque ut olim obtinuit appellarentur Papinianistae ejusque reminiscentes laetificarentur. Anni quarti studiosi appellati ΛΥΤΑΙ decem libros singulares Pauli ut recitarent. Quinto anno legerent constitutiones Codicis et subtiliter eas intelligere studerent. Omnia haec optime explicuit Hugo l. c.

Eadem methodo, licet diverso ordine, explicabantur fontes juris Bononiae. Bartholus narrat solitos esse professores Bononienses intra quatuor annos totum Corpus Juris explicare. ¶ Professores illi dividebantur in Doctores et Bachalarios; hi praelegebant extraordinarie, illi ordinarie et extraordinarie sive publice et privatim. Habebant autem scholas ordinarias gratis, extraordinarias vero mercede accepta. Hoc scimus ex Odofredo qui dicit: se non praelecturum extraordinarie quod *scholares non sint boni pagatores, scire velint omnes, mercedem solvere nemo* (cf. Hugo Geschichte des R. Rechts etc. §. 85.). Studiosi cupientes scholas extraordinarias obire collectam faciebant, ei qui non solverat quater solum licuit adesse lectioni privatae. Nec minus cedebat professoribus lucro quicquid solutum acceperant a creato Doctore. Accipimus nonnunquam conquestos esse studiosos, quod accepta mercede vel negligenter haberent magistri scholas, vel quod multum sol-

stipu-
entur
aren-
ecem
ninto
iliter
ptime
sing
xpli-
arrat
tuor
ores
hi
ex-
au-
vero
licit:
ares
ier-
R.
olas
qui
oni
lu-
Do-
esse
ater
ol-

7

Is

† weryf. iab Emenparaz.

† Fiz w ten czas fani się, dohonata, i awira, nauwpiete. Nie jest w ten czas fhażu-
wany ureni w wolnowi urafurama na lehye gorie nu się powole. Ze ras po-
winien urafuram tam gorie lehye uraz, pnelona się tam olem z Examina.
Nie odrywano by się na ten czas z rdaniem ze to puzenduciu się dzieie wy bro-
iści puzest. Uniwers. wy brwit wrowode. Lub nie uwaramo by puzest. w Unif.
I Wypyturci Wrotawski nie wieriat co luss, pragnazy iab nagnędey urefiri-
ku.

† Puzpusiny ze codziennie Bonawzi puz godzin 2, ^{ures} niechreby hardy ureni puzawa
lyler w diennie porwizat, ta raike by fhuimst puzer 3. lewi luss cety Corpus
Ziuz. ~~Lea~~ w spulicie odbywa się na Uniwers. kurs leuz wateu do mely (ala momus).
† Bahatane isme się nagnęcia w lipku.

† Najlepszy spozob dawania lehyz, puzer hloy idypie się more urnieu Uniwers.
fuzet! ser iabiego powreba Salentu, reby niei audykoris hloy maiz wybor
mizdy nowolnym a dopriadronemi nauwielani. Puzonemi rdiet! Zwaromy
puzer lezo na rardwi iaba ramozay w laliko rarako pamic! A nakonie
na ludnowi famoz, reby nie wopai wienem odumwaizypu! Konyni jednako nagnęcia

† puzeraz ze lehye, muriat raras raptain ra mieyue i ufuzuz. Tak wurumicm
Kowa dawnezy puzakulu w Auro, puz lehyone puz puzola, puz Oswaldis.

† Tezo sam nieraz dopriadratem, fuzgólnie w Wrotawin i Berlinie, dris puz chmury
iubw bepie depoz id.

i ia vespo uharatem sig re Hiebulv: Sany dnyo
Synedous lue dicta.

↓ peruehms diabol!

uylawrato do mahyli.

terrar' d'rahuemy h'fioz' m' l'ubo: non
to mozes s'ig' s'ph'arai.

79

verè tenerentur, quoties librum a professore mu-
tuum acciperent. Doctores assidebant magistratui
urbis primum locum in curia occupantes. Ver-
ba eorum excipiebant calamis studiosi, non legi-
mus tamen dictare solitos fuisse magistros. Di-
gestum vetus et Codex ordinariè explicabantur,
idque sufficere ad jurisprudentiam didicendam
putavit Odofredus. Praecipui Doctores ab Irne-
rio usque ad Bartolum (1313) vixere: Martinus,
Bulgarus, Azo, Accursius, Odofredus, (cf. Hu-
go l. c. §. 92 — 121.).

Brevi divulgata est jurisprudentia Romana per
Britanniam, Galliam, Germaniam; 173) nec
apud nos ignorabatur, ut infra ostendemus. Ab
aetate Bartoli de Saxoferrato Caroli IV. coae-
qualis et Angeli Politiani (natus est anno 1454)
felicioribus omnibus omnia currere coeperunt.
Illis enim temporibus vixit ille nunquam satis
laudandus Cosmas Mediceus, cui quantum literae
debeant, quis nescit? De editione Politiani supra
diximus. De meritis ejus exposuit Erasmus Ro-
terodamus (in Emendationibus IV 14.) his ver-
bis: „Quantum ei juris civilis amatores debeamus
„non multis compertum est. Ut illa omittam,
„animos omnium ab eo excitatos ad juris civilis
„instauracionem, institutionumque Theophili eum

173) cf. Hugo l. c. §. 118 — 121. Savigny II. 159/99.

„ primum fuisse praeconem: quidquid Bolognius
 „ et cum meliori ingenio secuti Aloicius et Halo-
 „ ander restituerunt, ex Politiani libris acceptum
 est.” Politianum exceperunt Ulricus Zasius, Al-
 ciatus, Sichardus (1499) et Antonius Augusti-
 nus (1517); Sigonius (1519), Macchiavelli (1469),
 et Thomas Morus, qui 1536 misere periit.

Omnes hos superarunt Jcti Gallici, tales viri,
 quales (utinam falsus vates sim!) nunquam futuri.

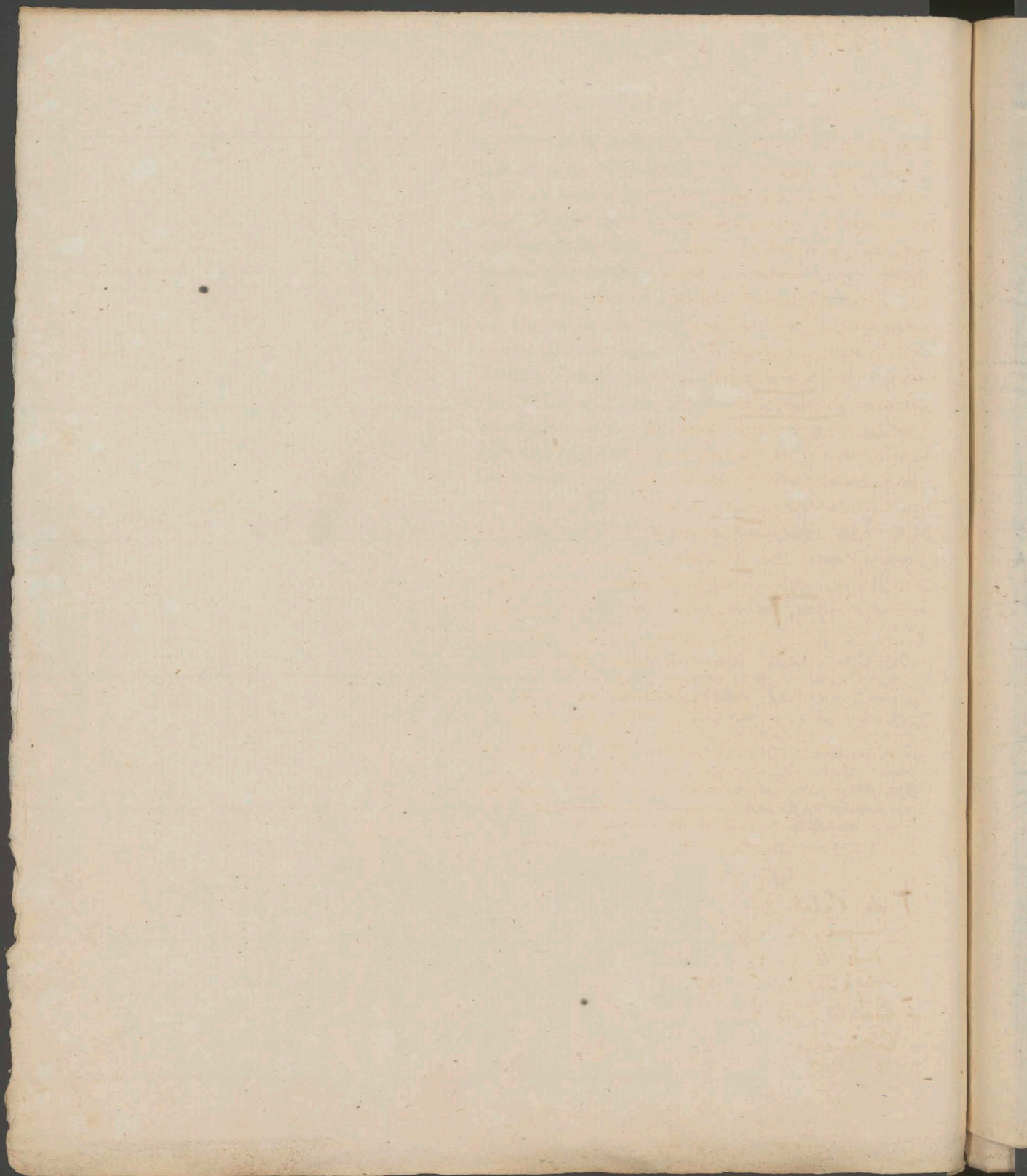
— Praecipui sunt: Barnabas Brissonius cujus opus
de verborum significatione perutile exstat (edit.
 novissima Halae Magdeburgicae 1783).

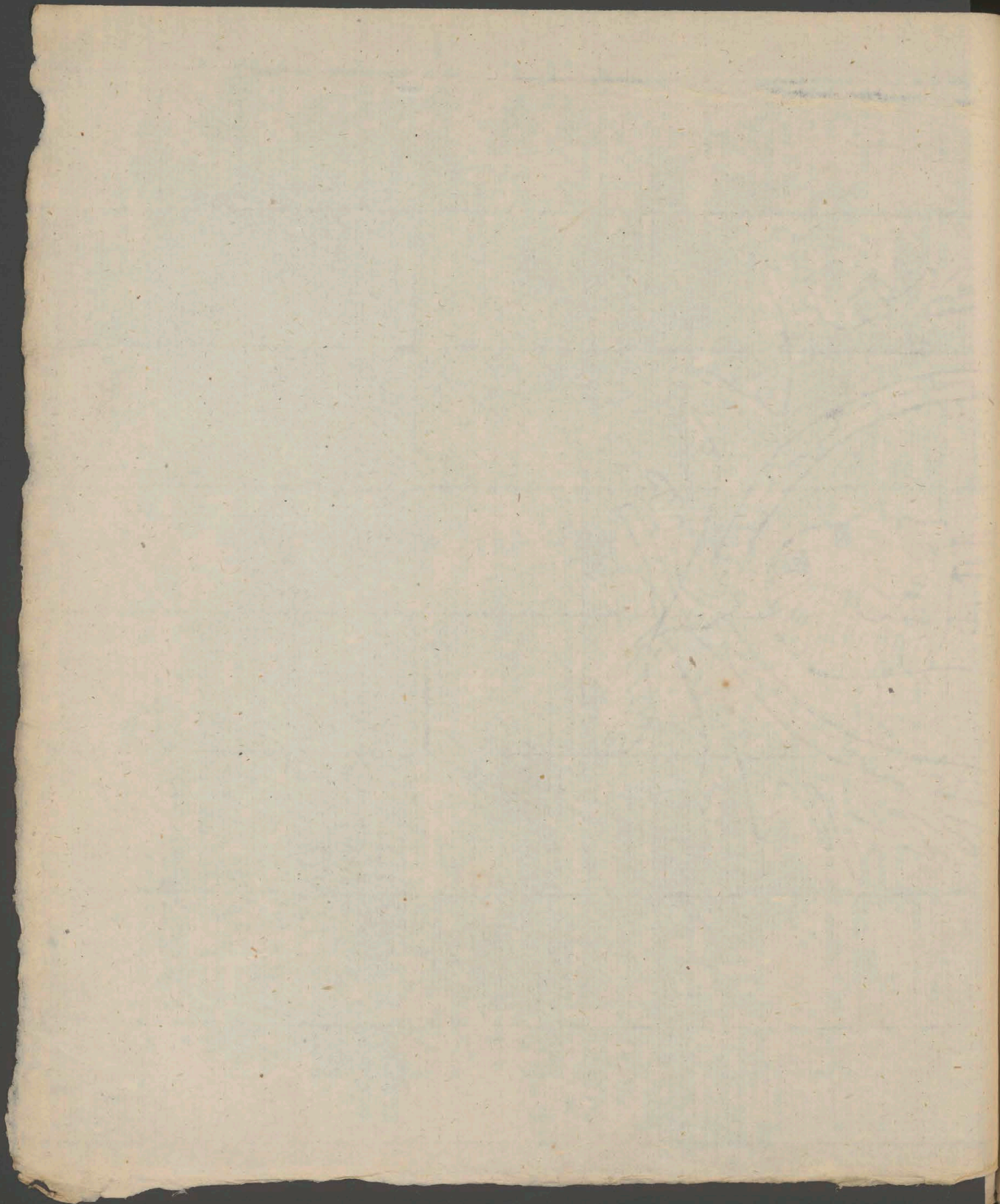
— — Duare-
nius (1509) Balduinus (1520) cujus memora-
 bilia sunt verba ad D. Phil. Huraldum Che-
 vernium, Cancellarium regis Poloniae Hen-
 rici Valesii, cum Cracoviam invitaretur (174);

Contius (1517) cujus opera Merillius 1616 edidit.

174) (Hic ea adscribam: Quae mihi consuetudo intercessit
 cum Legatis Polonis, fecit, ut non modo de nobilissima
 eorum Legatione agerem, sed et de nostris studiis (non
 enim nulli inter eos Oratores Jcti fuere, in quorum eti-
 am comitatu familiares habui Doctissimos duos viros,
 quamvis ut leges nostrae loquuntur, Agentes in rebus,
 Jan. Panetovium (sic), et Franc. Maslovium) quippiam
 responderem: dico de Jurisprudencia, quam tuis Auspi-
 ciis doceo in ejus principis, quem illi Regem elegerunt
 atque requirunt, Andica Academia. Cum autem et illi
 de sua Cracoviensi magis atque magis excitanda confer-
 rent, dixi, quod sentiebam, nihil agi nisi si illic quo-
 que personet vox Jurisprudenciae Romanae etc. (cf.
 praefat ad disputationes Papinianae Quaestionis fr. 40
 de Rebi. Cred.).

gninus
Halo-
eptum
, Al-
gusti-
469),
s viri,
turi.
opus
(edit.
uare-
nora-
Che-
Hen-
74);
didit.
ercessit
lisima
(non
m eti-
viros,
rebus,
ppiam
Auspi-
gerunt
et illi
onfer-
quo-
(cf.
fr. 40

I
c
a
2
i
q
S
r
j
s
P
si
P
P
n
d
E
en
v
h
di
17
A

Hottomanus (1524). Hugo Donellus (1527) -
 -eujus Commentarii juris Civilis omniaque opera
 admodum celebrabantur invito Hugone (l. c. §.
 228); opera ejus prodierunt Lucae 1762 — 1768
 in f. Cujacius, (1520 vel 1522) omnium Actor.
 qui hucusque vixerunt maximus (cf. Hugo l. c.
 §. 242. et in Civilist. Magaz. Tomo III. p. 190
 — 256 et p. 433 — 462). Opera ejus prodie-
 runt Neapoli 1722 in f. ↑ Petrus Faber (1540), cu-
 jus exstant Semestria, Antonius Faber (1557)
 scripsit de erroribus Pragmaticorum. Petrus
 Pithoeus et Franciscus Pithoeus (1543). Diony-
 sius (1549) et Jacobus Godofredus (1587) Sei-
 pio Gentilis (1563). Opera ejus prodire Nea-
 poli 1616. Leibnitius (1646) celebratur ejus
 nova methodus discendae docendaeque jurispru-
 dentiae (1667). Noodt (1647). Schulting (1659).
 Eberhardus Otto (1685). Reitzius (1702). Me-
 ermann (1722). Thomasius (1655). Pothier Sa-
 vigny (1779). (Hugo, Hasse, Thibaut, Unter-
 holzer, Goeschen, Schrader, Löhr, Dirksen).

Fabris cant
 Fabrice La
 bi
 Roywieski
 Prawiny po
 Kujacych
 ichi miewi sa
 regy

De factis Jurisprudentiae Romanae apud nos
 disputarunt nuper duumviri doctissimi. Czackius
 175) et Joan. Vinc. Bandtkie 176) quorum al-
 -175) O zasadzie Praw Polskich §. 69 pp. 616 ptawie Li-
 -30) tewskim i Polskim T. I, p. 51. Rozprawy z dziedziny prawo
 -30) Rzymiskie jest zasada Polska §. 1 p. 78. ha 12819
 176) Vindiciae Juris Romani Justiniani Vind. 1768 Roz-

entent
 galeim
 veni by
 kan

↑ De l'état actuel de la science du droit en Alle-
 magne, et de la révolution qu'elle y a éprouvée
 dans le cours des trente dernières années par Warnko-
 nig (Themis Tome I. prem. partie).

I Pandectae Justinianae in novum ordinem digestae, cum legibus
 Codicis etc. auctore A. P. Pothier; 3. vol. in 8. divisés en
 70 cahiers ou livraisons. (on pourait chez tous les Libraires
 de la capitale. des 20. et 30. livraisons son en nouvelle).

ter cum auctoritatem juri Romano apud majores nostros plane abnegaret, alter vero contrarium contenderet, exstitit vir celeberrimus Josephus Maximilianus Comes *Ossoliński*, qui ita opiniones utrius auctoris conciliavit, ut eo judice ex illo certamine uterque victor evaderat (177). Priusquam viderimus quomodo hanc litem deciderit, de studio juris Romani apud nos, paucis persequamur.

Jus Romanum apud majores nostros non solum notum fuisse sed etiam valuisse, atque ad normam ejus plurima in legibus et constitutionibus nostris transformata esse dubio caret. Plurima documenta huic rei probandae idonea protulit illustr. *Ossoliński* (178). Non deerant apud nos viri qui praestantiam juris Romani viderint. *Długossus* enim (vulgo *Longinus* dictus) verba sibi deesse dicebat quibus praedicaret sapientiam *Jurorum Romanorum* (179) et *Joannes Ostrorog* vir senatorius „meliora jura quam „sint Romana excogitari non posse” saepe agebat. *Alexander Jagellonides* cum post fratrem suum *Adalbertum* regnum occupasset, atque ne-

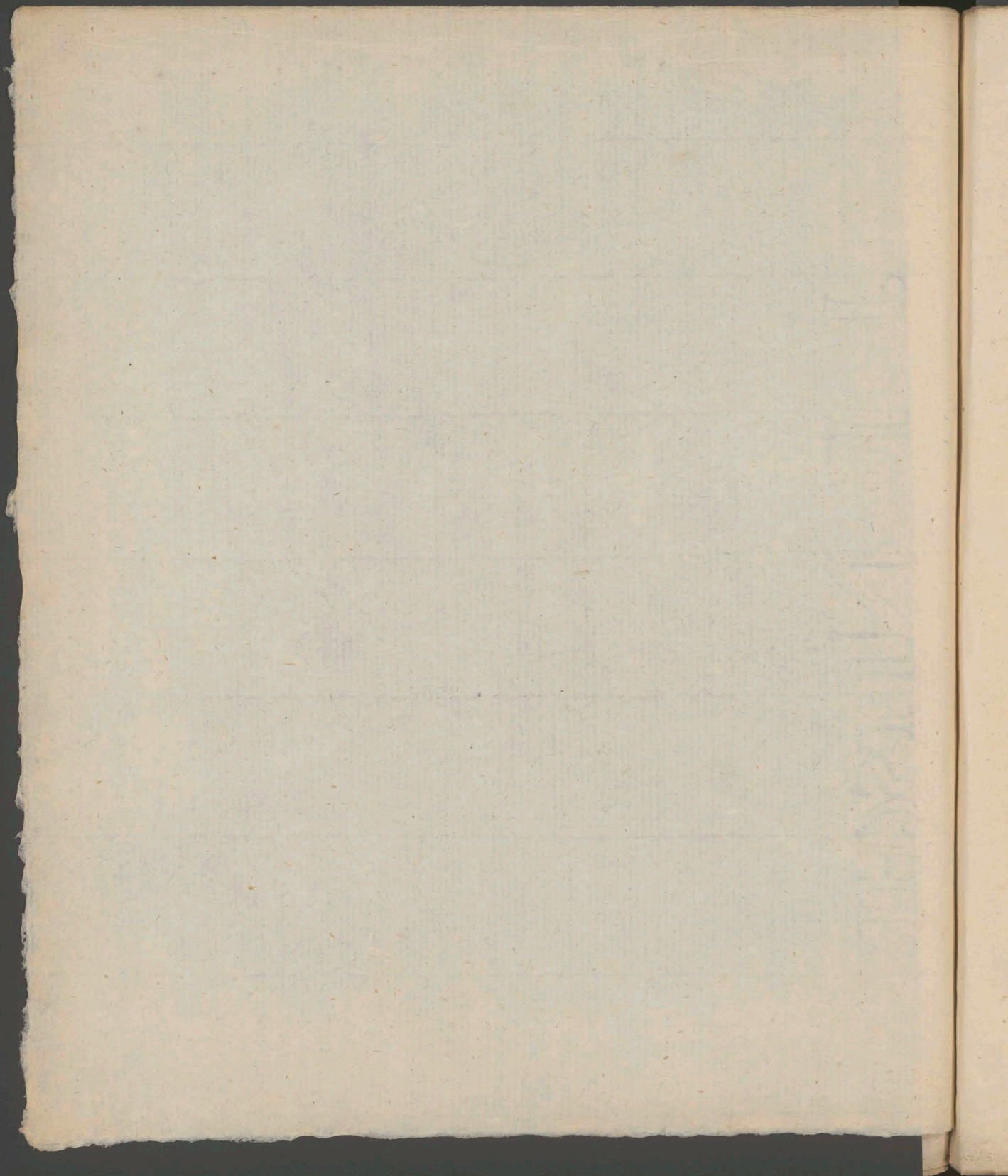
prawa II. w zbiorze *Rozpraw o przedmiotach prawa Polskiego* w Warszawie i Wilnie 1812.

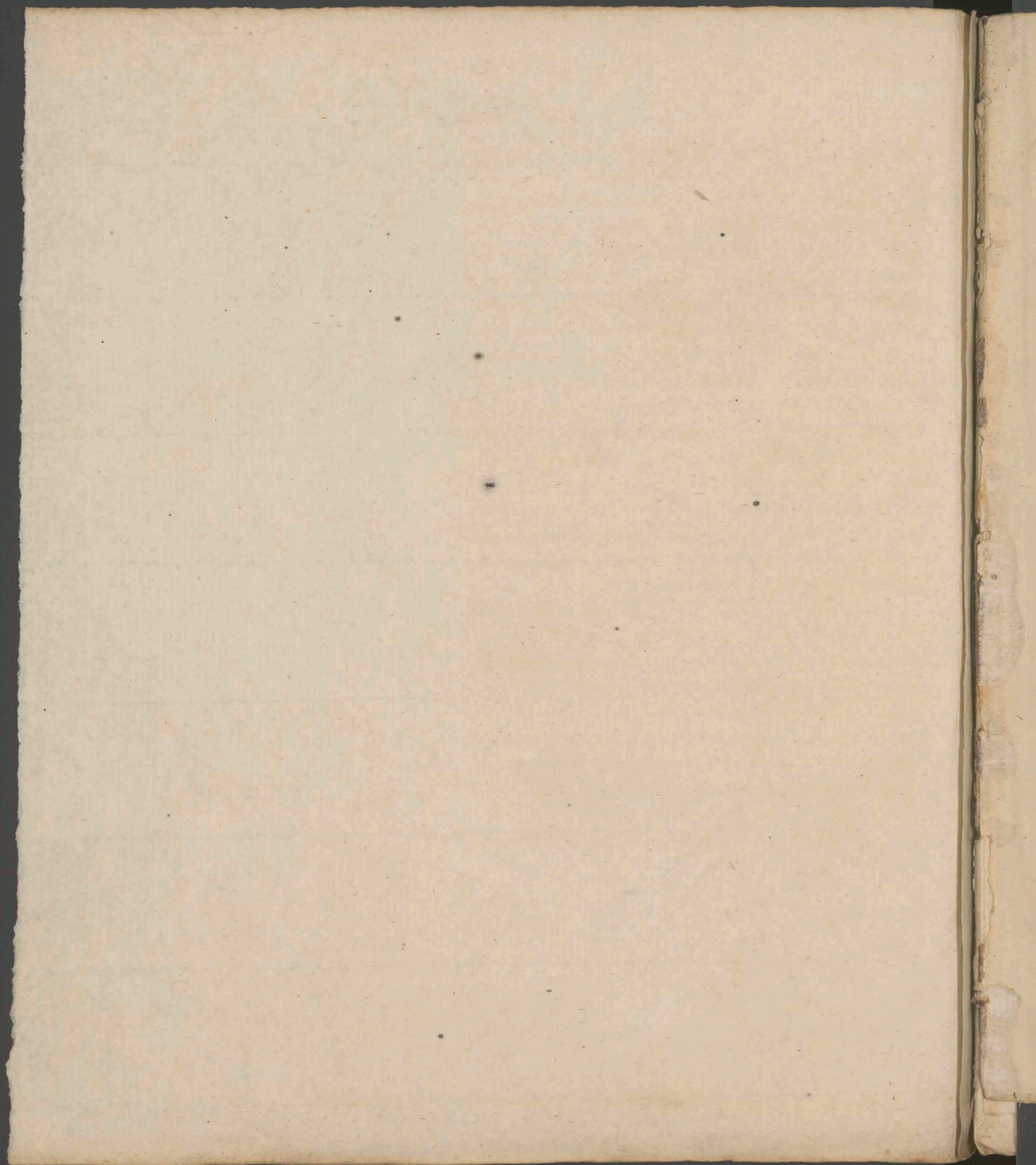
177) *Wiadomości historyczno-krytyczne do dziejów Literatury Polskiej* Tom II. p. 347 w Krakowie 1819.

178) l. c. p. 327.

179) cf. *Czacki apud Ossolińskium* l. c. p. 328.

lores
rium
Ma-
ones
illo
ius-
erit;
per-
so-
e ad
tio-
Plu-
pro-
pud
de-
us)
aret
an-
iam
aje-
rem
ne-
Pol-
ratu-
es-

cessarium vidisset colligere leges mores et consuetudines, id perficiendum Joanni Lascio regni Poloniae Cancellario commisit. Sed ille, ut ita dicam, novus Tribonianus neque ingenio neque eruditione par fuit illi amico Justiniani. Quod ipse fatetur his verbis ad Senatum post confectum opus demandatum habitis: „Novisti me non inter codices legum, sed inter aulas Regum fuisse ab incunte aetate versatum, constitutionum legalium praecepta parum cal- „lentem.” Ad calcem codicis illius a Lascio conditi invenitur liber dictus *Summa utriusque Juris Raymundi Parthenopei*, de quo nuper disseruit vir optime de me meritus, cui plus quam parenti debeo, Georgius Samuel Bandtkie. Est hic liber compilatio Juris Romani ejusque cum jure Polonico comparatio, quem in subsidium adhiberi praecepit Alexander Rex.

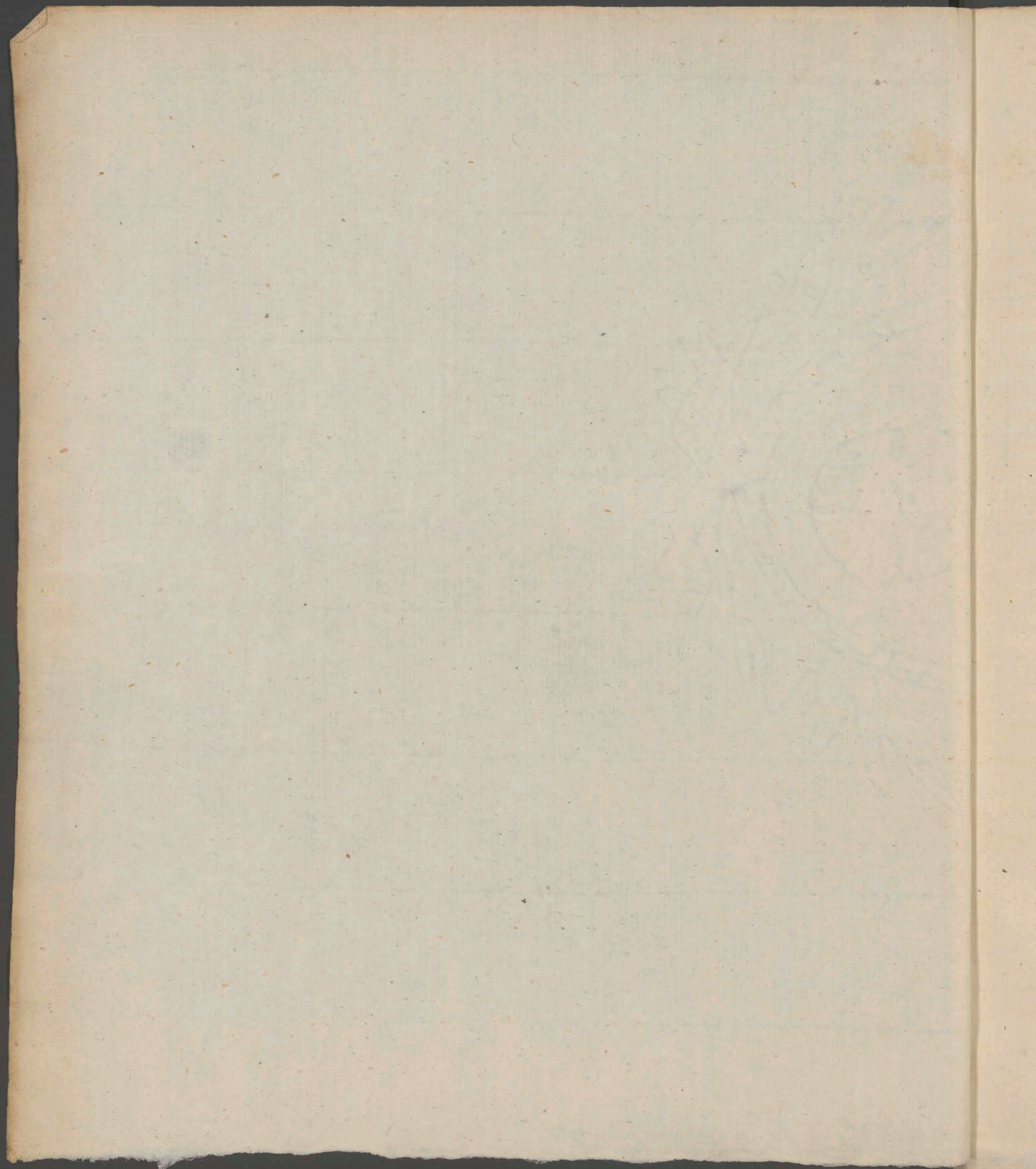
Jam ex his videre licet, non ignotum fuisse jus Romanum majoribus nostris. Praeter illa argumenta adsunt alia. Apud Cadlubconem (qui ante annum 1207 post Chr. natum vixit) Mathias quidam (ut recte suspicatur clariss. Ossoliński discipulus Irnerii) Episcopus Cracoviensis meminit Digestorum, Codicis, Institutionum, et Novellarum. Idem auctor hoc ipsum narrat de tribus aliis Polonis, qui Bononiae operam Jurisprudentiae na-

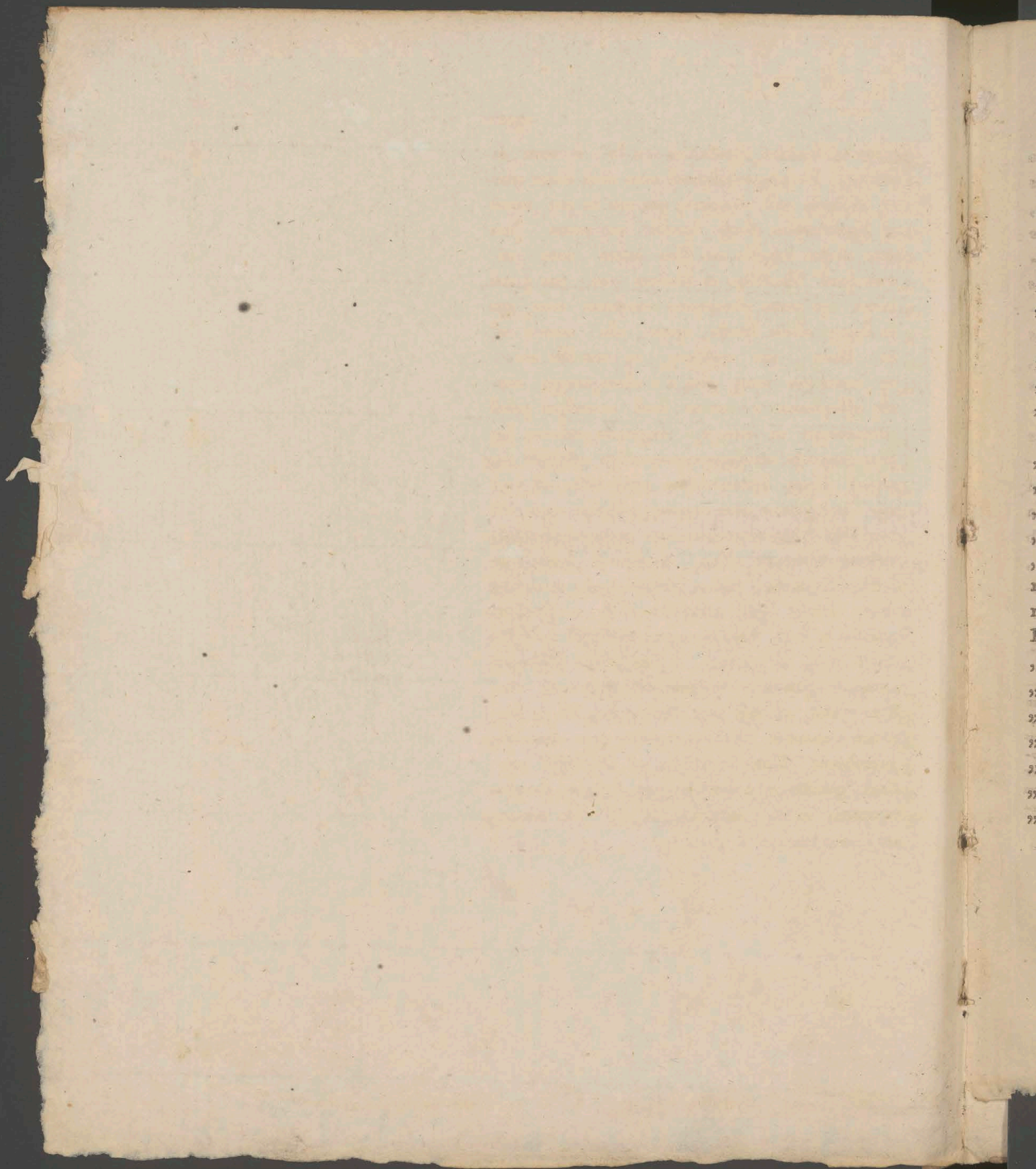
-itabant (180). Inaugurata Universitate literaria
 Cracoviensi a Casimiro Magno, tres Doctores
 legum qui Jurisprudentiam in ea profiterentur,
 ab eodem adsciti sunt, (178) quorum opera usus
 est rex in condendo Statuto suo Wisliciae. Ma-
 xime fovendi coepit Jurisprudentia, cum Petrus
 Maureus Royzius Hispanus Jurisconsultus, non-
 nunquam Celtiber, nonnunquam Alcagnicensis
 ab urbe patria ita dictus, Alciati discipulus,
 Antonini Augustini familiaris, (179) invitatus
 venit in Poloniam; qui tamen, cum neque mo-
 dum neque tempus respiciens, nostras leges
 contemneret, plurimos adversarios inter nobi-
 les invenit, timentes, ne Poloni reges, ut olim
 Fredericus Barbarossa, ex lege Regia privilegia
 Imperatorum Romanorum sibi vindicarent. Ab
 his Stanislaus Orzechowski, ut videtur, incitatus,
 his in Royzium invectus est, a probris non tem-

180) l. c. p. 357.
 181) cf. Erectio Studii generalis Cracoviensis an. 1564.
 §. XXIX. Item nunc salarium sedes infra scriptas,
 videlicet: Sedem *Decretorum* de quadraginta Marcis ar-
 genti annuatim, Sedem *Decretalium* de totidem; Sedem
 Sexii *Clementinarum* de viginti Marcis. Item provi-
 demus Legenti *Legum Codicem*, de quadraginta Marcis
 argenti, legenti *Infortiatum* de totidem, et legenti *Vo-
 lumen* de viginti Marcis; pro anno sequenti similiter
 juxta consuetudinem Studii legalis, Legentibus *Digestum*
vetus et *novum* cuilibet ipsorum de quadraginta Mar-
 cis providemus.

182) Ossoliński l. c. p. 155. 49.

teraria
 doctores
 entur,
 usus
 Ma-
 Petrus
 non-
 icensis
 pulus,
 ritatus
 mo-
 leges
 nobi-
 olim
 iligia
 Ab
 tatus,
 tem-
 lidon
 1564.
 criptas,
 rcie ar-
 Sedem
 provi-
 Marcis
 ti Vo-
 imiliter
 igestum
 a Mar-

perans: „Vestrae libertatis, equites, Vestrae dignitatis, Vestrae majestatis sunt illae leges quae in Polonia sola regnant, ac ex aequo vobis et Sigismundo Regi Vestro imperant. Neque enim solutus est Rex legibus apud vos; non quod illi utile, id justum vobis; non quod lubet, illi licet: Romanae servitutis sunt ista carmina, quae laudat nemo, nisi servus sit, aut Italus, qui quidem, ut certius serviret, scholas etiam sibi (si Diis placet) condidit, Doctoresque legum facit, a quibus nihil nisi servire disceret, qui Doctores inquam Legum istarum servilium transcensis Alpibus venerunt etiam cum talibus praeceptis ad vos: quos hic passim jam vagari videtis, cum hoc isto Diis irato supercilio ac pessimo libertatis vestrae exemplo 183.)” Nugatoria haec sunt mi Orzechowski; nullus timor inde invadere nobiles debuit. Ipse enim Royzius, in Dedicat. Decisionum Lith. Regi Sigismundo, dicit: „Si Polonis tuis, te auctore, totius prope Europae exemplo permotis in mentem aliquando tandem veniat, ut cum suis deficiuntur, illis (Romanis) utantur, nihil quidquam mea sententia peccabitur. Haec disputatio ad eas leges pertinet, quibus suorum Regum latrone acceptis equestris ordinis homines in Polonia, ditione

183) apud Pistorium T. III. P. 47.

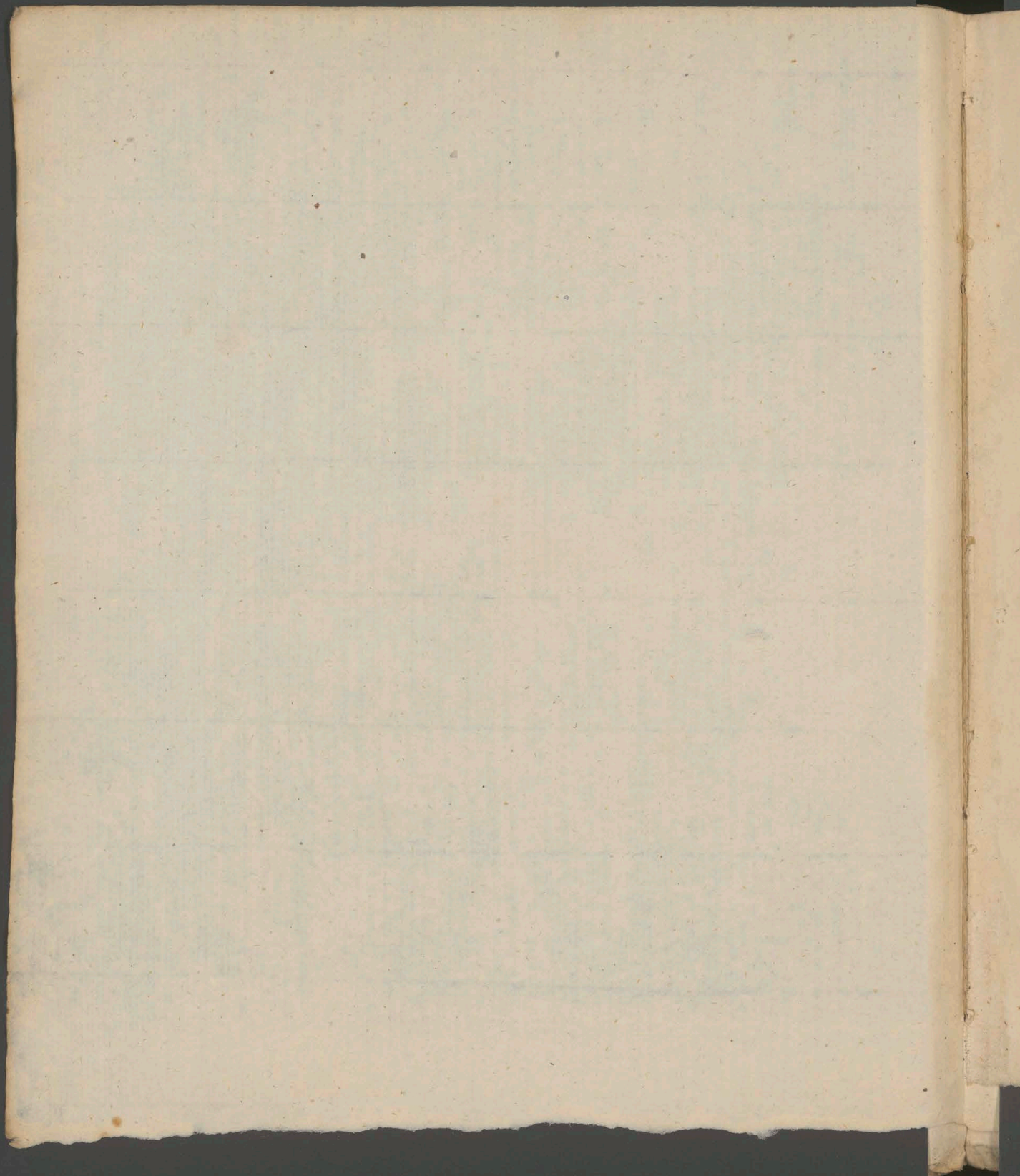
„tua vivunt; ad alterum vero jus, quod attinet,
 „id est Teutonicum, partim Saxonicum partim
 „Magdeburgense, quo omnes tuae ditionis civi-
 „tates, Prussiaque ipsa tota, non postrema Po-
 „lonici Regni portio utitur: negare non possu-
 „mus, Romani juris scientiam esse pernecessa-
 „riam, id quippe cum illud quod proprium ha-
 „bent, sive Saxonicum sive Magdeburgense mi-
 „nus plenum est, tanquam commune usurpant,
 „litigatoribusque reddunt.” Ex quibus ejus
 verbis luculenter adparet, valorem habuisse apud
 nos jus Romanum in *urbibus*, non obstrinxisse
 vero *nobilitatem*; et ita litem illam inter Cza-
 ekium et Bandtkium motam, Ossoliński diremit.

Haec sunt quae de statu Jurisprudentiae
 Romanae apud Majores nostros colligere in
 praesens potui. Res ipsa et gravis et utilis vi-
 detur, ut aliquis celeberrimum Savigny aemu-
 latus critice hanc rem persequatur, eaque col-
 ligere studeat quae ad Jurisprudentiam Roma-
 nam illis temporibus florentem facere videan-
 tur. Hoc si quis fecerit, foret ut opus Savi-
 gnii ex omnibus partibus absolutum evaserit,
 neque conquereris desiderari in illo statum Ju-
 risprudentiae Romanae in Polonia descriptum.
 Quae de statu Jurisprudentiae saeculo XVII. et
 XVIII. apud nos scimus, potius defleri quam
 defendi possunt. O utinam tandem aliquando

wyższe bytko Jerui!

attinet,
partim
nis civi-
ma Po-
possu-
necessa-
um ha-
nse mi-
urpant,
is ejus
se apud
rinxisse
er Cza-
diremit.
dentiae
gere in
illis vi-
aemu-
e col-
Roma-
videan-
s Savi-
vaserit,
um Ju-
riptum:
VII. et
quam
quando

Faint, illegible handwriting, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

somno expergefacti studere velimus masculae illi Jurisprudentiae, quae sola ingenium nutrit et illustrat; ne nimius quam decet Juri Naturali obtemperantes, periculum incurramus, a quo ut caveant homines ille (si Diis placet) Juris Naturalis lucerna Zeillerus, summopere hortatur. 184)

184) Vorbereitung zur neuesten Oesterreichischen Gesetzkunde Wien und Triest. Tomo I. p. 38. Da nun aber auf dem philosophischen Gebiete jedermann nach seiner Ueberzeugung urtheilet; so ist leicht zu erachten, dass die Urtheile oft nach einer eingebildeten Billigkeit (aequitas cerebrina) und im Grunde nach Willkühr, gefällt werden.

Non modo mandium se, sed etiam quoque parare velle (emeryluz)
professoribus suis (Alvarez Gomez De Reb. gefh. Franc. Ximen. IV.)

limi-
nelli.

92

et,

De eo
2.5.14
- Rev
r. re
re
iyo

lek lud. Mr. dobre się z niemi obchoditi,
staładai pewne ofiary lub iemu, lek ho-
cristom n. p. Capital. Biewszy Jul. Cesar.
ofiarowane sobie lanie podawalni nie
oddad hořistowi, lew stopiwszy mehal,
wybite zflad pieniędzia wodał pomiędzy
woyflw.

Kyberanie judakhoř wydzierawiano, ra-
danoz rehořmiz pewnowi (prodez), dzieraw-
com fowielaher publicanorum. Wydziera-
wiano nawet stawianie budynkwoř na-
downykh redemptores opem. Na byto
iur rornicy między fipus i drarium;
wpyflw naterato do flerbu Cesarstwa,
klozy się wazywał (Arca largitionum.

fr. 15. §. 1. D. de pign. et hypoth.
fr. 6. §. 7. D. ejufr.

fr. 29. D. qui et a quib. manamiff.

fr. 16. §. 8. D. de pign. et hypoth.

fr. 6. §. 2. C. de postuland.

fr. 24. §. 1. D. de reb. aut. jud. poff.

fr. 1. D. in quib. caus. pign.

fr. 52. §. 10. D. pro socio.

l. ult. C. quando pavor. non. est necess.

N. 107. N. 107.

N. 12. 1. N. 74. 6.

fr. 17. §. 9. 4. fr. 10. D. de heredib. impub.

l. 3. C. si major fact.

l. un. C. de Suffrag.

fr. 24. §. 5. D. Solut. matr.

fr. 19. §. 2. D. de Judiciis.

pacti retentionem

Wojshowii

Travne odiany w wojshu Dr. powstaly
 od Krasnaw. Zniwst on gwardya, Stawoz,
 i ulowoyt nowoz (Domspici). Nowe wojdy
 wojshowe po dworoyt, iako to: pizciu wielkikh
 Dowodciow Magistrii militum. Dworci piempiyshy
 uwaranu za namiestnikow Cesarstwiu w woj-
 shu (presentats).

Zmnieyshyt lubsy, shatoy wojsha, redubliroz
 ludy byzon za 1000, a talikh byto 130, cata
 ras' fite zbuyna wynowita 150. Miappa gdui
 za garnizone rawel: w pshoin shato
 wojsho, mufiaty go repetna adrymymran. Ale
 shat' woroz bandicy odwykali zotniwera
 ot wojshowini, shawali iz, ~~ich shufay~~
~~shat' tihroz, put' gona, prawiie wyrobni-~~
 kami, ani dopkali w bi shwie wywirozom
 Barbarzyiom. Ani im poradit' sah
 zwani Militoz limitani, granic shre-
 gazy, i zamiat' shacy, granika pewone wyzna-
 owone maizy. Ale i u pilnowali rancey woli-
 niz bronii. Na honier wchodrono w ulitcaly
 z luvlani barbarzyflich ludow, porwo-
 tenia weyit' w shat' Dr. swaim podda-
 nym, w pryzniesto konier prapshu Dr.

Sibl. Ing.

